

185
21

Danste foltebøger

**MED UNDERSTØTTELSE AF CARLSBERGFONDEN
UDGIVNE AF
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB**

Danske folkebøger

FRA 16. OG 17. ÅRHUNDREDE

UDGIVNE AF

J. P. JACOBSEN OG R. PAULLI

TREDIE BIND

KØBENHAVN 1917

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK FORLAG

PT 7915
D 3
v. 3

DANSKE FOLKEBØGER

III

**Kong Appolonius
Theagenes og Chariclia**

UDGIVNE AF

J. P. JACOBSEN

M518919

PLAN FOR UDGAVEN

» **D**anske Folkebøger fra 16. og 17. Årh. udgives i en Række Bind, i hvilke de forskellige Bøger er ordnede dels efter Emne, dels efter litterær Emnetid (Apokryfe Bibelhistorier — Romaner med antike, byzantinske eller orientalske Emner — Romaner med Emner fra den middelalderlige Epik — Eventyr- og Elskovsromaner fra Middelalderen og Renaissance — Skæmtebøger — Magiske, moralske og apokalyptiske Romaner).

Udgavens Textgrundlag er altid det ældste bevarrede Tryk, der gengives uforandret med fuldstændig Bevarelse af Orthografien, idet alle Rettelser omtales og meddeles i det textkritiske Tillæg. Ord- og Stilvarianter fra senere Tryk ældre end 1700 meddeles, men ikke orthografiske Varianter.

Tilsyn med Udgaven føres af Musæumsinspector J. Olrik og Bibliothekar Carl S. Petersen.

INDHOLD

Indledning	I—XLVI
Text	1—163
Textkritik og Commentar	165—199
Bibliografi ved R. Paulli	201—212

INDLEDNING

KONG APPOLONIUS

BØGERS Skæbner er underlige. De Oldtidsværker, der i Oldtiden selv og i nyere og nyeste Tid af alle Lærere i boglig Dannelse har været prist og prises som Mesterværker af udadtelig Formskønhed og sjælfuld Dybsindighed, har i lange Mellemtider været aldeles uænsede og ukendte eller kun kendte og nydte af nogle få Lærde og er overhovedet aldrig nået udenfor snevre Krese, men »Apollonius« har levet uafbrudt, netop levet, gennem stadig frisk og ny Tilegnelse, ikke ved omhyggelig og nøjagtig Afskrivning men således, at Afskrivere i Snese-tal hver efter sin Smag og sit Behov har ændret, tilføjet og udeladt, og således at Oversættere med samme Frihed har overført den hver til sit Modersmål. Og samtidig har Digtere helt frit omformet Romanen enten til selvstændige Digtninge eller til Indføjelse i helt andre mere omfattende digterske Arbejder. Endelig kommer ved Bogtrykkerkunstens Hjælp en Spredning ud over alle Europas Lande, også over de nordiske, og overalt optrykkes Bogen atter og atter i stadig billigere og ringere Udstyr, indtil det 19. Århundredes Bogavl finder Vej til alle Samfundskrese og bringer de gamle Yndlingsbøger i Glemme.

Og hvad er det så for en Bog, der har fængslet de forskelligste Mennesker i alle disse Århundre-

der? Foreløbig kan vi kun dømme efter den danske Apollonius, der dog i alt væsenligt med Hensyn til Stof ligner alle de trykte Apollonius'er i de forskellige Folkesprog — thi det er her gået som ved så mange andre Folkebøger, at Masse-spredningen af trykte Bøger har medført en Forstening af Formen, netop på en Tid da Værkerne henvendte sig til en Mangfoldighed af Læsere, der skulde synes at være helt anderledes forskelligartede i Krav og Forudsætninger end den lille forholdsvis kosmopolitisk dannede Klerkekres, som i Middelalderen havde taget så frit på Bogen. Om den danske Apollonius vil en Nutidslæser med en under moderne litterær Smagstvang dannet Bevidsthed neppe finde meget godt at sige. Der er ingen virkelig Menneskeskildring, og det beske Vid, der i De syv vise Mestre underholder Læseren, så han ikke kræver psykologisk Sammenhæng, mangler her aldeles. Havde Bogen så endda været en gennemført faiakisk Idyl, således som en Del af den er, Fortællingen om Apollonius's Ophold hos Kong Altistrates (S. 29—54), der af Danskeren er gengiven med en så indtagende og hjertelig Enfoldighed. Men denne Idyl er kun en af Episoderne i den Skæbnetummel, Personerne hvirvles rundt i. Det er den, der er Bogens egenlige Indhold, den der må have fængslet tidligere Slægter, så deres Fantasi i Sving, vakt dens Arbejdsevne, men som er aldeles afmægtig over-

for en moderne Fantasi, der er forvænnet af Underholdningskunstnernes subtile Opfindsomhed og omhyggelige Fortællekunst. Men det er ikke den eneste Mangel, at Bogen er en kedelig og uspændende Eventyrroman. Allerede ved Læsningen af den danske Folkebog mærker man nu og da noget tvelødet i Skildringen. S. 62 sættes Lucina i »Diane Tempel, at hun der iblant de Aandelige personer skulde met de andre Quinder leffue oc holde it kysk Leffnet«, og S. 108 omtales Templet som »det Tempel hoss huilcket hans [Apollonius's] Høstru Lucina holt it gantske Heligt Leffnit iblant Presterne oc andre Gudelige Quinder«. S. 27 beder Apollonius til Neptun; S. 38 sammenlignes han med Apollo, men på forskellige Steder er der Tale om Guds Vilje, om »gudelige Bønner«, om Engel-Åbenbarelse. Det er som om vi så på et overmalet Billede, på hvilket visse Figurer eller Figur-Dele var ommalede længe efter Billedets Tilblivelse og efter andre Smagskrav end de oprindelige. Men man har gladelig fundet sig i dette mekaniske Kludder. De fleste Læsere har neppe en Gang været opmærksomme derpå; de har søgt og fundet Underholdning og Spænding og været tilfreds dermed. De lærde, der på Embeds Vegne har sat sig ind i denne og andre Folkebøger, og som har vurderet efter Kategorier og derfor har haft Øje for de uconfessionelle Elementer såvel som for det mod enhver given Tids

litterære Smagsvedtægter stridende i Compositionen, bliver nemt færdige med deres Dom: et gnavent Nej eller et gnavent Ja til den vindskibelige Bogtrykker der plager om et Privilegium¹⁾. Men hvad vedkom dette Læserne, der ikke faldt på, at Morskaben havde noget med Katechismen at gøre, og for hvem de højlærdes Smag var ligegyldig, allerede af den Grund at de ikke kendte den.

Den danske Apollonius-Romans Tvelød findes i alle de trykte Folkebøger i de forskellige Folkesprog, og i alle de latinske Håndskrifter fra Middelalderen, vi kender, måske endda grellest i de allerældste Håndskrifter fra 10. og 11. Årh.

1) Et af de mærkeligste Vidnesbyrd om højlærd Nedladenhed er vel Consistoriums Erklæring 1727 til Bogtrykker Wislandts Ansøgning om Privilegium på at trykke en Række Folkebøger — deriblandt de fleste af dem der tænkes udgivne i nærværende Udgave. Erklæringen går ud på Tilladelse, men med den Tilføjelse: uden at H. Mai. Navn bliver nævnt og trykt på sådanne trykte Charteques. Werlauff, Hist. Antegnelser til Ludvig Holbergs atten første Lystspil, Kbh. 1858, p. 148. — Consistoriums Erklæring affattedes af Hans Gram, som måske har været virksom for, at Erklæringen trods alt blev imødekommende i Modsætning til en af Arne Magnussen conciperet Consistoriums-Erklæring i tilsvarende Anledning 1721 (Werlauff S. 146 f.). Hans Gram kendte i hvert Fald én af de Bøger, der var Tale om, De syv vise Mestre, som han selv indgående havde syslet med, se Danske Folkebøger II p. XXXIII N. 2, om det end var Folkebogens latinske Forgængere, han havde studeret. Man kunde tænke sig, at Gram i Modsætning til sine Colleger har undt sine ulærde Landmænd den Morskab at læse om de 7 vise Mestre og lignende Materialer.

Og i de latinske Texter kan man desuden ikke undlade at lægge Mærke til, at alle Navnene (dog Gudenavnene undtagne) er græske, og at Hændelserne alle foregår på græsk eller hellenistisk Område. Den første lærde Udgiver af en latinsk Apollonius-Text, den lærde Augsburg-Patricier Marcus Welser, der af ret tilfældige Omstændigheder førtes til i 1595 at udgive den efter et nu tabt Håndskrift, ytrer derfor i sin Fortale, at den latinske Historie må opfattes som en Oversættelse af en græsk Original. Denne Welserske Theori, der er fremsat ganske løst og uden at være grundet på nogensomhelst nøjere Undersøgelse, blev den gængse lige til vore Dage, og er endnu den almindelige Håndbogsoplysning. Welser havde i Hastværket ikke fået Lejlighed til at sysle med det andet stærkt fremtrædende Problem: Fortællingens hedensk-christelige Tvelød, et Problem som man først kom ind på, da Texten i anden Halvdel af 19. Årh. blev Genstand for Filologernes Interesse¹⁾. Med Alexander Rieses Udgaver (1. Udg. 1871, 2. Udg. 1893, begge hos Teubner,

1) I en Afhandling fra 1856, udgiven i Opuscula III, Leipzig 1876, S. 4 ff. har dog allerede Moritz Haupt protesteret mod Theorien om en græsk Original, men hans Forklaring — at Bogen er skreven i 5. Årh. af en latinsk Skribent der ganske enfoldigt blandede hedenske og christelige Forestillinger og Udtryk sammen i sin Composition — er dels aldeles paradoxal og uhistorisk, dels utilstrækkelig til at forklare de langt ældre antike Samfundsforhold, der omtales.

Leipzig) begyndte først egenlig et nøjere Studium af Textens Historie, idet disse Udgaver meddelte de ældste og bedste Håndskrifter, så man fik at se, at Welser-Udgaven og den Text der fandtes i nogle Udgaver af Gesta Romanorum, og som var bleven let tilgængelig ved Hermann Oesterleys Udgave af Gesta Romanorum 1872 (hvor Apollonius er optaget som Cap. 153, p. 510—532) ingenlunde kunde gælde for fuldgyldige Apollonius-Texter, men at der i Virkeligheden var sket en Text-Udvikling fra de ældste kendte, af Riese udgivne Håndskrifter fra 10.—11. Årh. til Texten i Gesta Romanorum og hos Welser. Vi kan derfor, i Spørgsmålet om Textens oprindelige Form, helt se bort fra disse to Udgaver og alene holde os til Rieses. Riese mente, at han i 2. Udgave var nået til at gengive den ægte, oprindelige latinske Apollonius-Text¹⁾, og fastslår uden Vaklen i sin Indledning, at den latinske Apollonius er en Oversættelse, foretaget i 5. eller 6. Årh., af en græsk Original, der må skyldes en ikke-christelig Forfatter, og de christelige Elementer er indførte af den latinske Oversætter. På denne nemme Måde afgøres da de to stærkt fremtrædende Problemer, som enhver Læser af en latinsk Apollonius-Text strax måtte få Øje på.

1) »Ex his duobus libris [3: Florentiner-Håndskriftet fra 10. Årh. og et fuldstændigere — i 1888 af M. Ring udgivet — Pariserhåndskrift fra 14. Årh.] iam nunc Apollonium genuinum edere mihi licet« [!]. Præfatio til 2. Udgave p. IV.

Denne Theori støttedes til en vis Grad af Erwin Rohde, som i »Der griechische Roman und seine Vorläufer«, der udkom 1876, undersøger Apollonius-Romanen i Sammenhæng med de såkaldte sofistiske Elskovs- og Eventyrromaner af Xenofon, Heliodor o. m. og udfra litterær- og åndshistoriske Analyser kommer til det Resultat, at det er overvejende sandsynligt, at der må have været en græsk Apollonius-Original, sandsynligvis fra 3. Årh. efter Chr. F. Men Rohdes Grunde er helt andre end Rieses, og det er allerede betænkeligt for Theorien, at Rieses sproglige Grunde nærmest afvises som utilforladelige — hvad de i Sandhed også er¹⁾ — medens det for Rohde afgørende er det udvortes og uorganiske christelige Overtræk, idet han finder at »den simpleste Forklaring« deraf er den, at det er den langt senere latinske Oversætters egen Indsats. At Forklaringen er simpel er rigtigt nok, men hvis den ikke tillige er fyldest-

1) Rieses forbavsende utilforladelige Udtalelser om sproglige Enkeltheder i Romanen er kyndigt og kraftigt tilbageviste af Klebs i hans Apollonius-Monografi S. 228 ff. Til dette Arbejde må i det Hele henvises med Hensyn til alle Spørgsmål der vedrører Forståelsen af de latinske Texter, ligesom man også der vil finde en — dog ikke fuldstændig — Oversigt over de eksisterende Folkesprogstexter. S. 379 omtaler han to islandske Håndskrifter i British Museum i London, Additional 4857, Oversættelse af den danske Folkebog udført 1669/1670 efter Trykket fra 1660, og Additional 4864 fra 1770, »eine veränderte Copie der ersten Bearbeitung«, jfr. Catalogue of romances in the British Museum I p. 167 f.

gørende for alle fremtrædende Ejendommeligheder ved den latinske Text, hjælper den ikke, og der er Ejendommeligheder som slet ikke forklares, ja slet ikke berøres af den, således og navnlig den, at de latinske Møntnavne og -beregninger er udpræget romerske og antike, der tales f. Ex. om og regnes med Sestertier, og de herhen hørende Udtryk, der alle hører hjemme i det latinske Sprog og de vestromerske Rigsdele og er gængse der indtil ind i 3. Årh. efter Chr. F., kunde umulig findes i en græsk Text. På samme Måde forholder det sig med den flere Gange i Fortællingen stærkt fremtrædende Dodecultus, der er klædt i udpræget romersk Form, romersk og førchristelig. Det er aldeles umuligt, at en christelig latinsk Oversætter i 5. eller 6. Årh. kan have reconstrueret disse ægte antike og førchristelige Ejendommeligheder; den ene Del af den Riese'ske Theori må derfor absolut afvises. Hvis de rent sproglige Grunde, Riese anfører som Beviser for Oversættelse fra Græsk, heller ikke kan opretholdes, må man øjensynlig prøve en anden Forklaring.

Denne anden Forklaring er given af Elimar Klebs, den første der for Alvor har givet sig af med en alsidig kritisk Prøvelse af de overleverede Texter, og som har samlet Resultaterne af sit mangeårige systematiske Arbejde i en stor Apollonius-Monografi: Die Erzählung von Apollonius aus Tyrus, eine geschichtliche Untersuchung über

ihre lateinische Urform und ihre späteren Bearbeitungen, Berlin 1899. Hans Forklaring går kort og godt ud på, at Romanen er skreven af en Latiner, på Latin, i 3. Årh. og snarest i Århundredets første Halvdel, men at denne latinske Original på et senere Tidspunkt, der godt kan være 5. eller 6. Årh., er bleven overfladisk omarbejdet af en Mand, der har ønsket af skaffe Bogen læst af Mennesker med Tidens almindelige christelige Confession. Når Romanens Hændelser foregår på græsk eller hellenistisk Område og Personerne har græske Navne, så er det fordi selve Kunstformen er opdyrket af Grækere, fordi Bogen til en vis Grad er og måtte være en Efterligning af græske Mønstre, de sofistiske Elskovs- Eventyr- og Rejseromaner. Men Romanen er ikke derfor en græsk Roman, så lidt som f. Ex. Apuleius's »Forvandlinger« er det, eller rettere endnu mindre, thi det latinske, romerske Præg er aldeles umiskendeligt, ja stærkt iøjnefaldende.

Klebs's Forklaring og Påvisninger virker overordenlig overbevisende, således som et alsidigt indtrængende, systematisk gennemført Arbejde kan gøre det, og til syvende og sidst er hans Forklaring vel også netop den allersimpleste. Den forklarer de Problemer og Vanskeligheder, som de tidligere tilfældige Gæster i disse Problemers Verden slet ikke havde fået Øje på, samtidig med at den med indlysende Klarhed viser den tidligere

Forklarings Utilstrækkelighed og Umulighed. Så længe man arbejdede med Theorien om den i 5. eller 6. Årh. oversatte græske Original, var det fuldstændig uforståeligt, hvorledes Baggrunden for Hændelserne kunde være antik-romerske, da det var uforståeligt både at en christelig Latiner evnede at reconstruere et socialt Milieu fra en flere Hundred År gammel Fortid, og hvorfor han skulde falde på at prøve derpå. Endvidere var det uforståeligt, at han, dette usandsynlige, ja umulige endda forudsat muligt, når han ved Latiniseringen af den græske Text samtidig vilde christianisere den, da indskrænkede sig til nogle Tilføjelser og Omskrivninger, der er så overfladiske og tilfældige at de ingeniunde udsletter eller endog blot udvisker men egentlig nærmest fremhæver det hedenske Urpræg.

Der er således ved Klebs's Undersøgelser tilført den romerske Litteraturs Historie en ny Værdi, et Værk hvis åndshistoriske Betydning er meget stor, idet det er et Vidnesbyrd om Existensen af en folkelig romersk Fortællingslitteratur med en vis religiøs eller from Tendens og ganske særlig en stærkt fremtrædende Tendens til Forherligelse af Kyskhed i Jomfru- og Enkestand. Vi ved nok, at der er adskillige Vidnesbyrd både i græsk og i romersk Overlevering om Jomfruelighedens og Afholdenhedens religiøse Værdi, men vi har her en på jevne Folk beregnet, med al mulig ud-

speculeret Spænding udstyret Roman, der ligefrem synes at have til egenligt Formål at lovprise kysk Enke- og Jomfrustand, værnet af et langsomt virkende, barmhjertigt Forsyn. Derfor får Historien om Kong Apollonius en særlig åndshistorisk Interesse, thi når vi kender den og tør forudsætte at den ikke har været et isoleret Fænomen, forstår vi langt bedre, at den oldkirkelige og tidligt middelalderlige Litteraturs og Forkyndelses Klosterlivs-Lovprisning har fundet folkelig Genlyd. Diana (Artemis)-Templet i Efesos er et værdifuldt historisk Forbillede.¹⁾

1) Til Belysning af det christelige Legendestofs Herkomst giver Kong Apollonius to Vidnesbyrd af stor Interesse. Fortællingen om, hvorledes den barmhjertige Fisker skar sin Kjortel over og gav Apollonius den ene Halvdel (Udgaven S. 28) genfindes hos Sulpicius Severus, der o. 400 skrev Den hellige Martin af Tours's Levned. Her fortælles en tilsvarende Handling af den unge S. Martin i Amiens med den opbyggelige Tilføjelse, at S. Martin den følgende Nat i et Drømmesyn så Jesus klædt i hans Kappestump og hørte ham sige til Englene: Det er Martin, der har givet mig denne Kjortel; Herren glemmer visselig ikke sit Ord: Hvad I har gjort mod en af de mindste, det har I gjort mod mig. Legendens er forherliget på tallose Kirkemalerier. — Fortællingen om Tarsia i Horehuset (Udg. S. 75 ff.) genfindes i Palladios's De hellige Fædres Levned eller »Historia Lausiaca« Cap. 65 (148 og 149) i en særdeles interessant Redaction. Jeg vil ikke just påstå, at Sulpicius Severus og Palladios har taget Historierne fra Kong Apollonius; snarere må man formode, de har været herrelest Gods i den antike skrevne og uskrevne folkelige Fortællingsskat, og at det er derfra både Forfatteren af Kong Apollonius og Sulpicius Severus og Palladios har taget dem.

Men det er ganske vist en Skuffelse for os, at den latinske Oldform af Romanen ikke findes og neppe nogensinde vil blive funden. Vi har en christianiserende Bearbejdelse, eller rettere ikke én men flere. Klebs mener efter sine indgående Undersøgelser at kunne fastslå de to ældste eksisterende Former, der nu findes i Håndskrifter fra 10. og 11. Årh., og at kunne fastslå at disse to Redactioner kan føres tilbage til en enkelt, den første christianiserende, der directe udgår fra den oprindelige Roman fra 3. Årh. De to nævnte Redactioner er Udgangspunkter for en Mængde senere Afskrifter, men Afskrifter der oftest er gjorte, ikke nøjagtigt og mechanisk men af meddigtende eller stilforbedrende eller skødesløse Afskrivere, således at de o. 60 latinske Apollonius-Texter, som Klebs har undersøgt, er indbyrdes mere eller mindre forskellige, ligesom Gengivelserne på Folkesprogene og de senere Folkebogstryk er indbyrdes mangfoldigt afvigende — i Enkeltheder, men ikke i egentlig Composition; Handlingens Gang er overalt den samme, og udfra de to ældste Redactioner kan man temmelig let reconstruere Oldformens Indhold. Den Mand af christelig Confession, der har udført det opbyggelige Bedringsarbejde, har gjort sit Arbejde så slet, at det er temmelig let at påvise hans stofflige Tillæg, men det er umuligt at vide, om han har udskudt noget, og Sammenføjningerne lader sig heller ikke opløse, ~~na~~ Tilveje-

bringelsen af en forsvarlig Reconstruction af den oprindelige Textform er umulig.

Når man undersøger Apollonius-Romanens folkelige og litterære Liv efter Romerrigets Opløsning, altså i Middelalderen og i nyere Tid, undres man over Mængden af Vidnesbyrd om Bogens Yndest. Skønt den, målt med romersk og græsk litterært Mål, er et temmelig ubetydeligt Arbejde, og skønt den »forbedrede« Apollonius er endnu ringere end Originalen, hører den som påfaldende mange af vore Folkebøger Verdenslitteraturen til. Allerede fra 6. Årh. finder vi, hos Digteren Venantius Fortunatus, en Ytring, der viser at den har været yndet som Underholdningslæsning. I et skæmtende Digt sammenligner Digteren sin Råd-vildhed i en halvt komisk Situation med den skibbrudne Apollonius's:

*Tristius erro nimis patriis vagus exul ab oris,
quam sit Apollonius naufragus hospes aquis.¹⁾*

En Grammatiker i Spanien i 7. Årh. anfører som Bevis på, at Ordet Gymnasium virkelig skal skrives således og er Intetkøn, et Sted i Apollonius-Romanen (Udgaven S. 29 L. 22): *gymnasium generis neutri sicut balneum, in Appolonio »gymnasium patet«.*²⁾ I 8. Årh. skænker Abbed Wando den

1) Venanti Honori Clementiani Fortunati opera poetica rec. Fr. Leo (M. G. H., auctores antiquissimi IV) Berlin 1881, Carm. VI, 8,5—6.

2) Keil, Grammatici latini V, fasc. II p. 579.

hl. Wandregisels Kloster (S. Wandrille) et Håndskrift af Apollonius¹⁾; i Reichenau-Klostret omtales i 821 et andet Håndskrift. I sit Testamente fra År 867 skænker den gods- og bogrige Grev Eberhart sin ældste Datter Engeldrud følgende Bøger: Vitas patrum, et librum de doctrina S. Basilidis, et Apollonium, et Synonyma Isidori.²⁾ Ved samme Tid blev Romanen oversat på Oldengelsk.³⁾ I 10. Årh. blev Romanen af en ukendt Digter omarbejdet til en vidtløftig Dialog i latinske Hexametre.⁴⁾ I Hohenstauffer-Kapellanen Gotfred af Viterbos til Forståelsen af de middelalderlige Slægters historiske Synskres og Bevidsthed så interessante Verdenshistorie »Pantheon« fra Slutningen af 12. Årh. er Apollonius-Romanen i noget forkortet og i stærkt omarbejdet Skikkelse indført som en historisk Beretning fra Tiden efter den anden puniske

1) M. G. H. Scriptt. II, 287.

2) Thévenin, Textes relatifs aux institutions privées et publiques aux époques mérov. et carol., Paris 1857, No. 99.

3) R. Märkisch, Die altenglische Bearbeitung der Erzählung von A. aus Tyrus I, Berlin 1899. Forf. sætter dog Oversættelsens Fremkomst senere end 9. Årh., snarest i 11. Årh.

4) Udgivet af Ernst Dümmler i Poetae latini aevi Carolini (M. G. H.) II, Berlin 1884, p. 483 ff. Bevaret i et Pergamenthskr. fra 11. Årh. der har tilhørt S. Peders Kloster i Gent, hvilket fremgår af Underskrifts-Forbandelsen: »liber sancti Petri Gandensis ecclesie. Seruanti benedictio. Tollenti maledictio. Qui folium ex eo tulerit uel curtauerit anathema sit«. De bevarede 792 Vers svarer til vor Udgave S. 6—20.

Krig.¹⁾ Da Digtningen på Folkesprogene i 12., 13. og 14. Årh. blomstrer frem, søger Digterne atter og atter til den i Apollonius-Romanen gemte Fantastikraft og henter derfra Hjælp til deres egen Fantasi. Vi kan på den Måde spore Romanen i den tyske Gudrun²⁾, i den tyske Orendel³⁾, i den franske Jourdain de Blaie⁴⁾, i John Gowers engelske »Confessio amantis«, 8. Bog⁵⁾, i en dansk Ballade⁶⁾. Også frie poetiske og prosaiske Oversættelser fremkommer i de forskellige Folkesprog i Middelalderen⁷⁾, snurrigt nok også på Græsk i flere Former, som Digt og som Eventyr.⁸⁾ Med

1) Se herom Klebs S. 338 ff.

2) Fr. Panzer: Hilde-Gudrun, eine sagen- u. literaturgeschichtliche Untersuchung, Halle 1901, S. 350 ff.

3) S. Singer, Apollonius von Tyrus p. 3 ff. H. Tardel, Untersuchungen zur mittelhochdeutschen Spielmannspoesie, Rostock 1894 p. 3 ff.

4) Kr. Nyrop, Den oldfranske Heltedigtning, Kbh. 1883, p. 204 f. Samme i Kort Udsigt over det filol.-hist. Samfundets Virksomhed 1878—80, S. 9 ff. Her undersøges Spørgsmålet om den danske Ballades Afhængighed af Jourdain de Blaie.

5) Klebs 462 ff.

6) Danmarks gamle Folkeviser II S. 466 ff. Svend Grundtvig troer at kunne sætte Digtets Tilblivelse til 13. Årh., men Motiveringer er meget svag.

7) Her må henvises til Klebs's og Singers Undersøgelser i de ovennævnte Skrifter.

8) Klebs S. 451 ff. — I »Iris og Hebe« 1796, IV S. 330 meddeler Nyerup følgende for danske Forhold interessante Oplysning af Professor Kall, skreven på en græsk Apoll. i Universitetsbibliotheket, trykt i Venedig 1534: »Denne Piece er ikke, som der står på Bindet, af Apollonius Rhodius men af en Constan-

Bogtrykkerkunstens Opfindelse tager Bogens Skæbne en ny Vending. Dens Læsekres mangedobles; Lægfolk i alle Lande får den udleveret i deres Lands Skriftsprog, oftest ved en anonym Oversætter i Bogtrykkerens Tjeneste, undertiden dog også — som i Tyskland — ved en navngiven bogkyndig og pennefører Mand. Men Værket stivner, da det ikke længer er Klerkens Gåsefjer der prenter en individuel Text men Bogtrykkerens støbte Typer der fungerer ved Tilvejebringelsen af et »Oplag«, og der ikke spørges om, hvilke men hvor mange Læsere der kan gøres Regning på. Alle Stænder synes i hvert enkelt Land efterhånden, den ene efter den anden, at have nydt Værket i én og samme Form, og den Forskel der er mellem Texterne i de forskellige Lande, er alene bestemt af, hvilket latinsk Håndskrift der blev det tilfældige Grundlag for Oversættelsen på Folkesproget. En poetisk Udnyttelse af Romanen som den der har fundet Sted i det Shakespearske Skuespil Pericles, og som er af samme Art som den ovenfor omtalte Udnyttelse i de middelalderlige tyske og franske Digtninge, er vistnok uden Sidestykke i det nyere Skuespil, men i Romanen, særlig den »lærde«, heroiske Roman, der opdyrkedes i Frankrig i 17. Årh. og efterlignedes i andre Lan-

tinus . . . fra Creta og skrevet . . . År 1500. Det er i Grunden den selv samme Bog, som vi har paa Dansk under Navnet Historie om K. Apollonius, som Visekierlingerne løbe med.

de, finder man ofte Spor af Apollonius, dels Navne, dels enkelte Motiver.

Det ældste kendte Exemplar af den danske Folkebog er trykt i Rostock af Stephan Møllmand, med Laurentz Albrecht i Lübeck som »Forlægger«. Der er intet Årstal på det noget defecte Exemplar, men da det er de samme to Mænd, der har udgivet De syv vise Mestre i Året 1591, og da flere af Træsnittene i de syv vise Mestre genfindes i Apollonius, er det rimeligt, at Kong Apollonius er fremkommet ved samme Tid. Trykket er omhyggeligere end i De syv vise Mestre, og der er ikke noget i Vejen for at antage det for det oprindelige Tryk, at Fordanskningen altså er foretagen i Slutningen af 16. Årh. Da nu de fleste danske Folkebøger, der er yngre end Bogtrykkerkunsten, er oversatte eller gengivne efter tyske Forlæg — når Bøgerne allerede havde gjort Lykke i Tyskland, lå deri en Slags Risiko-Assurance for den danske Bogtrykker eller Bogfører — er der på Forhånd stærk Grund til at prøve på at finde den tyske Kilde, også selv om den danske Text, som her, ikke synes at bevare Spor af en tysk (højtysk eller plattysk) Original. Men det er ikke lykkedes at finde nogen tysk Bog, der kunde være Forlæg for den danske, og det tør ansees for usandsynligt, at der har været en sådan¹). Heller ikke i de an-

1) Den almindelige tyske Folkebogstext der stadig er bleven optrykt, i hvert Fald til Midten af 19. Årh. (Vidnesbyrd herom

dre Folkesprog, der her kunde være Tale om, foreligger der nogen Text, der kan være Grundlag for den danske Apollonius.¹⁾ Det er derfor overvejen-

er »König Apollonius von Tyrus. Eine gar wunderbare und rührende Historie. Mit schönen Figuren geziert. Neu erzählt von Ottomar F. H. Schönhuth«. Reutlingen u. A. 4 Ark i 8°. (et Expl. findes i det kgl. Bibl. i Kbh.) skyldes oprindeligt den også som Boccaccio-Oversætter kendte Stadslæge i Ulm Heinrich Steinhöwel. Det ældste kendte Tryk er fra 1471, også fra Reutlingen. Et Håndskrift af Steinhöwels Oversættelse eller Bearbejdelse er udgivet af C. Schröder i »Mittheilungen der deutschen Gesellschaft zur Erforschung vaterländischer Sprache u. Alterthümer in Leipzig 1873. Sammesteds er også udgivet (sammen med et Griseldis-Håndskrift) en Oversættelse ved en saskisk Munk efter Hskr. fra 15. Årh. Denne Gengivelse står i Stil og Fortællemåde den danske Folkebog nærmere end nogen anden Folkesprogs-gengivelse, jeg kender. — En nedertysk Oversættelse af Steinhöwels Apollonius, trykt i Hamburg 1601, er udførligt omtalt af E. Singer i hans »Apollonius von Tyrus«, Halle 1895 S. 205 ff. — Det er neppe sandsynligt, at en plattysk Folkebogs-Redaction først skulde være fremkommen 1601, og der er altid en Mulighed for, at en ældre plattysk Redaction — hvis der har eksisteret en sådan af ikke-Steinhöwelsk Oprindelse — kan have været Forlæg for Danskeren.

1) Den engelske Apollonius ved Lawrence Twine: »The patterne of painefull adventures containing the most excellent, pleasant and variable Historie of the strange accidents that befell unto Prince Apollonius, the Lady Lucina his wife and Tharsia his daughter. Wherein the uncertaintie of this world and the fickle state of mans life are liuely described«. London u. A. Udgivet af I. Payne Collier i »Shakespeares library« I, London 1850. Sammesteds også: Apollonius, Prince of Tyre, upon which Shakespeare founded Pericles. Together with Appolinus, Prince of Tyr, from Gowers Confessio Amantis.

Den nederlandske Apollonius: Die schoone ende die suuer-

de sandsynligt, at Danskeren har oversat en latinsk Text. Og da Welsers Apollonius-Text fremkom i 1595¹⁾, vilde der, selv med alt Hensyn til de i Bibliografien fremførte tekniske Tidsfæstelsesmuligheder, være rimelig Grund til at tænke på den som Forlæg, da den må antages at have vakt en vis Opsigt, allerede fordi det var Welser, der var Udgiveren. Men en nøjere Sammenligning mellem den danske Appolonius og Welsers viser, at der ikke kan være Tale om en Oversættelse eller Gengivelse af denne. I Commentaren er der gjort Rede for enkelte afgørende Uoverensstemmelser, der er tilstrækkelige til at vise, at hvis Danskeren har kendt Welser-Udgaven, er det i hvert Fald ikke den eneste Apollonius-Text, han har kendt og brugt, og det er lidet sandsynligt, at han skulde have gjort sig den Ulejlighed at udarbejde en Slags Apollonius-Harmoni efter flere forskellige Textkilder. Hvis man kunde antage, at en dansk Litterat i Slutningen af 16. Årh. har udarbejdet en fri Oversættelse efter et latinsk Hånd-

licke historie van Appollonius van Thyro (ældste kendte Tryk: Delft 1493), er udgiven af G. Penon i Bijdragen tot de geschiedenis der nederlandsche letterkunde I, Groningen 1880. Også denne Text minder i flere Retninger meget om den danske.

1) Det kgl. Bibliothek i Kbh. ejer et smukt Exemplar af den nu meget sjeldne Welserske Sær-Udgave: *Narratio eorum quae contigerunt Apollonio Tyrio. Ex membranis vetustis. Augustae Vindelicorum. Anno MDXCV.* Exemplaret har tilhørt Axel Juul (Iversen) til Volstrup, der har påskrevet sit Navn og Årstal 1644.

c

skrift, vilde dette give den simpleste Forklaring, men der er dog den Svaghed derved, at det ikke er muligt at påvise det Håndskrift, han har brugt. Intet af de Håndskrifter, Klebs har undersøgt og beskrevet, tilfredsstiller de Krav, den danske Gen-givelse stiller. Men der har naturligvis eksisteret mange andre Håndskrifter end de af Klebs undersøgte, og man kan derfor ikke nægte Muligheden af, at den danske Appolonius er frit oversat efter et latinsk Håndskrift — hvis man da i det hele tør antage Muligheden af Oversættelse fra Håndskrift. Hvis man må forudsætte Brug af trykte latinske Texter, kan der vistnok kun være Tale om tre: Welsers Text, en Text fra *Gesta Romanorum*¹⁾ og det allerældste latinske Særtryk af Apollonius fra Tiden o. 1475²⁾. Ingen enkelt af dem kan være eneste Textkilde, og det synes vanskeligt overhovedet at få den danske Text ud, selv om man kunde antage, at Danskeren havde brugt dem alle tre. Vi kan derfor ikke nå videre end til at sige, at den danske Appolonius er en Fordanskning af en eller flere skrevne eller trykte latinske Texter.

Den Dansker, der har udarbejdet den danske Appolonius, må kaldes en både kyndig og kærlig Bruger af Modersmålet. Som Folkesprogstext kan

1) Hverken Texten i Oesterleys *Gesta Romanorum*, Berlin 1872, eller den af Singer i ovennævnte Værk udgivne er Textkilde.

2) Klebs S. 13 f. og 94 ff.

den danske vistnok siges at bære Prisen for alle kendte Folkesprogstexter. Danskeren har villet og har også gennemført en bestemt, meget udpræget Stil, som man med nogen Ret kunde kalde folkelig. I det rent udvortes er det allerede tiltalende at se, hvor få Fremmedord der er brugt, og selv om man vil tage Fremmedord i strengere Forstand, vil en Sammenligning med f. Ex. Vedels Saxo vise, at den danske Appolonius har forholdsvis færre tyske Ord end Vedels Oversættelse, skønt Fristelsen eller Lejligheden til at bruge dem er større. Men der er også en mere inderlig folkelig Danskhed, der er sjældnere og værdifuldere. Er der ikke Poesi i Skildringen af Appolonius's Optagelse og Færd i Kongsgården? Det er ikke usandsynligt, at den oprindelige latinske Digter har haft Odysseus's Færd hos Fajakerne i Tanke, men i de meddigtende Afskriveres og i de yngre Folkesprogsoversætteres Gengivelser udviskes Motivet gerne mere eller mindre, og at Danskeren skulde have haft det i sin Tanke er lidet sandsynligt. Han har villet skildre en rigtig rar, vennsæl Konge — Konge skal han være, fordi han er det i Forlægget og fordi han skal være rig og gavmild — hvis eneste Livsopgave det er at være rar mod sin elskelige Datter og den, hun har kær. Godt Folks Godhed mod godt Folk. Er det Lune eller Enfoldighed, der lægger ham de kostelige Ytringer i Munden, da han skal svare de tre Bejlere: »I

c*

gode Mænd, I komme nu udi en ubekvem Tid, fordi at min Datter går nu til Studium og lærer boglige Kunster, og af svært Arbejde som hun derudi har gjort at begribe sådanne Kunster, som hun har givet sig til, er hun bleven syg og skrøbelig«. Det er i hvert Fald en troskyldig Fordanskning og ikke blot en Oversættelse af Forlæggets »studiis vacat et præ amore studiorum imbecillis iacet«. Stræben efter en vis folkelig poetisk Stil træder frem på mere udvortes Måde ved hyppig Brug af Udtryk fra den danske Digtning, Udtryk som »han vandt op sit Sejl«, »han kyste hende for sin Mund«, »at leve og dø med« i Forbindelser som: »Hvem haver Du udvalgt til din Stalbroder at leve og dø med«, »jeg haver udvalgt den skibbrudne Mand til min Husbonde... med hancem vil jeg leve og dø«. Kongens Indbydelse S. 50 er holdt i Tidens folkelige Form, og rundt omkring ser vi Danskeren i Enkeltheder frigøre sig for Texttvangen. Hvor gerne vilde vi ikke vide, hvem denne Dansker er¹⁾ og om han er nået frem til under sit

1) Da Titelbladet mangler i Rostock-Trykket, kan man ikke med absolut Sikkerhed sige, hvilken Titel Bogen dér har haft. Men det er sandsynligt, at den har været som i de senere Optryk, altså med Ordene: Lykkens Hjul og Verdens Ustadighed. Disse Ord findes ikke i Titlen på noget ikke-dansk Folkebogstryk og er altså ikke lånte udefra. Nu har vi jo på Dansk et Værk, i hvis Titel Ordene forekommer: »Lyckens Hiul. En kaert Vnderuisning om Lyckens Vstadighed oc Verdens løb. Scraffuet oc gjort aff Hans Christensen S. Roschildense, Guds Ords Tienere

Navn og på egen Hånd at bruge sit danske Sprog-Snille i et Arbejde, der var hans ingenio mere værdigt end »Kong Appolonii historie aff Tyro«.

vdi Helsingør. Fortunam reuerenter habe Prentet vdi Kiebenhaffn . . . MDLXXXI« (af Andreas Gutterultz på Baltzer Kausis Bekostning). Når man betænker den gode danske, folkelige Sprogtone i »Kong Appolonius« og den hyppige Brug af Udtryk og Vendinger fra Folkevisen, kunde man være fristet til at gisne på Hans Christensen Ethen som Ophavsmand til den danske Appolonius. En nøjere Undersegelse af denne ganske vist temmelig løse Formodning kan imidlertid ikke foretages her. Jeg skal endnu kun gøre opmærksom på, at Hans Christensen jo, som det fremgår af S. XXXVIII, Noten, sidste Stykke, ejede og kendte en latinsk Bearbejdelse af Heliodors Roman; det vilde derfor ikke være mærkeligt, om han også havde ejet og interesseret sig for en latinsk Apollonius, hvis Thema ligesom Heliodor-Romanens har ligget hans egen Tankegang nært. Det kan også have været af Interesse for ham at tjene en Extra-Skilling ved en anonym Oversættelse.

THEAGENES OG CHARICLIA

HELIODOROS, Theodosios's Søn, Foiniker fra Emesa, Ætling af Helios's Slægt, har skrevet denne Bog«. Med disse Ord slutter den gamle græske Roman om Theagenes og Charikleia eller »de æthiopiske Historier«, som i en ynkeligt lemlæstet Skikkelse og reduceret til mindre end en Tiendedel af sit oprindelige Omfang blev forelagt danske Læsere i 17. Årh. af en Penneprækker, hvis eneste Undskyldning maa være, at han intet har forstået af dette den antike Roman-digtnings Hovedværk.

Hvem Heliodoros er, ved vi ikke Den græske Kirkehistoriker Sokrates i 5. Årh. meddeler som et Sagn, at han skal have været christen Biskop i Triikka i Thessalien og have virket for, at Præster ikke måtte være gifte¹⁾, og en senere speculativ Legende²⁾ fortæller, at han blev afsat fra sit Embede, fordi han ikke vilde brænde sin ugudelige Elskovsroman. At begge disse Historier, der iøvrigt synes at passe mindre godt til hinanden, er fuldkommen Opspind, har adskillige Lærde i ældre Tid formodet, og efter Erwin Rohdes Undersøgelser om Romanens historiske Hjemhørighed³⁾ og hans gennemtrængende Analyse af dens

1) Sokrates V, 22.

2) Nikeforos XII, 34.

3) Erwin Rohde, Der griechische Roman², Leipzig 1900 S. 453 ff. Endnu den græske Filolog Koraïs, der 1804 udgav og com

religiøse Elementer vil neppe nogen i vore Dage være i Tvivl om, at Heliodoros er aldeles fremmed for, uden nogetsomhelst Forhold til den christne Religion, og at han er hjemme i en antik Religiøsitet, der vel ikke kan kaldes almenfolkelig, eftersom den er secterisk præget (pythagoræisk-platonisk), og med den stærkt fremtrædende Helios-Cultus til en vis Grad tid- og stedbunden, men som dog er antik og aldeles uchristelig. Det Sagn, som Sokrates omtaler, er derfor udgået fra samme Tankegang som den, der fostrede Forestillingen om, at Seneca måtte have været under Påvirkning af Sanct Paulus, og som her gennemførtes så energisk, at den i 4. Årh. endog fremkalte Constructionen af et ligefremt Brevskifte mellem Seneca og Paulus.

Rohde mener, vistnok med lutter gode og uomstridte Grunde, at kunne sætte Heliodoros's Levetid til 2. Halvdel af 3. Årh. Muligvis er Navnet Heliodoros at forstå som et symbolsk Pseudonym, idet den ovenfor gengivne Ytring kunde lade formode, at han har været Helios-Præst eller har tilhørt en Slægt af Helios-Præster. Litterærhistorikeren Heliodors Roman (Paris, 2 Bind, alt på Græsk), søger at eftervise christelige og bibelske Påvirkninger. Rohde anfører samtlige Steder og slutter: »Ich habe die sämtlichen Stellen aus Korais's Commentar angeführt, damit Kundige sich selbst von der völligen Nichtigkeit seiner Argumente leichter überzeugen können«. Man måtte ønske, enhver Discussion kunde føres og afgøres på en så mensterværdig Måde.

risk set tilhører han den såkaldte anden sofistiske Skole, en Kategori der delvis er skabt af den antike Kritik selv og som for et moderne åndshistorisk Syn forekommer meget vilkårlig, for såvidt den synes os at rumme et meget forskelligartet Indhold. Hvad der er fælles for de forskellige Personligheder er i det højeste en vis almindelig filosofisk-rhetorisk Dannelse, i hvilken den rhetoriske Optugtelse måske er mest fremtrædende, således at man med nogen ond Vilje kan sige om mange af disse Personligheder, at de har tilstrækkelig Almendannelse og rhetorisk Evne til at kunne tale med om alt uden at vide noget tilbunds endsige have original, videnskabelig Forskervne. Derfor er mange af dem brugelige og påskønnede Ordførere eller Agitatorer for Regeringerne og Indehavere af høje politiske Stillinger — aldeles som adskillige af 15. og 16. Årh.'s Humanister, hvem de næsten kan kappes med i glimrende Goldhed. Men adskillige af de litterære Sofist-Rhetorer går dog i deres Livsførelse ad andre Veje end de, der directe leder til Magt og Rigdom. En Mand som den Filostratos, der er Op-havsmand til den navnkundige Skildring af Apollonios fra Tyana (o. 200) og til den idyllisk-fromme, med folkelig Religiositet fortrolige Bog Heroikos synes os netop at være en frugtbar Ånd og at påkalde vor Interesse, fordi han tolker og åbenbarer os dybe og stærke folkereligøse Kræfter i

det antike Samfund, som efter gængs Fordom ellers skal have ligget åbent som et kraftløst Bytte for den oldchristelige Religion. Heliodoros røber på flere Steder stærk Påvirkning af Filostratos — hvorfor hans Levetid også må sættes noget senere end dennes — men er ellers i det store og hele af en helt anden Art.

Hans overfladiske Almendannelse skylder vi Romanens mangfoldige ofte fængslende og forbavsende Skildringer af fremmed Folkeskik, Natur, Historie. Disse Skildringer fra det sagnrige, hemmelighedsfulde Ægypten og Æthiopien har utvivlsomt i særlig Grad fængslet de græske Læsere. For os er de historisk-geografiske eller som vi måske rettere burde kalde dem: de ethnografisk-folkloristiske Skildringer i Romanen de mindst værdifulde, fordi de, som det synes, er Litteratur og Speculation og ikke syldes Selvsyn. Det er vilkårligt og ukritisk Sammenpluk fra den ældre Litteratur ligefra Herodot til Alexanderromanerne og Ptolemaier-Tidens Rejseskildringer.

Det er ikke dette fantastiske Spændingsstof så lidt som Sump-Røver-Kampene og Fangenskaberne — der her ligesom i Apollonius-Romanen er det antike Udtryk for de Skæbne-Rystelser, som vi i det moderne capitalistiske Samfund vilde lade skyldes Formue-Katastrofer — der for os er det interessanteste ved Romanen, men dens opbyggelige Tendens og dens religionshistoriske Værdi.

Den religionshistoriske Værdi ligger ganske vist ikke i, at den er en Åbenbaring af antik folkelig Religiøsitet, thi det er den, som nævnt, ikke. Dens Religiøsitet er secterisk, præget af pythagoræisk-platonske ethisk-religiøse Forestillinger om Forholdet mellem Legemet og den fra et guddommeligt Hjem kommende, i det urene, jordiske, materielle Legem fængslede, først igen ved Døden frigjorte Sjæl. Disse Forestillinger er væsenlig ufolkelige, selv om Digteren ofte, hvor han giver dem Udtryk, knytter dem til folkelige Forestillinger. Ufolkelig er også Forkyndelsen og Lovprisningen af Helios som den øverste og egenlige Guddom og den romantiske Forestilling om det gudbenådede fjerne Solland, Visdommens og Fromhedens Hjem. Den religionshistoriske Interesse ligger i, at Bogen rent litterært har øvet en endnu lidet undersøgt men uomtvistelig meget stor Indflydelse på den oldchristelige Opbyggelseslitteratur, på Udformningen af Martyr- og Helgenlegender, på Forherligelsen af Kyskheden, værnet gennem alle Farer og Fristelser af et mægtigt om end noget langsommeligt virkende Forsyn. Helios-Troen og Helios-Cultus'en hjælper os også til bedre at forstå Confessionskriserne på Kejser Constantins Tid.

Digterens religiøse Livsanskuelse udfolder sig, ikke ved nogen påtrængende directe Forkyndelse men indirecte, i naturlig Sammenhæng med hele

den broget skiftende Handling. Charikleia er født i den fra Helios nedstammende Kongeslægt i Æthiopien, Helios's, Solens Land, den højeste Gud nærmere end noget andet Land, derfor den guddommelige Vidsoms egenlige Hjem. At Helios-Dyrkeren Heliodoros lader Handlingen udgå herfra (og vende tilbage hertil) er forståeligt nok, men da han også må have Tilknytning til græske Forhold for at få Tag i græske Læseres og Tilhøreres Fantasi, indfører han med genial Dristighed Undfangelses-Vidunderet, der tillige bliver Handlingsmotiv, Udgangspunkt for alle de dels spændende dels opbyggelige Oplevelser, Charikleia (og Theagenes) må igennem. Persina og Hydaspes er sorte, »Morer«, som Sol-Landets Børn, men Persina har i Undfangelsesøjeblikket »forsét« sig på et Maleri af Andromeda der fries af Perseus. Derfor er den Datter, hun føder, ikke sort, men hvid, og Persina gruer for, at Hydaspes skal mistænke hende for Utroskab. Derfor skal Barnet skaffes bort, og det skal hedde sig at det er død ved Fødslen. En af Gymnosofisterne, den fromme Sisimethres, får det i Varetægt. Syv År gammelt overgives det så til den pythiske Apollons Præst i Delfoi, Charikles, der er på Rejse i Ægypten, en Slags Pilgrimsrejse han foretager for at komme over Sorgen over sin Hustrus og sin eneste Datters Død. Charikles tager den lille Pige med til Delfoi, og her voxer hun, Charikleia, op til et Vid-

under af Skønhed — ved Slutningen af Romanen bliver hun konfronteret med det Andromeda-Billede, hendes Moder havde forset sig på, og det viser sig, at hun aldeles ligner den skønne Andromeda. Charikles vil gerne have hende gift med sin Søstersøn, men Charikleia vil leve som Jomfru og som Artemis-Præstinde (jfr. Lucina i Apollonius-Romanen), og alle Overtalelsesforsøg er forgæves. »Ingen Løfter om Guld og grønne Skove og ingen Grunde har kunnet udrette noget« fortæller Charikles et Sted (2. Bog 33) »og det kedeligste er næsten, at hun, som det hedder i Ordspøget, vender mine egne Pile imod mig selv... idet hun priser Kyskheden og stiller Jomfrustand, det uplettede, rene, ufordærvede Liv, lige med de udødelige Guders Liv«. Det er en af Romanens mange Ytringer om »helligt Levned«, som uden megen Variation gentages af de Skribenter, der forsyner 4. og 5. Årh.'s christne Verden med Helgenlegender.

Charikleia opfostres altså i Delfoi, under selve Apollon-Helios's Værn, indtil hendes jordiske Skæbne, varslet hende i dunkle og uforståede Udtryk af Pythia, møder hende: den thessaliske Yngling Theagenes. Dette sker ved de pythiske Festlege, som Heliodoros giver en pragtfuld Skildring af i 2. og 3. Bog. Isis-Profeten Kalasiris fra Memfis opholder sig netop efter guddommelig Bestemmelse i Delfoi, da de hellige Festlege finder Sted.

Han er efter en guddommelig Åbenbaring klar over de to unges Lidenskab, og over hvad der skal ske med dem, og i et Drømmesyn byder Apollon ham flygte til Ægypten med Theagenes og Charikleia. Hermed begynder den Række angstfulde Oplevelser, Farer, Lidelser og Fristelser, de to unge må igennem, inden Charikleia når tilbage til Helios's Land, og inden hun dér, efter nye, voldsomme Sjælsrystelser, forenes med sin Elskede. Alle disse Oplevelser times dem ikke på Må og Få men efter en guddommelig Plan; hver enkelt Oplevelse er et Led i den guddommelige Økonomi, Lidelserne som Frelsen. Det udtales flere Gange, tydeligst måske lige i Slutningen, hvor den stadig stigende Spænding endelig udløses, og hvor det hedder om Sisimethres: »Han havde forlængst forstået og gennemskuet alt... men ventede på, at Guddommens Magt skulde blive ret tydelig for alle« »Og Folket dansede og jublede af Glæde over hvad der skete, selvom det meste af hvad der blev sagt overgik deres Forstand, ... måske var det dog Guddommen selv, der havde skikket alt således, som nu ligesom vakte en Anelse om den sande Sammenhæng i Folkets Sind«. Kalasiris, det guddommelige Værktøj, er selv gennemtrængt af den fromme Visdom, som også Ægyptere kan nå frem til. Han er Asket; drikker ikke Vin, spiser ikke Kød. Når han er kommen til Delfoi, den guddommelige Vidsoms

græske Hovedsæde, er det, fordi han er flygtet fra sit Hjem for at undgå de Fristelser, en Hetære ved Navn Rhodopis stadig søger at hilde ham i. Også Kalasiris's Væsen og Livsførelse er litterært udnyttet i adskillige Skildringer af de ægyptiske Ørken-Asketers Livsførelse i 4. Årh.

Memfis og Delfoi er vel Hjemsteder for guddommelig Visdom, men for Soldyrkeren Heliodoros fra Emesa er det jættede Land dog Solens Land, Æthiopien, og det er også dér, Skæbnetrådene tilsidst samles og knyttes sammen. Her lever Gymnosofisterne, de viseste og frommeste af alle Mennesker, de guddomskyndigste, der véd, at den højeste Guddom ikke har Behag i blodige Ofre men alene i Menneskenes røgelsebårne Bønner. Ved deres guddommelige Indsigt, og ved den Myndighed de øver over Kong Hydaspes, hidfører de den endelige og lykkelige Afslutning på Charikleias og Theagenes's Pilgrimsvandring, frier dem fra Offerdøden, lader dem blive gift med hinanden og får de blodige Ofre afskaffet.

Således ender alt lykkeligt og opbyggeligt, ligesom i Apollonius-Romanen. Hvad der her er gengivet¹⁾ er kun den litterær- og åndshistorisk in-

1) Det er hverken rimeligt eller gørligt her at gengive den store Romans Indhold. Værket er let tilgængeligt, ikke blot i græsk Text (ved Korais, Paris 1804; ved I. Bekker, Leipzig 1855) men også i såvel ældre som nyere og helt nye Oversættelser på de fleste europæiske Sprog. Bibliografiske Oplysninger herom

teressante Del af Heliodors meget omfangsrige Roman, og det giver ingen Forestilling om Værkets hele brogede Composition. Heliodor er en Mand af megen Læsning, men neppe af meget Selvsyn. Han udnytter med suveræn Vilkaarlighed ældre og yngre geografiske og ethnografiske Skrifter til Skildringen af de mangfoldige spændende Eventyr, han fører sine Personer — der er mange og meget forskelligartede — ind i, og truer Skildringen af disse Eventyr med selv at trætte Læser og Tilhører, prikker Digteren stadig Opmærksomheden til fuldvågen Deltagelse ved Hundreder af mærkelige Enkeltheder, som hans vel udrustede Fantasi stiller til hans Rådighed, ligefra ordforklarende Etymologier til religionsfilosofiske Indfald, fra festceremonielle Enkeltheder til nekromantiske Løn-Riter. Det er en bugnende rig Bog, hvis Rigdom imidlertid kun Samtiden fuldt ud har

findes i »Litterarische Forschungen, herausgeg. v. Schick und Waldberg, XVIII. Heft: Michael Oeftering, Heliodor und seine Bedeutung für die Litteratur, Berlin 1901, et Skrift der er ganske nyttigt ved de bibliografiske Oplysninger, det giver, skønt disse jævnlig er upålidelige, men aldeles værdiløst som litteraturhistorisk og kritisk Arbejde. — Også en hel dansk Oversættelse eller Gengivelse existerer: Charicleæ en Æthiopisk Princesse's besynderlige Aventures og Hændelser. Skrevne først paa Græsk af Heliodoro, Biskop udi Tricca, og nu paa Dansk oversat, af [Hans] P[aus], Kbh. 1746. Og endelig en moderne dansk, pålidelig og fuldstændig Oversættelse ved C. P. Christensen Schmidt: Pigen fra Æthiopien. Græsk Roman af Heliodoros. Odense. Hempel-
ske Forlag. 1893.

kunnet nyde og værdsætte. En moderne Romanlæser vil ofte savne psykologisk Sans eller psykologisk Begrundelse og trættes af det evindelige udvortes Hurlumhej. Og forsåvidt med Rette som Digteren i Stedet for psykologisk Begrundelse af Skæbner og Viljesacter forklarer alt ved det guddommelige Forsyns Indgriben, ved Drømme, Åbenbaringer, Varsler. To Tidsaldres forskellige Forestillingsvaner og Smagsoptugtelser står imod hinanden. Med vor måske noget forkælede og svagelige Fantasi er vi tilbøjelige til at finde Personerne flade, uden Runding, uden Lys og Skygge, uden Nuancer; man tør måske forudsætte, at Samtidens Grækere ikke behøvede at få alting omstændelig meddelt og påpeget, men selv kunde digte med og få levende Mennesker ud af det givne Stof.

Medens Apollonius-Romanens Texthistorie fra først til sidst er dunkel og fuld af Problemer, har Theagenes og Charikleia så at sige ingen Historie. Det ligger i, at den ikke er bleven oversat på Latin og derfor ikke i Middelalderen har sysselsat Vesteuropas Klerke, endnu mindre Jongleurer og Trouverer og deres ikke-franske Kaldsfæller. Den dukker først frem i Humanismens Dage, i hele sin oprindelige Skikkelse, reddet som en Brand fra Ilden og strax Genstand for Ny-Sofisterens stærkeste Interesse. Et Håndskrift i Mathias Corvinus's Bibliothek i Buda-Pest, der blev plyn-

dret efter Slaget ved Mohacs 1526, blev, takket være en kostbar Indbinding, »reddet» af en daværende Soldat, der senere, som Farver i Basel, kom i Forbindelse med den lærde Vinc. Obsopoeus, som så i 1534 udgav Håndskriftet¹⁾. Allerede 1547 udkom den navnkundige franske Oversættelse ved Amyot, 1554 en tysk Oversættelse ved Johannes Zschorn (Strassburg), samme År en spansk, 1556 en italiensk, 1569 en engelsk, senere Oversættelser i andre europæiske Sprog. I de Lande, hvor man ikke fra Begyndelsen af var med i de litterære Modestrømninger, eller hvor man i hvert Fald nøjedes med at læse Romanen i fremmede Oversættelser, kom man efterhånden og sent med. Holland fik en Oversættelse 1659, Ungarn i 1700,

1) Da Traditionen altid fra Bog til Bog gengives unøjagtigt, hidsættes den oprindelige Form her, efter Obsopoeus's Fortale, Blad n 2, i Original-Udgaven i det kgl. Bibliothek i Kbh.: »Deuenit ad me seruatus ex ista clade Vngarica qua serenissimi quondam regis Matthiae Coruini bibliotheca omnium instructissima superioribus annis a barbarie asiatica uastata est. Hunc cum aliis nonnullis miles quidem plane gregarius, et ab omnibus tam graecorum quam latinorum disciplinis abhorrentissimus, iam apud non tinctorem agens, tunc uero illustrissimum principem Casimirum Marchionem Brandenburgensem laudabilis memoriae comitatus in Vngariam forte fortuna non sine mente reor, sine numine diuum, sustulit, quia auro exornatus nonnihil adhuc splendescibat, ne scilicet tam bonus author et uisus et lectus paucissimis, interiret. Sed seruatus multis adhuc et uoluptati foret et oblectationi et usui.«

d

Danmark i 1746¹⁾). Disse sene Oversættelser må dog ikke opfattes som tilfældige Anachronismer eller som individuelle, lærde Snurrepiberier. Mangfoldige Kendsgerninger vidner om en gennem Århundreder varende levende Interesse for Romanen, ikke blot nye Oplag af de gamle Oversættelser og nye Oversættelser og Bearbejdelser men også mangfoldige Digteres Udnyttelse af enkelte Episoder eller af større og mindre Dele af hele

1) Jfr. S. XXXV, Noten. Om Oversættelser, Udgaver og Oplag se Oeftering S. 46 ff. På Side 52 meddeles om »Dänische Uebersetzungen: 1690, 8°. Kjöbh. 1746 Abdruck der vorigen«. Der meddeles ingen Hjemmel for disse »Oplysninger«. Sandsynligvis er der en Sammenblanding af Folkebogen og Hans Paus's Gengivelse af hele Heliodors Roman fra 1746, der ikke er noget Aftryk af nogen ældre Oversættelse. Om Folkebogstrykkene se Bibliografien. — På Dansk foreligger en Afhandling om Theagenes og Chariclia af C. Elberling i »For Ide og Virkelighed« 1870 I, S. 370 ff.

Et af de mærkeligste Udslag af de Lærdes Interesse for Romanen er Martin Crusius's Aethiopicae Heliodori Historiae epitome. Cum observationibus ejusdem. Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci. Cum indice copioso [Emne- og Navneliste til både Genfortællingen og Commentaren]. Frankfurt 1584. — I det kgl. Bibliotheks Exemplar af denne Bog findes følgende i personalhistorisk Henseende ikke uinteressante Tilskrift på det forreste hvide Blad næst Bindet: »Pietate, eruditione, probitate et humanitate commendatissimo viro, D. Magistro Thomae Gvilhelmio [Thomas Villumsen] Malmogiano, Lundensis ecclesiae capitulari et ejusdem scholae rectori industrio, amico et fratri mihi dilectissimo, in memoriam perpetuam et grati et benevoli animi significationem ddd. Joh. Christ. Sthenius Rosch. Malmog. 1591. 25 Maij.«

den brogede og rige Composition, hvis Fantasi-fylde har været mange Digtere og Digterinder til god Hjælp.¹⁾ Også Ytringer om den græske Roman af de forskelligste Mennesker vidner om, hvor stærkt et Indtryk den har gjort. Den unge Racine havde, medens han endnu nød Undervisning hos Herrerne i Port-Royal, fået fat i et Exemplar af den græske Roman og blev strax helt betagen af den. Da hans Lærer i Græsk, Lancelot, opdagede det, tog han Bogen og brændte den. Racine fik fat i et andet Exemplar, og det gik på samme Måde med dette. Endelig købte han et tredje Exemplar, og dette lærte han udenad, så den gode Lancelot ikke længer kunde tage noget fra ham. Der er Grund til at tvivle om Fortællingens bogstavelige Sandhed, men dens Tendens er også talende nok.

Romanen har altså i 16., 17. og 18. Årh. været

1) Således i Honoré d'Urfé's *Astrée*, Paris 1609 ff. Senere i Gombervilles, *La Calprenède*s og Mlle. de Scudéry's heroisk-galante og »historiske« Romaner, og i de tyske Efterligneres som: Hertug Ulrich af Brunsvigs *Octavia* (1678), den theologiske Professor og Superintendent Andreas Buchholtz's *Des christl. Teutschen Gross-Fürsten Herkules u. der Böhmischen königl. Fräulein Valisca Wunder-Geschichte I—II* (1659 f.) og *Der christl. königl. Fürsten Herkuliskus u. Herkuladiala* (1665); Philip Sidneys *Arcadia* (1590) er stærkt påvirket; Tassos *Jerusalem*, 12. Sang, Cervantes's *Persiles og Sigismunda* (1617) — for blot at nævne de mest kendte Værker. Om de talrige dramatiske Bearbejdelser af Romanen, på Latin og i Folkesprogene i de fleste europæiske Lande, se Oeftering S. 117 ff.

yndet Læsning for de lærde og for de ørkesløse i Overklassen. Den danske Folkebog, som her udgives, er et sjeldent, måske enestående Vidnesbyrd om, at man også har søgt en bredere Læsekres, men et Vidnesbyrd der ingen Grund er til at være stolt af. At Folkebogen ingen Forestilling giver om selve Romanen er klart allerede deraf, at den i Omfang er mindre end en Tiendedel af den rigtige Roman. Men den kan ikke en Gang kaldes en forkortet Bearbejdelse; hverken Originalens Teknik eller dens Ånd er der Spor af. I Forhold til Originalen kan Folkebogen deles i tre Dele. Første Del, S. 123—134, gengiver nogle enkelte Episoder af Hovedpersonernes Oplevelser, tagne ud af Romanens første 6 Bøger, som en yderst nødtørftig Forhistorie eller Indledning. S. 135—145 gengiver — i uforholdsmæssig Bredde — Episoden Theagenes-Arsake, der i Originalen er en Del af 7. og 8. Bog. Tredie Del, Slutningen, gengiver væsentlig Originalens 10. Bog, de brat skiftende Hændelser efter Parrets Hjemkomst til Æthiopien og den endelige, lykkelige Afslutning. Det hele er gjort yderst råt, uden ringeste Hensyn til eller Forståelse af Originalens Sjæl. Det er betegnende for Danskerens plumpe og platte Fremgangsmåde, at han, sagtens under Hensyn til det prøvede bibelske Motiv, lader Forholdet mellem Theagenes og Arsake beherske et helt Afsnit og overskygge alt hvad der i Originalen findes i Omgivelserne.

I sidste Del, hvor Uddraget af Originalen er langt fyldigere, har han medtaget mange Enkeltheder, som egenlig er uforståelige for de Læsere, der ikke kender Forudsætningerne fra Originalen. Man undres over, at dette Makværk virkelig har kunnet bydes jevne Læsere, og man vægrer sig uvilkårligt ved at kalde det en Folkebog. Men Kendsgerningerne er her stærkere end alle Kategorier. Hvem der oprindelig, i 17. Årh., har læst Bogen, er naturligvis ikke godt at sige; man skulde tro, at i hvert Fald de Lærde må have lyst den eftertrykkeligt hjem. Men i 18. Årh. er den nået ned i den Kategori, som ingen litterær Bandsættelse kan ramme. I 1721, 22. Juli, indgav Bogtrykker Jochum Wielandt i København en Ansøgning til Kongen om 30 Års Privilegium på Trykning af ikke mindre end 97 Bøger, deriblandt Theagenes og Chariclia, Flores og Blanzeflor, De 7 vise Mestre, Magelone eller Hr. Peder med Sølvnøglen, Judas, Pilatus, Griseldis, Fortunatus, Viegoleis med Guldhjulet o. s. v. »Disse Bøger ere vel ei alle af nogen syn-derlig stor Betydenhed, men de ere blevne giængse udi E. Mai. Lande og Riger, og Begierlighed dertil er ei liden, saa at stor Forlag og store Bekostninger paa dessen Trykning udfordres, og saadan Kram er det, der skal soutenere en stor Hasard og de store Omkostninger, der falder ved reelle og gode Bøgers Oplag, hvis Debit jeg, til min Skade, har Prøve af, her i Riget at være vanskelig og

meget slet.« Consistoriums gnavne Betænkning over Ansøgningen er redigeret af Arne Magnusen. Det hedder her: »... De fleste af disse Nummere ... bestaae af unyttige Comedier, Romans og ulæseværdige, ufornuftige Fabeler, som smaa Drenge udraabe paa Gaden, og Andre, ligesaa uvittige som Udraaberne, købe, for at divertere sig derudi ved en Spinderok eller i gemeen Selskab. Skulde det saa være storligen at misbruge E. Mai. høie Navn, at sælge ved Monopolium og under E. Mai. allern. Privilegio slige unyttige og tildeels onde Chartequer ...« Cancelliet lod det (23. Dec. 1721) forblive ved Professorernes Erklæring, og Wielandt har således neppe fået det at træde Privilegium (hvoraf dog ikke følger, at han ikke har trykt Bøgerne). 25. August 1727 søgte han atter Privilegium, denne Gang kun på 20 År, på Trykningen af 30 »smaa Historier og Tractater« som han dels selv havde fordansket dels af andre ladet fordanske, deriblandt atter Theagenes og Chariclia, Appolonius, De syv vise Mestre, Den skønne Magdelone eller Hr. Peder med Sølvnøglen, Fortunatus, Griseldis, Viegoleis, Holger Danske, Kejsers Karl, Reinike Foss, Melusina o. s. v. Hans Gram redigerede Consistoriums Erklæring, der gik ud på Tilladelse, dog »uden at H. Mai. Navn bliver nævnt og trykt paa sådanne trykte Chartèques.« ¹⁾

1) Werlauff, Antegnelser til L. Holbergs 18 første Lystspil. Kbh. 1858, S. 145 ff.

Det er altså en Kendsgerning, at Jochum Wielandt i 1721 og 1727 har planlagt (og måske udført) Optryk af Theagenes og Chariclia sammen med de vel kendte gode, gamle Folkebøger. Ved Ildebranden 1728 gik imidlertid en stor Del af hans Forlag til Grunde, og det er sandsynligt, at Theagenes og Chariclias Saga dermed var ude. I hvert Fald hører vi ikke senere noget om den, medens alle de andre Folkebøger stadig atter og atter blev optrykte. Der har i Masseproductionen fra den Wielandske Presse været én mislykket Vare, som det ikke er lykkedes at få til at glide sammen med det øvrige. Om Hans Paus en Snes År senere havde bedre Lykke i andre Krese med sin Oversættelse eller Gengivelse af hele Heliodors Roman, lader sig neppe oplyse. Man skulde ikke tro, at der i 1746 blandt de »dannede« i Danmark kunde gøres Regning på en stor Læsekres for et Arbejde som Paus's, der neppe heller kan siges at være bleven forberedt ved den anonyme Folkebog.

Den danske Folkebogs Slutning (S. 163) må give Læserne den Forestilling, at Danskeren virkelig gengiver Heliodor, selvom man naturligvis nok kan tænke sig, at de allersidste opbyggelige Ord er en slidt, professionel Cliché. Men Heliodor beslutter slet ikke sin Roman med de Ord, der lægges ham i Pennen. Da der ydermere hist og her i den danske Text er Ord og Vendinger, der minder stærkt om Tysk, er der Grund til at søge en

tysk Kilde. Det viser sig da også, at Slutningen findes ordret i Zschorns Oversættelse fra 1554. Men ved nøjere Sammenligning af de enkelte Steder, der egner sig dertil (jfr. Commentaren), viser det sig, at Danskeren neppe er nået så langt som til Zschorn. I Frankfurt a. M. udgaves i 1587, i en coquet lille Foliant, en Samling Kærlighedshistorier (bl. a. Magelone og Hr. Peder med Sølvnøglen, Tristrant og Isolde, Flores og Blanceflor, Melusine, Viegoleis o. fl., ialt 13) af meget forskellig Oprindelse under Fællestitlen »Buch des Liebe«, og heri findes også Theagenes og Chariclia (fol. 179 b—227 a) med denne Titel efter Zschorn: Ein schöne vnd liebliche Histori von einem groszmütigen Helden ausz Griecheland vnd einer vberschönen Jungfrawen, eines Königs Tochter der schwartzen Moren (der Jüngling Theagenes vnd die Jungfraw Chariclia genannt) darinn Zucht, Ehrbarkeit, Glück vnd Vnglück, Frewd vnd Leyd zu sampt viel guter Lehren beschrieben werden. Heri gengives Zschorns Oversættelse og her findes, i de Dele der overhovedet gengives, alle eller så godt som alle de Fejl og Ejendommeligheder, der udmærker den danske Text¹⁾. Her findes også, efter Zschorns Oversættelse, den til den danske Bogs

1) En Del Fejl og Misforståelser findes allerede hos Zschorn, der ikke oversætter fra Græsk men fra Latin (»Aus dem Griechischen ins Latein, vnd yetzundt newlich ins Teutsch bracht, gantz kurzweilig vnd nutzlich zu lesen«, hedder det på Titel-

Slutning ordret svarende Udgang: Also ist Theagenes vnnd Chariclia nach langen trübsal, angst vnd gefahr, in einen fröhlichen vnd hohen Stand kommen, vnd hat jr traurigkeitein ende genommen. Gott wölle alle betrübten hie vnnd dort erfreuwen.

Kort før det danske Fuskerarbejde i 1636 blev trykt, havde Christian den Fjerde skaffet Danmark et ædlere og mere værdigt Mindesmærke for Tidsdannelsens Sværmeri for Heliodors Roman, de fire store Loftsbilleder i den store Sal (»Kgl. Majestæts eget Gemak«) på Kronborg, som den hollandske Maler Gerard Honthorst udførte i Begyndelsen af Trediveerne, da Slottet sættes i Stand igen efter Ildsvåden 1629, og som skildrer fire af de mest virkningsfulde Optrin i Romanen.¹⁾

bladet). Med en måske noget overdreven Selvfølelse siger den gode Skolemester til Slut (Blad Dd VI v):

Welchers yetzt besser machen kan

dam günn ichs gern nur dapffer dran.

1) Bestemmelsen af disse fire Billeder skyldes Dr. Francis Beckett, der på et afgørende Punkt har fået Hjælp af Prof. Valdemar Vedel. Den interessante Beskrivelse af det hele Opdagelsesarbejde findes i Kunstmuseets Aarsberetning for 1916 S. 24 ff., hvor også de fire Billeder er gengivne. Det fremgår af denne Afhandling, at billedlige Fremstillinger efter Heliodors Roman også findes i Stockholm og Potsdam. Som fremhævet i Afhandlingen kan Ideen til Malerierne ikke hidrøre fra den danske Folkebog. Thi selv om denne eksisterede allerede 1636 (medens Dr. Beckett forudsætter 1666), var Malerierne dog ældre. Men selv om der skulde have eksisteret et nu forsvundet Tryk fra før 1636, vilde det ikke betyde noget, da de Skildringer, der har inspireret i hvert Fald de to af Billederne, mangler i den danske Bog.

De to Bøger Apollonius-Romanen og Heliodors Roman er begge i deres oprindelige Skikkelse og i deres egen Tid åndshistoriske Mindesmærker af stor, ja sjelden Værdi, og er for os så meget mere værdifulde, som de repræsenterer en Litteratur, der ellers er så godt som gået til Grunde. Om det så blot var af denne Grund, vilde vi føle vor Værdisans forpligtet, ligesom Kong Tarquinius overfor Resterne af de sibyllinske Bøger. Men Værkerne har, som antydet, også deres absolute, åndshistoriske Værdi, som imidlertid ikke uden videre fremgår af de danske Folkebogsskikkelser. Skønt de to Romaner oprindelig er i nær Slægt med hinanden, er dette Slægtskab aldeles usporligt i de danske Bøger. Apollonius, der oprindelig er den ringeste af de to, har bevaret sin Sjæl bedst under alle Sjælevandringens Hamskifter i Efterlivet. Heliodors Roman har egentlig ingen Sjælevandring gennemgået, eftersom dens Sjæl er død eller så godt som død allerede i de første humanistiske Oversættelser. Den danske Fuser er på en vis Måde lovlig undskyldt; han har ikke kendt Originalens levende Sjæl men kun den sirlige Mumiekiste i »Buch der Liebe«. Intet Under derfor, at hans Forsøg i Nekromantiken er mislykket.

TEXTER

KONG APPOLONIUS

Trykt efter Rostock-Udgaven (Bibliografien Nr. 1) i det Kgl. Bibliothek i Stockholm. I Stedet for de i dette Exemplar manglende Blade er brugt den tilsvarende Text i den Udgave, hvoraf et Exemplar findes på Universitetsbibliotheket i København (Bibliografien Nr. 4). Hvor de pågældende Blade mangler også i dette Exemplar, er brugt Texten i den Udgave, hvoraf et Exemplar gemmes i Hjelmstjernes Samling (Nr. 1951 8°) i det Kgl. Bibliothek i København (Bibliografien Nr. 7).

Fortalen.

Denne Bog som er dictet om Kong
 Appolonij store wlycke oc modgang/
 land mand først smuct see / som vdi en
 5 Speil/huorledis Mennistens leffnet er her
 paa Jorden / lige som it Stib i det store
 vildsomme Haff/ det fastis/ veltis/ oc flaff
 nu hid oc did / iblant de grumme Bølger.
 Der staar oc ingen ting / paa wstadigere
 10 oc strøbeligere been end Mennistens lyck-
 salighed / fryd oc glæde / huilcken der stedse
 raffuer / oc er snart til at falde huo land
 sig? Nu veed ieg at ingen sorg eller wly-
 cke skal kunde spilde min fryd oc glæde?
 15 Som den rige Mand / der haffde vel ædt /
 drucket oc sad gantste glad / hos sine Ven-
 ner / sagde hand / Nu veed ieg at ingen sor-
 ge skal spilde min glæde vdi denne Aften/
 oc en liden stund der effter / gic hand vd /
 20 oc der kom strax en Taarbist / oc slo han-
 nem det ene hans Oye vd / Saa snart sic
 hans Glæde en ende.

Dette samme holdis oc saa her faare i
 denne Dictom Kong Appolonio/ Hand for-
 25 driffuis aff sit Land / mister fold / Stib oc
 27 Gods/ vandrer omtring som en Stib-|brø-
 den Mand oc vdlending / gaar i reffne oc
 paltne flæder / ligere en Staadere end en

Kong / Oc alt dette offueruinder hand
dog / formedelst Taalmodighed / oc trøster
sig met den tilkommende lycksalighed.

Saa stulle oc wi / naar det gaar off vel
her vdi Verden / komme ihu / at bladet
land snart vendis / oc at den gode dag oc
den onde stiffe til at holde Husit / oc fordi
berede off / naar wi hassue den gode Lycke/
at oc saa bæere wlycke oc Modgang frimo-
delige / oc met Taalmodighed offueruinde 10
all gienuordighed. Denne er den første be-
tendelse der wi stulle læse denne Bog met.

Der næst synis det oc saa / at denne Bog
er dictet Ectefold til en trøst oc husualel-
se / i det / at Appolonius hassuer saa stor 15
Modgang vdi sit Ectestab / at hans Høstru
Lucina døer til Stibs / oc fastis faar bor-
de / hans Daatter bliffuer sold hen i Røf-
ferens hender / hand selff fastis fra en w-
lycke til en anden / oc hassuer offuermaa- 20
de stor gienuordighed / Men paa det sidste
faar dog hans forge en god ende / hand
kommer til Land oc Regiment igien / fin-
der sin Høstru oc Daat-ter igien / oc for- 23
uinder saa alt sin Modgang. I saa maade 25
kunde Ectefold oc saa betendelse/effter di Ec-
testabs stat icke vil vere vden forge oc gien-
uordighed / At Gud vil met sin naadige
hielp husuale oc trøste dem / oc beslutte

enden paa det sidste met glæde / oc fordi
 bæere oc lide taalmodelige alle haande
 trang oc nød / met en fast for-
 haabelse / at det skal end
 en gang bliffue
 bedre /
 A M E N.

5

Kong Appolonij historie aff Tyro.

237

Der regnerede en Konge i Antiochia/
hed Antiochus / aff huilden Konge/
samme Stad siet sit Naffn / saa at
hand kaldis Antiochia aff Kong Antiocho.

Nogen tid før hans Høstru døde / afflede
hand en Daatter met hende. Der hun kom
nu til stellig Alder / oc vaar Manduoren /
baade der mange om hende / begerendis
hende til deris Ecte-Hustru / oc frembøde
der paa mange dyrebar gaffuer. Men

hendis fader Antiochus vaar altid i tuiſ-
maal / oc ſtod i langt beraad / Huem aff
dennem alle / hand vilde heldſt giffue ſin
147 Daatter. |

■ Diſſ emellem ſid ſamme Antiochus (aff
Dieffuelens indſtiudelse oc ſin egen van-
art) it forbandet huſtud / ſaa at hand bleff
optent vdi en wbeſtickelig Kierlighed til
ſin egen Daatter / hand elſte hende wtil-
10 børlige / oc anderledis end faderen burde
oc tilbørligt vaar / at elſte ſin egen Daat-
ter / oc hand ſtridede met ondſtaff oc fcte-
de met blufel / men en wbeſtickelig Kier-
lighed offuervant alle hans Sind oc rede-
15 lighed / Aff huilken Kierlighed hand tabte
all mildhed / Hand forglemde ſig at vere
en fader / oc gjorde ſig til en wmild Ty-
ran oc grufelig Blodtrenchere.

En Morgen ſom hand vognede op /
20 hansonſtaff ſtod hannem hart vdi ſindet /
da ſtod hand op / oc gic til ſin Daatter i
hendis Soffue ſammer / oc hand bød alle
ſin Tienere / at de ſtulde ſtaa der langt fraa /
147 oc forbyde hannem / Hand lod ſom hand
25 haſſde noget hemeligt attale met ſin Daat-
ter. Alligenel nu at ſamme hans Daatter
ſtod hannem lenge oc faſt imod / ſaa for-
trenchede hand dog før hand lod aff / hendis

oc Jomfrudom / oc gic siden fra hende / aff hendis Soffue kammer igien.

**Hans Daatter begræd oc beklagede sin faders grumme w mildhed / Hun viste sig aldrig raad / hun holt sig meget yndelig /
all hendis sticelse vaar foruandlet / saa at
hun vaar ingen ting mectig hos sig self /
uden it Bedrøffet oc sorgesult Hierte / Oc
hun betenctte alligenel inderlige hos sig
self / huorledis hun kunde stiule oc bete-
de sin faders ondstaff oc forbandede gier-
ninger. Som hun saa vaar i saadan Be-
drøffuelse / Sorge oc betymrelse / da kom
hendis Fostermoder ind til hende / i for-**

neffnde hendis Soffuetammer / hun saa
 hende lige neder paa Jorden / oc græde bit-
 terlige / Hun taleden III hende / oc sagde:
 Hvad stader eder / huor faare græde i saa/
 oc huor faare ligge i saa paa Jorden / oc
 tage eder Sorge til: Jomfruen sagde / for-
 di at her forgick nu i dette Kammer it æ-
 delt Jomfruis Kaffn. Huorledis / sagde
 hendis Fostermoder / gaar det til? Jom-
 10 fruen sagde: Ju / før end ieg fand nogen
 tid pley Ectestabs stat / da er min Jomfru-
 dom mig berøffuit / oc imod min vilie ta-
 gen mig fra / Fostermoderen bleff gantste
 vred / oc sagde vredelige til Jomfruen. Huo
 15 i all Verden vaar den / som torde fordriste
 sig til / at gaa i it Kongeligt Kammer oc
 fortrende Kongens eniste Daatters seng:
 21 5 r Jomfruen sagde / I mildhed bedreff Syn-
 den. Fostermoderen sagde huor for staa i
 20 icke op oc vnderuise eders Herre Fader der
 vdi? Jomfruen sagde: Huor er min fa-
 der: forstaar du ræt / da forgick min fa-
 ders Kaffn ved mig / Men paa det / at min
 Fader icke stal forherde sig i sin ondskab /
 25 oc at hans stammelige gierning icke stal
 kundgioris for det meninge Sold / da ty-
 ckis mig nytteligst vere / at ieg strax fra
 denne ende finder raad oc besticker mig til
 Døden. Der Fostermoderen dette hørde oc

fornam / gaff hun hende mange søde oc liff-
salige ord / met huilcke hun drog hendis
Sind der fra / at hun icke stulde forgjøre
sig selff / men helder leffue oc effterfølge sin
faders vilie.

5

Antiochus hold sig mod det menige oc
fremmede fold / for sin Daaters milde fa-
der / Men iblant sine ~~egne~~ forne Tienere /
rosede hand aff sine onde gierninger / at
hand selff vaar sin Daatters Mand.

25

10

Paa det nu / at Antiochus maatte selff
beholde sin Daatter / oc bliffue varasttig
i sin ondskab / oc paa det hand maate faa
orsage / at fornise dem som beylede til hans

Daatter / da optenctte hand oc fant paa it
 nyt stalckhed. Hand dictede oc gjorde it
 Spørssmaal oc forscreff offuer alle Land/
 At huo som kunde forklare dette Spørss-
 5 maal/hannem vilde hand giffue sin Daat-
 ter/ Men huo som vilde bedis til hende
 det icke kunde giøre / hand stulde halss hug-
 gis / Dog fordristede mange Konger oc an-
 dre Herrer oc førster sig at komme oc be-
 10 de om hende / for hendis wfigelige deylig-
 heds styld. Oc naar som nogen end kunde
 rettelige forklare hannem hans Spørss-
 maal/saa vaar det alligenel/lige som hand
 hassde ingen forklarelse befundet / paa det/
 15 ~~at~~ alle stulde frycte / oc icke fordriste sig til
 at bede om hans Daatter.

Saadant stede altsamen fordi at hand
 vilde selff ligge i Hoer / oc begaa sit synde-
 lige leffnet met sin egen Daatter.

Som Antiochus hassde nu nogen stund
 bruket saadanne Tyranniste stycker / da
 kom der en yng Mand til Antiochiam met
 Stib / deylig aff stabelse oc sticelse gantste
 riger oc meget forstandig oc klaag i atstil-
 25 lige bogelige taanster / hand hed Appo-
 lonius / oc vaar aff det Landstass som kal-
 dis Tyro / Hand gic til Kong Antiochum/
 30 oc sag- | de: Hil vere dig du Antioche. An-
 tiochus snarede: Hil vere oc saa du oc alle

de som reyse effter deris ærlige Giffter-
maal. Appolonius sagde: Jeg Appoloni-
us født aff Kongelig Slæct begerer at haf-
fue din Daatter til min Ecte Høstru.

Der Kongen hørde de ord / som hand ~~hørte~~ 5
vilde høre / da saa hand huast paa Appo-
lonium / oc sagde til hannem: Vedst du oc
Brylluppens leylighed. Appolonius sag-
de: Ja ieg ved Brylluppens leylighed oc
haffuer seet hende offuer Porten / Derfor 10
kom ieg hid til dig. Antiochus sagde: Da
giff act paa oc hør mit Spørffmaal.

Jeg besuaris aff Synd oc last / Jeg nyder
oc bruger min Moders Legeme / Jeg leder

effter min Broder min Moders Mand / oc
 216 v hannem fand ieg icke finde. |

Appolonius anammede dette Spørss-
 maal / bad om beraad / gic offuer en side /
 ■ beraade sig met sin Visdom / oc aff Guds
 vilie oc tilladelse / fand hand paa Kongens
 Spørssmaal / saa kom hand da ind igien /
 oc sagde til Kongen: Du fromme Kong /
 Du sette mig dit Spørssmaal faare / tæd is
 10 dig nu / da vil ieg det vðlegge oc fortlare.
 At du saa siger: Jeg besuaris aff Synd oc
 last / det ligger du icke / see til dig selff / heldst
 fordi at du er dig selff anrørendis / Men
 at du siger: Jeg nyder oc bruger min Mo-
 15 ders legeme / det ligger du oc icke. See til
 din Daatter / det er hende anrørendis.

Der Antiochus hørde at Appolonius
 haffde saa klarlige oc vislige fortlarit han-
 nem sit Spørssmaal / Da saa hand meget
 20 vredelige til Appolonium / oc sagde: Du
 unge Karl / du gaar langt fra mit Spørss-
 maal / det er icke der nær som du siger / Du
 haffde vel forstyldet / at mand strax stulde
 halshugge dig / Men ieg vil vnde dig tre-
 25 dne dage til beraad / far hiem til dit Land /
 oc betend dig fuld vel / oc kom siden igien /
 oc fortlare mig mit Spørssmaal / om du
 tant / da vil ieg giffue dig min Daatter /

Kant du ~~oc~~ icke da stalt du miste dit Hof-
fuit / der forlad dig aldelis til.

Der Appolonius hørde disse ord / forfær-
dede hand sig saare / hand gic fra Kongen /
foer strax til Stibs / vant op sit Segel / oc met ⁵
sit selfstab lod staa til sit eget Land igien.

Strax effter at Appolonius vaar aff dra-
gen / lod Kong Antiochus talde til sig sin
Køgemestere / som hed | Taliarchus / han- ^{27r}
nem tog hand hemelige offuer en side oc ¹⁰
sagde til hannem: Taliarche / du est den som
ieg betvoer altid at vide mine lønlige ting /
oc nu stalt du vide / at Kong Appolonius
aff Tyro hassuer fundet paa mit Spørff-

maal / bered der faare Stib oc stynde dig
 effter hannem met en hast / oc naar du tom-
 mer til Tyrum / da vdsør oc opføg en aff
 hans wuenner / som enten kand dræbe han-
 5 nem met forgifft / eller sla hannem ihjel
 met Jern / Oc naar du kommer igen / da
 skal ieg vel beløne dig.

Da lod Taliarchus strax berede it Stib/
 oc tog Guld / Sølf / Penninge oc forgifft
 10 aff Kongen / steg strax met sit fold i Sti-
 bet / vant Segel op / oc sette sin Kaass til
 21 7 Tyrum / did tom hand oc.)

Men Appolonius tom alligenel nogle
 dage før hiem til sit Land / oc søgte strax i
 15 sit Liberi / besaa sine Bøger / randsagede
 aff sin yderste Visdom / alle Philosopho-
 rum / Caldeorum / oc andre Doctorum
 Spørssmaal / oc alle deris Bøger fra første
 til de sidste / oc hand kunde icke andet for-
 20 staa / end at hand haffde rettelige forfla-
 rit Kongen sit Spørssmaal.

Da forvndrede hand storlige / oc tendte
 saa ved sig selff / vden alting feil oc alle mi-
 25 ne Bøger linge / da elster Kong Antiochus
 sin Daatter anderledis end hannem burde /
 huad vilt du giøre Appoloni / haffuer du
 ey forflarit hannem sit Spørssmaal / oc du
 kunde icke alligenel saa hans Daatter? Ja
 du kunde met stor nød vndkomme / at du

miste icke dit Liff / her **maa** snarlige andre
raad til / eller de tagis forsilde. | 281

Saa lod hand strax lade sit **SMB** met
Korn oc Mel / saa meget det kunde taale at
drage / Hand lod oc saa komme der i offuer- 5
uettis meget Guld oc Solff met alsomto-
steligste dyrebar klæder oc Klenodie / Hand
besørgede sig met all den del / som hand kun-
de tencke hannem behoff giordis / saa at der
vaar ingen brøst i nogen maade. 10

Siden vdualde hand sig nogle saa aff sine
Tienere / dennem som hand trode best til
følgede oc selstab / oc strax om Klatten / der
det vaar stille oc Kloften **vaar** ved Try /

gicf hand hemmelige til Stads met for-
neffnde sine Tienere / hand vant sit Segel/
oc i Guds Naamn gaff sig i det høye Haff.

Anden dagen forsamlede Borgerne sig
5 aff hans Stad / oc vilde gaa endrectelige
til hannem/at hilse hannem/ oc bede han-
nem vere velkommen hjem/oc høre af han-
nem / huorledis hans reyse vaar gaaen /
oc at beuise hannem den ære de vaare han-
10 nem plichtige / Men der kunde ingen finde
hannem / der viste oc ingen / huor hand
vaar bleffuen. Da bleff der sorge / bedrøf-
fuelse / oc yndelig graad offuer den gant-
ste Stad / saa stor at mand icke fand fuld-
15 kommelige bescriffue det. Hans Borgere
haffde hannem saa tier / at i lang tid der
effter maate ingen mand lade sig rage el-
ler bade / alle Kruhuus oc Drickehuis bleff-
ue tillucte/ oc met saa ord at sige / all glæd-
20 staff offuer den gantste Stad bleff aldelis
nedlagt oc forstyrit.

Som saadant Jammer begids vdi Sta-
28 den/ Da kom Taliarchus/den som vaar vd-
send aff Kong Antiocho / at fordriffue Ap-
25 polonium / som hand gicf omtring i Sta-
den / da maatte hand see saadan ynd paa
folket/ oc forvndrede sig storlige der paa/
hand kom til ords met it Barn / huilket
hand atspurde / huor faare den gantste

Stad vaar bestædt i saa stor sorg oc bedrøff-
uelse.

Barnet suarede hannem oc sagde: Jeg
holder dig for en wforstandig Mand / mig
tycks at du spør effter dit eget vid / Vest du
ide / at vor allertierste Herre Appoloni-
us / er bleffuen borte / siden hand kom hjem
fra Antiocho / oc der er intet Menniste til /
som kand spørre huor hand er bleffuen /
Derfor er denne Stad i saa stor vaade oc
quide / met alsomstørste sorg oc bedrøff-
uelse. 10

Der Taliarchus dette hørde oc fornam /
da bleff hand glad aff alt sit hierte / Hand
hold sig strax til sit Stib igen / oc vant sit
Segel / oc paa den tredie dag der effter / kom
hand til Antiochiam igen / oc gic strax
ind til Kong Antiochum / hilfede hannem /
oc sagde: Herre ver glad / fordi at Appo-
lonius aff Tyro befrycter oc rædis din
mact / vold oc velde / oc er der faare bort-
rymdt saa langt at intet Menniste kand
spørre hannem / hand vil ide røbe eller
obenbare dit Spørssmaal. 15 20

Antiochus suarede / oc sagde: Jeg beta-
der dig Taliarche for din wmage oc tro-
stab / Appolonius maa vel fly / Men al-
drig skal hand vndgaa mig. 25

Strax der effter forsamlede Antiochus

17 sin al-|mue / Fortyndede saadant it Man-
 dat oc Edict / at vere sig enten indbyggere
 eller vdlending / Edel eller Weddel / Bor-
 gere eller Bonde / fattig eller rig / som kun-
 5 de føre hannem Appolonium leffuende /
 hand stulde haffue halffrediesinds tiue
 pund Guld / Oc huo hannem kunde føre
 død eller hans Hoffuit / hand stulde haff-
 ue hundrede pund Guld til løn. Dette stad-
 10 feste Kongen ved sin Kongelige Eed.

Der effter beredde sig mange / icke aleni-
 ste Appolonij wuenner / men oc saa man-
 ge aff hans Denner / som bleffue betagne
 aff gerighed at forfølge oc forraade han-

nem / fordi at huo som tørster effter Sølf
oc Guld / hand land icke vere sine Venner
huld.

De lette paa Marck / i Stou / oc offuer alt
Landet / dog kunde de icke finde hannem. | 31 v

Da lod Antiochus berede en stor hob
Stib / Som alle skulde vd / til atstillige
Land / at søge effter Appolonium / Diss i-
mellem at der vaar nu nogen tøffuelse hos
dem som Stibene rede skulde / Da kom Ap- 10
polonius til Tarsum / vdi det Landstab som
Caldis Cilicia / men Tarsus er hofuit Sta-
den i Cilicia / i huilken S. Paulus vaar
født / Som Appolonius gic ved Stranden /
oc vandrede hid oc did i dybe tander / da 15
bleff hand seet aff en sine egne Borgere /
som hed Elanicus / hand vaar fattig /
oc da nylige kommen til Landet / hand gic
strax til Appolonium / talede til hannem
oc sagde: Hil vere du Kong Appoloni. Ap- 20
polonius gjorde som store Herrer almin-
delige pleie at giøre / hand forsmade han-
nem / fordi at hand vaar fattig.

Da bleff den fattige Mand Elanicus
vred / oc hilfede Appolonium end en gang / 25
oc sagde: Hil vere du Kong Appoloni /
suar oc hilse mig igen / foracte aldrig eller
forsmaa den fattigdom / som er betact vn-
der ærlige gierninger oc høffuiste Seder /

vedst du selff huad ieg veed / da liger dig
mact paa / at du fuld vel foruarer dig/
veedst du det oc icke / da ligger dig oc mact
paa/at du horer oc faar at vide huad deter.

5 Appolonius actede Mandens ord / oc
sagde: Tæts dig at siige mig huad du veest/
da er ieg det begerendis.

Elanicus sagde: Ja/ du est forscreffuen/
stolning er giffuen offuer dig. Appolonius
10 sagde: Huo er den / som saa mectig er / at
27 hand tør for-||driffue / eller giffue stolning
offuer den/ som er en fuldmectig Høffding
offuer sit Fæderne Land?

Elanicus sagde: Det er Kong Antiochus
15 Appolonius sagde / Huad er sagen? Elanicus
sagde: Fordi at den som Faderen er/
den vilde du vere. Appolonius sagde/ Huor
dyre er ieg forscreeuen oc saald? Elanicus
suarede / Huo dig kand føre hannem leff-
20 uendis / hand skal hassue halffrediesinds
tine pund Guld / Oc huo som hannem
kand føre dit Hoffuit / hand skal hassue
hundrede pund guld. Fordi raader ieg dig
Appoloni / see dit syniste / oc søg en sted/
25 i huilken du kant stiule dig / der med gic
Elanicus fra Appolonio.

Appolonius lod talde hannem igen oc
sagde til hannem: Elanice / du hassuer
giort oc bevist mig en taenemmelig ting/

at du haffuer giffuet mig saadant tiltien-
 de / Nu vil ieg giffue dig hundrede pund
 Guld / tag det til dig / oc hug siden mit
 Hoffuit aff mig / oc før det til Kong An-
 tiochum / da gjør du hannem en stor glæ- 5
 de / saa est du oc der til met wstyldig i mit
 Blods vdgydelse / Fordi at ieg leyer dig der
 til / oc tilsteder dig met min fri vilie.

Elanicus suarede / oc sagde: Herre det
 skal vere langt fra mig / icke vil ieg heller 10
 paa denne tid begere dine gafuer / for hues
 ieg haffuer giort dig til vilie / Denstaff gaar
 offuer alle gaffuer / Der met bød Elanicus
 Appolonio gode Nat / oc stildis saa paa
 denne tid fra hannem. 15

Som Appolonius samme tid (strax eff-
 ter Elanicus vaar stilt fra hannem) gic
 saa hid || oc did paa strandbacken og spæ- 20
 rede / fic hand at see / icke langt fra sig / en
 Mand komme / met huilken hand tilforn 20
 haffde hafft kundstaff / hand hed Strangu-
 lio / oc vaar icke heller meget glad / men
 saa vð aff it forgefult hierte. Som samme
 Strangulio fic at see i sandhed / oc tiende 25
 Appolonium / gic hand strax til hannem /
 oc gjorde hannem den reuerentz / som han-
 nem burde / at gjøre / hand hilfede han-
 nem oc saa. Hil vere du Kong Appoloni /
 huor haffuer det sig / at du est her / oc be-

teer saadant it sorgesult Unsict? Appolo-
 nius sagde: Stranguli / her maat du see/
 it forscressuit Menniste. Strangulio sag-
 de: Herre / Huo hassuer forscressuit dig?
 5 Appolonius sagde: Det hassuer Kong An-
 tiochus giort / huor saare sagde Strangu-
 lio. Appolonius sagde: Fordi at ieg vilde
 hassue hans Daatter til min høstru / Er
 det mueligt / da er ieg begerende aff dig/
 10 at ieg til en tid maa stiule oc behyde mig
 i eders Stad. Strangulio sagde: Herre vor
 Stad er saa fattig oc forarmet / at hand
 icke kand formaa at holde dig / Det er saa
 dyr tid paa Korn at vore Borger vide in-
 15 gen raad / formedelst huilcke de maa vnd-
 uige Døden / men (disuer) dø aff hunger.
 Appolonius sagde: I maa allesammen
 tacke Gud / at hand hassuer sent mig / som
 er en fluctig mand / hid til eder / at ieg er
 20 kommen hid i eders egen / ieg vil giffue e-
 ders Stad hundrede tusinde maader Korn/
 paa det / at i stulle stiule mig i eders Stad.
 Der Strangulio det siæ at høre / kaste
 3 r hand sig taarssuis ned paa Jorden for Ap-
 25 polonij søder / oc sagde: Herre Appoloni/
 vilt du saa hielpe oc trøste vor sorgesulde
 Stad / da ville wi icke aleniste stiule dig i
 staden/men allesamen unge oc gamle/gaa

oc staa met dig / fecte oc lade vore Itff for
din styld / om behoff giøris.

Da gic Appolonius strax met Strangu-
lio ind i Staden / oc loed forsamle alle Bor-
gerne / saa gic Appolonius oc stod selff mit ⁵
i haaben / iblant alle Borgerne paa Tor-
ffuit / oc hand talede høyt til dem alle / oc
sagde: I gode Borgere her aff Tarso / Huil-
de som lide stor nød / for Korns brøst styld /
Jeg Appolonius aff Tyro / vil hielppe eder ¹⁰
aff denne nød / mig haabis i ville det vel
forstyldde met mig / oc til en tid stule oc
behvde mig her i eders Stad / i stulle vide
at ieg er fordreffuen aff Kong Antiocho /
ide for nogen min ondskab styld / oc ieg er ¹⁵
nu kommen effter Guds vilie hid i eders
egen / eder all til hielppe oc trøst / Jeg vil
vnde eder hundrede tusinde Maader Korn
paa saadant tiøb / som det nu gielder hiem-
me vdi mit eget Land / det er huer maade ²⁰
for otte Penninge.

Der Borgene hørde denne store trøst oc
husualelse / oc store Velgierning / at de tun-
de saa huer maade for otte Penninge / da
bleffue de allesammen saa glade / oc beta- ²⁵
lede de hundrede tusinde maader Korn / oc
finge god husualelse paa deris store forge
oc bedrøffuelse / Der Appolonius nu haff-
de annammet sin betalning / paa det at

hand vilde icke besmitte sit Kongelige
 3 3 v Kaffn / oc regnis | mere for en Kiebmænd/
 end for den / der haffde giort den nødterff-
 tige Almue saadan løsen / Da tog hand al-
 5 le de Penninge / som hand fcd for sit Korn/
 oc gaff dem til Stadsens nytte / bygning
 oc behoff.

Der Borgerne saae denne Appolonij be-
 leffuenhed oc fromhed / Lode de strax støbe
 10 en stor stytte aff Kaaber / det er / it stort
 Billede / det sette de mit i Staden paa Torff-
 nit / oc samme Billede traadde paa en step-
 pe met den venstre fod / oc paa fundamen-
 tet aff styttten lode de saa scriffue.

15 Tyrus Appolonius gaff Tarsie Stad en
 gaffue / formedelst huilken hand frelste
 Staden aff den grumme Død.

Nogen tid der effter / sette Appolonius
 sig faare aff Strangulionis oc hans Hø-
 3 4 r struis Dio- | nisiadis raad / at ville fare til
 Cirenen / i det Rige som kaldis Pentapo-
 lis / aff fem Hoffuitsteder / det haffuer vn-
 der sig / iblant huilcke Cirenen er den yp-
 perste Stad / paa det at hand kunde vere
 25 der tryggeligere end i Tarso / Hand bleff
 fult til Skibs met stor ære oc verdighed /
 oc bød dennem alle gode Nat / oc vant Se-
 gel op i Guds Kaffn / gaff sig til Søes. Tre
 dage oc tre nætter haffde hand god vind /

oc seledede som hand vilde selff ynste / men
 der effter / som hand vaar Cilicien aldelis
 forbi / da begynte Hassuit at bruse suarli-
 ge/der kom en wbegribelig stor storm/him-
 lene vaar fortørnede / de vdsende Hagel oc ⁵
 Regn met sne/at Appolonij foldt bleff for-
 styrit aff Bølgen / Masten brast / Roerit
 gic bort / oc de hassde Døden i Henderne
 saa at de bleffue alle borte i den Storm / v-
 den alleniste Appolonius / hand bereddede ¹⁰
 sig met it stort Bræt / paa huilket hand
 sloeff til Landet oc kom til Pentapolim.
 Som hand da kom paa Landet at staa (icke
 meget glad) da stod hand der nogen stund /

hand vende sig til Haffuit / oc sagde: O du
 Neptune / som sigis at vere en regentere
 offuer Haffuit / du maatte vel kaldis Men-
 nistens forrædere / oc de wstyldigis besui-
 5 gere / Haffuer du dette giort / paa det at
 du wilt sticke mig i den grumme Tirans An-
 tiochi hender / at hand skal forderffue mig?
 Huort skal ieg hen? Huem skal ieg bede om
 hielp? Huo er den som kand redde mig ar-
 10 me stimpere / at ieg kand beredde Liffuit.

Der hand saa haffde sagt / vende hand
 347 sig fra Haffuit igen / oc viste aldrig huort
 hand vilde gaa.

Som Lyden begaff sig / saa hand huor
 15 en fistere kom gaaendis i gamle paltne
 flæder / hannem gic hand imod / hand ta-
 ste sig ned paa Jorden / faar hans føder /
 oc græd bitterlige / oc talede til hannem /
 oc sagde: Ehuo du est / da mistunde dig
 20 offuer mig / oc at du skalt vide offuer huem
 du mistunder dig / da vid / at ieg er Tyrus
 Appolonius / en Høffding offuer mit eget
 fæderneland / Jeg beder dig / see til min
 store Armod / oc hielp mig huad du wilt /
 25 at ieg kand beredde Liffuit.

Fisteren saa lenge paa hannem oc acte-
 de hans deylige skabning / hand rørdi in-
 derlige aff mistundhed / oc stor medynct
 hand tog Appolonium ved Haanden / rey-

sede hannem op / oc ledde hannem strax
 ind i sin Kaiutte / eller fisterre Bod / sette
 Mad faar hannem / oc delde met hannem
 huad som hand kunde komme affsted aff
 hans armod oc fattigdom / Paa det / at ⁵
 samme fisterre vilde beuise sig rettelige mi-
 stundelige mod hannem / Da taag den fat-
 tige mand sin eniste fisterre Kiortel aff sit
 eget Riff / hannem star hand mit i tu / oc
 flet Appolonio halffdelen / at hand stulde ¹⁰
 stiule sig der met / det beste der hand kunde /
 oc selff beholt hand halffdelen / at stiule sin
 trop vdi / Da sagde hand til Appolonium.
 Nu maat du gaa til Staden / maa vel ste at
 du finder nogen som kand giøre større mi- ¹⁵
 stundhed mod dig / finder du oc ingen som
 dig hielpe vil / da kom hid til mig i- | gen / ²⁰
 Jeg vil giøre aff min yderste formue. Du
 maat fiste met mig / oc ieg met dig / saa
 ville wi behielpe oss i vor armod oc fattig- ²⁵
 dom / det beste wi kunde. Men it begerer
 ieg aff dig / om du nogen tid foruinder din
 nød oc kommer til herlighed igen / at du
 da icke vilt forsmaa mig / men betencke de
 Velgierninger / som ieg giør dig aff min ³⁰
 fattige mact. Appolonius suarede oc sag-
 de: Vil Gud at saa skal ste / at ieg icke be-
 tencker dine Velgierninger / da giffue Gud /
 at ieg bliffuer end en gang stibbrøden / oc

finder aldrig mere din lige / Oc der met
visde fisteren hannem paa ræt Vey til Sta-
den / saa styldis de fra huer andre.

Appolonius holt sig paa veyen / til Sta-
5 den Cirenen / oc som hand kom ind at Por-
ten / oc gic op i Staden / tenckte hand ved
sig selff / huorledis oc i huad maade / oc
ved huad middel hand skulde saa hielp oc
trøst. Som hand gic / oc tenckte / sic hand
10 at see paa Gaden / faar sig en vng Dreng
vaar aldelis nøgen / wden it huit Klæde
vaar suøbt omtring hans Kender / oc hans
Hoffuit vaar offuersmurt met Olie.

Denne samme vnge Dreng gic offuer all
15 Staden / paa alle Gader / oc i alle stræder /
hand robte met høy røst oc sagde: Alle Bor-
gere / alle Suenne / alle Giester / oc alle Pil-
legrime ingen vndertagen Edel eller wæ-
del / fattig eller Rig. Kongen lader eder
20 alle tilbiude / at huo som vil bade / oc øffue
sig i allehaande Keeg / hand skal komme til
badet / det staar i dag huer mand obet faa-
re oc lyckis faar ingen / Oc denne vnge
8 5 v Dreng || haffde en tril i sin Haand / oc alt
25 den stund hand raabte / holt hand hende
høyt i værit / det høveste hand kunde / off-
ner sit Hoffuit / paa alle Gader / som sagd
er. Det vaar paa denne tid seduane / icke
alleniste vdi Cirenen / Men offuer alle Land

saa / Ut huer Printz i sine Land oc Steder
 lod subtilige berede Vand bad / de kaldes
 Gimnaster. Naar hannem tectis at forly-
 ste sig / da lod hand (vdi huad Stad hand
 vaar) kalde til saadant bad huem hannem 5
 tectis. Oc der skulde mand da offue sig vdi
 allehaande Leeg / som vaar met Bold/met
 Trille / oc andre leege som da gengse vaare.

Som Appolonius dette hørde/ holt hand
 sig met de andre til badet / hand førde sig 10
 aff sin gamle palt / oc gic ind met de an-
 dre / hand bleff smurt oc fic saadan ære oc
 tieniste/ som de andre finge. Under diss kom
 Kong Altistrates selff til Badet/ met man-
 ge sine unge Mænd oc Tienere. 15

Der tiden kom / at Kongen vilde forlyste
 sig met Leeg / da tog hand en Trille / oc lod
 løbe til sine gode Mænd / huilken aff dem
 som hende kunde gribe / hand lod løbe hen-
 de til hannem igien. 20

En tid som Kongen lod Trillen løbe fra
 sig tog Appolonius vare der paa / oc som
 hun løb i sit fulde løb / da tog hand hende
 met saa stor behendighed / at huer mand
 forundrede sig der paa / oc lod hende met 25
 stor subtilighed løbe til Kongen igen / det
 offuede hand en reise tre eller fire / saa len-
 ge at Kongen bad de andre sine gode Mænd
 oc Tienere at staa offuer en side / hannem

861 siuntis | at hand stulde vel vere hans rette
Kompan i saadan Keeg.

Der Appolonius hørde oc fornam / at
Kongen gaff hannem Loff oc Priss/da bleff
5 hand meget dristigere / Hand gic frilige
til Kongen/ tog Trillen oc circulerede hen-
de met ~~sa~~ stor subtilighed / at hun siden
løb tusinde fold bedre end tilforn / Hand
giorde icke alleniste stor lyst i Legen / men
10 oc saa stor tieniste vdi Badit i mange maa-
de / at der kunde ingen aff Kongens Tiene-
re/ met saa stor lyffsalighed giøre saadant.

Som Legen greb da paa den tid en ende/
gic Kongen til sit Pallas / og Appolonius

tog paa sig igien sine gamle paltne Klæ-
 der/gicf saa bort hand viste icke selff huort.
 Kongen sagde | til nogle sine Venner / Det B 6 v
 fuer ieg oc siger eder i sandhed / at aldrig
 bleff ieg saa subtilige tracteret i alle mine 5
 dage i noget bad / som ieg bleff i dag trac-
 teret aff en vng persone / ieg ved icke selff/
 huo hand vaar.

Strax befoel hand en aff sine Tienere/ at
 hand stulde forfare huo den vnge Mand 10
 vaar som hannem haffde giort den store
 Recreatz oc tjenste. Denne Kongens Tie-
 nere løb strax effter Appolonium oc fick at
 see vdi huad sticelse hand gicf met sin gam-
 le palt/hand talede icke met hannem/men 15
 gicf strax til bage til Kongen igen / oc sag-
 de: Herre den vnge Persone som tient dig
 i dag saa vel til tælle/det er en fattig Skib-
 bruden Mand / Kongen sagde: Huor paa
 vedst du det / haffuer du talet met hannem. 20

Suenden sagde ney/det giørs icke behoff/
 at spørre hannem der at / hans Klæder vise
 det vel vd. Kongen sagde: Løb strax effter
 hannem igen/ oc sig hannem saa/ Kongen
 er begerende / at du skalt komme til Maal- 25
 tid met hannem.

Dette skede lige saa / Appolonius vaar
 til freds der met / oc fulde Suenden strax
 til Kongen / Suenden gicf dog først ind /

oc sagde til Kongen: Herre / her er nu den
Stibbrudne Mand / hand blues at gaa ind
i dit Kongelige Pallat / fordi at hand ha-
ffuer icke flæder.

5 Kongen gaff strax befaling / at mand
stulde føre hannem i gode flæder / oc lade
hannem komme ind / det stede saa.

8 7 Oc Appolonius kom at side til bords
tuertloffuer fra Kongen. Men al den stund
10 Kongen oc de andre hans venner / som vaa-
re til Bords met hannem / ode / drucke / oc
haffde venlig tale / Da sad Appolonius /
oc huerden Ved / Drack icke heller talede /
Men aleniste saa paa Kongens stene Ta-
15 felfeder / hand kunde ingenledis holde sig
aff suck oc graad / Da gaff en aff Kongens
venner / som samme tid sad til bords met
hannem / act der paa / oc sagde til Kon-
gen / vden tuil fortryder den unge Mand
20 Kongens salighed oc Lycke. Kongen sua-
rede hannem oc sagde du haffuer wret /
hannem fortryder icke min salighed oc vel-
fart / men hand sørger / fordi / at hand
haffuer mist sin velfart til Søes.

25 I det samme saa Kongen til Appoloni-
um / oc sagde til hannem / Du unge Mand
æt met mig / oc gjør dig glad / seet dit haab
8 7 til Gud / du faar vel en husualelse oc for-
uinder alt dit værmød.

Som Kong Altistrates saa sad/oc husua-
 lede sin giest Appolonium / da kom Kon-
 gens Daatter gaaendis ind / en vfigelige
 deylig Jomfru / hun hed Lucina / oc vaar
 paa det næste manduoren / hun gic først ⁵
 til sin fader oc gaff hannem en kyss / siden
 gic hun til de andre Kongens oc sine egne
 venner/ oc kyssede dem oc saa / Saa kom hun
 til sin fader igen oc sagde: Du gode Kong
 min allertieriste Herre fader / sig mig / ¹⁰
 Huo er den deylige unge Mand som sieder
 tuert offuer fra dig / oc hassuer det ypper-
 ste sæde næst dig / mig tyckis at hand er
 sorgesuld / huad stader hannem.

Kongen sagde: Min alsomtierste Daatter/ det er en stibbruden Mand/ hand gjorde mig stor tieniste / oc stor vellyst vdi badet idag / der faare bad ieg hannem til
 5 Maaltid met mig/ men huo hand er / eller hueden hand er / det veed ieg icke / vil du vide/ huo hand er / da spør du hannem der sielff at / det sømer dig vel at vide saadant oc andet ~~ifort~~ / Oc maa vel ste / naar du
 10 faar hans leylighed at vide / da bliffuer du hannem Barmhiertig.

Der Jomfruen haffde hørt oc alle maade vel forstaaet sin Herre Faders gode vilie / oc viste huad hun maatte lade eller
 15 giøre / Da gic hun strax til Appolonium/ oc meget høffuistelige met alsomstørst tuct sette sig hos hannem oc sagde? Min tiere
 8: ven/ din deylige stabling be-luifer din ~~Æ~~delhed / Er det dig icke imod / da sig mig
 20 dit Naffn/ oc sig mig huad dig ~~er~~ vederfaret / oc huor faare du sørger?

Appolonius suarede/ oc sagde: O du alsomædeligste Jomfru / spør du at mit naffn/ det tabede ieg i haffuit / spør du at
 25 min lycke oc ~~Æ~~delhed / den lod ieg igen i Tyro. Jomfruen sagde: gjør vel oc sig mig det anderledis/saa ~~at~~ ieg kand forstaa dig/ det svar er mig fordybt at forstaa.

Da begynte Appolonius at siige hende sit

Klaften / oc huo hand vaar / oc gjorde hende
forflaring fra første til sidste / paa alle de
stycke som hannem vaare vederfarne / Der
hand det haffde giort / begynte hand at
græde bitterlige. 5

Det saa Kongen / oc sagde til Jomfruen /
Min tiere Daatter / nu haffuer du icke giort
vel / i det du haffuer spurt hannem at de
stycker / som haffue verit hannem imod /
der met haffuer du opuact oc fornyet all 10
hans sorg oc bedrøffuelse. Men effterdi du
veedst nu Sandhed paa alle ting / da er det
tilbørligt / at du beteer hannem din beleff-
uenhed / oc husualer hannem igen / Der
Jomfruen da hørde sin Faders vilie / sag- 15
de hun til Appolonium.

Appoloni du hører off til / oc est vor e-
gen / leg bort din sorg / oc gjør dig glad /
Effter min Faders vilie oc tilladelse / skal
ieg gjøre dig riger. Appolonius reysede sig 20
op met grædende taare / oc tæfede baade
Kongen oc hende.

Der Kongen saa sin Daatters beleffuen-
hed / sagde hand til hende: Min eneste tie- 23 8
re Daatter / lad hente din Eyre / oc betaag 25
der met Appolonio sin graad / oc gjør vo-
re Giester glade / Hun lod hente sin Eyre /
oc (effter sin Faders vilie) legte der paa
meget naturlige / saa sødelige / at alle Gie-

sterne gaffue hende stor loff oc pris for sin
 leeg / Der vaar ingen iblant dem alle som
 hende ey loffuede / vden alleniste Appolo-
 nius / hand tagde stille / Thi sagde Ulti-
 5 strates til hannem Appoloni/ du gjør me-
 get ilde/alle mine Giesster giffue min Daat-
 ter loff oc priss for sin Kaanst / men du la-
 ster hende / vdi det / at du tier stille / oc si-
 ger intet der til. Appolonius sagde: Høy-
 10 baarne første/ maa ieg foruden vrede/ da
 vil ieg sige dig / huad mig tyckis der om.
 Din Daatter som ieg fornemmer paa hen-
 15 dis leeg/ begynder|nu først at studere i den

Kaanst / som er Musica hun haffuer dog
 icke end nu lært Kaansten. Er det dig icke
 imod eller hende / lad mig faa Eiren i mi-
 ne Hender/ Saa stalt du faa at høre noget/
 som huerden du eller hun tilforn viste. 5

Kongen sagde: Appoloni/ Jeg fand for-
 fare at du est klaag i alle Kaanster / oc ri-
 ger aff Tuct oc Ære/ Saa befoel Kongen/ at
 Mand skulde faa Appolonio Eiren / hand
 anammede hende / gic vð / oc lod klæde 10
 sig i andre Klæder / oc sette en Guld Kro-
 ne paa sit Hoffuit / Hand Concorde-
 strengene met alsomstørst Kaanst / siden
 gic hand ind at staa for Kongen / oc hans
 Giester / Hand begynte at røre Eiren / oc 15
 mengede der iblant sine egen leffuende Røst/
 saa kaanstelige oc sødelige / at Kongen /
 hans Daatter oc alle deris Giester forun-
 drede sig der paa / hand stod icke til at see/
 som Appolonius / men som det haffde ve- 20
 rit Apollo selff / huilken der sigis aff Poe-
 ter at vere en Gud / offuer alle fri Kaan-
 ster oc subtilighed / Alle robte / oc sagde/
 at det icke kunde vere mueligt / at noget
 Menniste paa Jorden kunde røre en Eire 25
 met mere sødme oc større kaanst/ Siden gic
 Appolonius vð igien / lod sig føre vdi it
 andet klædebon/ kom ind igien til Kongen/
 oc hans Giester / offuede Kaanst met vn-

derlige Spring / som mand aldrig haffde
 seet tilforn / huer mand gruede der faare /
 Siden gic hand end en gang vd Flædde sig
 anderledis / oc kom da ind igen / Men de
 c 1 v Kaanster som hand da off- | uede / met al-
 somstørste subtilighed / wor meget langt at
 sige eller bescriffue.

Som Kongens Daatter nu saa at Appo-
 lonius vaar flaaag / vijff / fornumstig / oc
 10 forfaren i alle Kaanster / oc stor subtilig-
 hed / da bleff hun optent met saa stor tier-
 lighed til Appolonium / at hun icke kunde
 vere større til noget Menniste / Oc hun sag-
 de strax til sin Fader.

15 Høybaarne første min alsomtieriste fa-
 der / Jcck lenge siden badst du mig at ieg
 skulde betee din Appolonio min Liberali-
 tet / oc giffue hannem Gaffuer hues ieg vil-
 de. Kongen sagde: Ja / min tiere Daatter /
 20 ieg bad dig / oc beder dig end nu / oc vil at
 dette skal stee.

Strax paa stand vende Jomfruen sig til
 Appolonium / hun saa blidelige paa han-
 nem / oc sagde: Mester Appoloni / aff min
 25 Herre faders vilie oc tilladelse giffuer ieg
 dig tu hundrede pund Guld / fire hundre-
 de Decter Sølff / atskillige Klæder / tiue dag-
 lige Mend / til tieniste / oc der til ti tieniste
 Quinder / Hun bed sin faders Tienere / at

de strax (vdi deris Venners næruerelse) stulde lade komme frem saadanne Gaffner / at de strax maatte antuordis Appolonio / huilcket der oc strax stede / Oc Kongens Daater fild loff oc pris aff huermand / 5 at hun beuiste sig saa venlige imod Appolonium.

Som tiden da kom / stode Kongens Gester op / toge Orloff aff Kongen / oc hans Daatter / de bøde dennem gode Nat / oc gin- 10 ge huer hiem | til sit eget. Appolonius sagde til Kongen / O du gode Kong / min Hære Herre / du som est mistundelig oc Barmhiertig offuer alle fattige / Disligest oc saa / O du Høybaarne Jomfru / du som elster Dis- 15 dom oc Kaanst / haffuer nu gode Nat / ieg tæcker eder saare saadanne store Velgierninger / som i mig haffue giort / hues ieg icke kand / det maa eder Gud beløne / Siden talede Appolonius til sine Tienere / som 20 Jomfruen haffde giffuit hannem / oc sagde: I deylige Mænd tager oc anammer disse Gaffner / huilcke mig saa mildelige ere giffne / det er nu tid at wi gaa oc forsee oss om it gaat Herbere. Der Jomfruen det hørde / 25 befryctede hun sig storlige / at den Ven / som hun haffde / stulde forlænge bliffue borte / at hun icke stulde saa hannem at see / saa offte som hun selff vilde / hun saa til sin fa-

der oc sagde: O Hiere Herre oc Fader/ er det
din vilie/at Appolonius/ huilcken du i dag
haffuer giort riger / stal nu saa silde gaa
paa Gaden/oc søge effter Herbere/ Da maa
5 vel ste / at Stalde komme oc tage fra han-
nem / alt den deel som du haffuer giffuit
hannem.

Altistrates suarede sin Daatter / oc sag-
de: Min dydelige Daatter/ ieg veed dig tack
10 for saadanne tierlige Raad/ det er vel mu-
eligt / at saadant kunde ste / endog ieg vil-
de icke gierne det skulde ste / stasse hannem
c 2 v raad til herbere oc Seng | her paa min
Gaard/ at hand stal icke gaa vd denne Uff-
15 ten oc fare ilde.

Strax effter Jomfruens befalning bleff
der beridt it herligt Herrekammer met
Seng oc alt tilbehøring / vdi huilcket Ap-
polonius bleff den Nat / hand tackede in-
20 derlige / oc loffuede den benedidede Gud/
som hannem haffde vnt oc forlent saaden
en god husualelse.

Den Nat bleff Kongens Daatter megit
lang / hun siæ huercken Søffn eller Rolig-
25 hed / men altid hengde den gode oc tuctige
Appolonius hende vdi huen/ vel aarle om
Morgenen stod hun op / oc gid ind til sin
Fader Kongen i hans Søffue kammer/ len-
ge før end hand stod op. Da sagde Kongen/

tiere Daatter/huader paa færde/hui staar
 du i dag saa aarle op / stader dig noget?
 Jomfruen sagde: Kiere Herre oc Fader /
 Jeg maa oc vil ingen Ting dölle for dig /
 all den lange Nat igennem fild ieg ingen ro- 5
 lighed / saa henger Appoloni Kaanster oc
 subtilighed mig vdi huen / ieg vilde gier-
 ne / tiere Fader / at du vilde det saa bestide
 met hannem / at hand vilde lære mig aff
 sine Kaanster. Kongen bleff glad der aff / 10
 at hans Daatter haffde vilie til / at lære no-
 gen subtilighed / hand sticte strax bud eff-
 ter Appolonium / at hand skulde komme
 til hannem / oc der hand kom / sagde Kon-
 gen til hannem / Appoloni / min Daatter 15
 er begerende at lære dine Kaanster / Jeg
 beder dig tierligen / at du vilt anamme
 hende til dig for en Discipel / oc vnderuise
 oc lære hende / at hun skand bliffue forfa-
 ren / oc forstandelig vdi dine Kaanster / oc 20
 den subtilighed som du skant / Jeg vil det i
 alle maade vel beløne / Oc ieg suer dig det
 ved mit halffue Konge Rige / At alt det /
 som den vrede Bølge haffuer tagit fra dig /
 det vil ieg altsammen giffue dig igen. 25

Appolonius suarede / oc sagde: Høy-
 baarne Første / din Mectighed skal vdi
 sandhed vide / at ieg er redebon at giøre
 baade det oc andet / hues ieg skand / aff min

mact oc yderste formue / met alsomstørste
 flid oc vindstibelighed / all den stund ieg
 leffuer. Saa anammede Appolonius den
 Høybaarne Førstinde til sig for sin Disci-
 5 pel / oc lærde hende megen subtilighed oc
 altstillige Kaanster.

En føye stund der effter (aff den store wsi-
 gelige tierlighed / denne Kongens Daater
 € 37 haff-|de til Appolonium) bleff hun siug oc
 10 tuingedis deraff at gaa til sengs / hun tor-
 de icke oplade sig faar sin Fader / eller no-
 gen anden aff sine venner.

Kongen lod scriffue effter mange Docto-

res i Læge konsten. Mange komme oc alle
randsagede / Men ingen kunde finde nogen
sag til hendis Siugdom / eller vide huad
hende skadde / Der aff bleff Kongen meget
bedrøffuit / Fordi at hand haffde hende off- 5
uermaade tier.

En Dag vilde Kongen gaa aff sit Pallat
at spakere / oc hand tog Appolonium met
sig.

I det hand saa gic / komme hannem tre 10
deylige unge oc mechtige Mend til møde. De
haffde alle tre (lang tid tilforn) beylet til
hans Daatter met store gaffuer / De hilse-
de hannem oc sagde: Hil vere du Konge.
Kongen suarede: Hil vere i oc alle Tre / 15
Huad betyder det at i komme saa alle tre
paa en tid.

En aff dennem suarede for dem alle / oc
sagde: Herre wi haffue i lang tid alle Tre
beylet til din Daatter / Tiden er off altid 20
forhalet til denne Dag / du haffuer altid
sagd / at du vilde giffue en aff off din Daat-
ter / oc altid sæt det i beraad / huilken aff
off du vilde vnde hende / Tiden er lang / Der
saare komme wi nu alle Tre dine egne 25
Mend / fødte i dit Rige aff ædel Slect / som
du vel selff veest / oc begere en endelig Aff-
sted / huilken aff off tre du vilt giffue din
daatter.

Kongen suarede der til/oc sagde: I gode
Mend / i komme nu vdi en vbequem tid/
Fordi at min Daatter gaar nu til studium/
C 4 r oc lærer | Bogelige Kaanster / oc aff suart
5 arbeide / som hun der vdi haffuer giort /
at begribe saadanne Kaanster / som hun
haffuer giffuit sig til / da er hun bleffuen
sing oc strøbelig. Men dog / paa det / ieg
skal icke lenger forhale eder tiden faare/Da
10 maa huer aff eder scriffue sit Klessn paa et
stycke Papir / oc sin Gaffue der hof / Saa
vil ieg strax sende min Daatter samme
Bress / at hun maa self vduelle sig en aff
eder/huilden hende best behager: Disse tre
15 unge Mend gjorde som Kongen gaff den-
nem faare/huer screff sit Klessn vdi sit Bress
oc sin Gaffue.

De samme Bress anammede Kongen /
Hi sig / beseglede dem med sin Ring/ oc ant-
20 vordede Appolonio dem / oc sagde: Appo-
loni / tag disse Bress / oc bær dem til din
Discipel min Daatter / ieg vil paa denne
samme sted forbide suar igien. Appoloni-
us bar Jomfruen bressuene ind i sit Soffue-
25 kammer. Men der hun sig at see den hun
ingerlige elste/sagde hun: Appoloni/hvad
betyder din tilkommelse / hid ind i mit
Kammer. Appolonius sagde: Her ere try

Breff/ eders Herre Fader sender eder/ hand
forbider suar igen.

Der Jomfruen saa disse Breff forseglede
met sin Faders Ring / brød hun dem op oc
læse dem / oc strax kaste hun dem fra sig i
it Vindue / vende sin øyen mildelige til sin
Mestere oc gode Ven / oc sagde: Appoloni
sørger du icke/ om min Herre Fader giffuer
mig noget snart en Mand. Appolonius
sagde: Høy Høybaarne Førstinde / Alt det ¹⁰
som eder kand vere til Ære / det er altid | ⁴⁷
mig til gaffn / Jomfruen sagde. Ja hæffde
du mig her / alt vore det da dig imod / oc
hun tog strax blic oc Papir / oc screff sin
Fader suar igen saa lydendis. ¹⁵

Høybaarne Første / min altsomtøriste
Fader / Effterdi du begerer suar aff mig
igen paa de ærende / som du bødste mig til
met Appolonio / Da verdis at vide / at ieg
vil ingen anden hæffue til min Højbonde/ ²⁰
uden alleniste den skibbrudne Mand/ Dette
Breff beseglede hun met sit Signete/ oc sen-
de sin Fader det igen met Appolonio/ Kon-
gen anammede Breffuit / brød det op / oc
læsde hvad der stod i/ oc da viste hand icke ²⁵
huilken aff de tre Edlinge der hæffde verit
skibbrudden / Derfor spurde Hand sig saa-
re / oc sagde: Huilken aff eder tre hæffuer
verit skibbrudden / Da suarede en af dem

hed Urdamius/ oc sagde: Herre ieg haffuer
 verit stibbruden / En anden aff de samme
 tre suarede / oc sagde: Aldrig maa dig ste
 Lycke/ staar du icke obenbare oc linger faar
 5 Kongen / wi ere io baade lige gamle / oc
 haffue flent oc hafft omgengelse met huer
 andre aff barndom du vaarst aldrig vden
 Portene / der som du est født.

Appolonius sagde: Herre maatte ieg el-
 10 ler torde/ da viste ieg vel huo hun meente.
 Da forstod Kongen strax huad meningen
 vaar / oc hand sagde til Appolonium: Ap-
 poloni / huad min Daatters vilie er / det
 skal oc vere min vilie / i disse ærende land
 5 intet andet ste vden huad Guds vilie er.]

Saa gic hand strax til de tre Ædlinge/
 oc sagde: Jeg sagde tilforn at i rammede
 icke en bequem tid / at komme til mig om
 disse ærende / i nue fare hiem / naar tid er
 20 bequem der til / da vil ieg giffue eder Bud
 der aff. Der met skildis de fra huer andre.

Som Kongen nu der effter kom / til sit
 Pallas igien / forlod hand Appolonium/
 gic allene ind til sin Daatter / oc sagde:
 25 Min Daatter / huem haffuer du vdualt til
 din Stalbroder at leffue oc dø met? Hun
 suarede oc sagde: Min tiere Fader / Jeg
 haffuer vdualt oc begeret at haffue den
 stibbrudne Mand/ til min Hofsbonde/ huil-

den den grumme Bølge tog Land oc Rige
 fra / det er ingen anden vden Appolonius
 min Mestere / met hannem vil ieg leffue
 oc dø / hand her næst dig den tieriste Ven/ c 5 v
 som ieg haffuer paa Jorden / hans Tuct 10
 oc Dyd tuinger mig der til / giff mig han-
 nem / ellers haffuer du inden faa dage in-
 gen Daatter. Kiere Fader kom ihu dit Kon-
 gelige Køfte / du haffuer forit hannem en
 Eed / at du vilt igen giffue hannem alt det/ 15
 som det grumme oc vrede Haff tog fra han-
 nem / paa det hand skulde giøre sin yderste
 flid met mig at lære oc vnderuise mig i sine
 Kaanster / det haffuer hand giort / oc flitte-
 lige fuldkommet / Der faare lad hannem oc 20

mig bliffue sammen vdi Guds Naffn / saa
 haffuer du fuldkommet dit Løfte / der met
 falt hun ned paa sine knæ faar sin Fader
 oc taarene løbe aff hendis øyen. Da tog
 5 Kongen sin Daatter ved Haanden / reyse-
 de hende op / oc sagde: Min Hiere Daatter /
 giff dig til freds / offuer giff all suet oc
 graad / den du vilt haffue / hender den sam-
 me der ieg begerer at du stalt haffue / der
 10 met gic hand vd til Appolonium oc sagde
 til hannem.

Appoloni / min Daatter din Discipel
 haffuer giffuet mig sin vilie meget yderli-
 ge tilkiende / saa at hun haffuer dig Hær
 15 faar alle menniste / paa Jorden næst mig /
 hun vil ingen anden Husbonde haffue v-
 den dig / met dig vil hun leffue oc dø / Er
 det oc din vilie saa / Da vil ieg icke forlen-
 ge tiden / men strax fra denne ende tendte
 20 til at giøre eders Bryllup oc Verstab. Ap-
 polonius suarede oc sagde: Høybaarne
 første / Hiere naadige Herre / huad Guds /
 din / oc din Hiere Daatters vilie er / det er
 [C 6 r] oc aldelis min vilie. ||

25 Strax om anden dagen lod Kongen til
 sig komme alle sine Venner / som vaare ner-
 verendis udi Staden / oc der til met af de
 andre Steder som vaare der noget nær /
 de ypperste oc de beste. Der de vaare nu alle

komme / sagde Kongen til dennem. Kiere
 Venner / Sagen hvorforre jeg i dag oc paa
 denne tid haffver umaget eder til mig /
 er: J skulle alle vide / at min kiere eneste
 Daatter hun vil haffve til sin Husbonde
 en ung Mand/ som er Appolonius / thi be-
 der ieg eder alle tierlige / at i alle hver i
 sin sted/ville giøre eder glade med os i Dag
 oc i morgen / oc hielppe mig at tælle Gud
 derforre / at min Daatter siel Eyde til saa-
 dan en Mand/at lefve oc dø med/heldst for-
 di at hand lignis hend i Slect byrd oc dey-
 lighed/Han ofvergaar alle andre med Tuct
 oc Ære met andre atskillige Konster oc stor
 subtilighed: Saa bleffve de to dage fordref-
 ne met vellyst / oc met stor glædstaf / der
 vare pibere / Basuner oc Trometere / met
 saa ord / intet var forglemt som hørde til
 gledstaf.

Nogen tid der effter gjorde Kong Alti-
 strates Appolonij oc sin Datters Lucine
 Bryllup met stor ære oc verdighed / saa at
 tvende Menniste som tilforn hafde begynt/
 oc optagit deris store tierlighed af ret Hier-
 tens grund / de komme da sammen Gud
 til loff oc ære / Verden til formering / oc
 dem self til en god rolighed. En naturlig
 tid efter deris Bryllupsdag blef den gode
 Førstinde siuglig.

En dag som hun gic at spaere met sin Herre Appolonio / finge de at see tt deyligt Stib / Konstelige udreedt / som vaar indkommen i den samme stund / oc der lagd
5 til Lands.

Da stuntis Appolonio at det stib stulde vere af hans Landstab / saa gic da hand met sin tiere Hustru til Stibet / hand talde Skipperen til sig / oc sagde til hannem:
10 Du gode Mand / hueden est du kommen met dit Stib? Skipperen som hed Gubernius / sagde: Jeg er kommen aff Tyro.

Appolonius sagde: Jeg horer dig neffne mit faederne Land. Gubernius sagde: Da
15 est du maa vel stee / født udi Tyro? Appolonius sagde: Det er lige som du siger. Gubernius sagde: Kiender du icke nogen Herre i denne Egn / som heder Appolonius /
€ 7. oc er en ret Herre offuer Tyrum? Appolonius sagde / hannem kiender ieg saa vel
20 som mig selff.

Gubernius sagde: Du gode Herre faar du hannem at see / da beder ieg dig inderlige / at du vilt siige hannem dette for visse
25 oc en ny tiende. Den grumme Tiran Antiochus som vaar Konge vdi Antiochia / hand er død / Gud straffede hannem haardelige oc yndelige for sin ondstaff. Baade hand oc hans Daatter bleffue slagne aff

Torden oc Eiunild / Nu forbiuder det hele Rige / Antiochia met all sin Rigdom / Paa Appolonium / hand er vdualt oc faarit til en veldig Konge offuer Antiochiam.

Aff saadanne tiender bleff Appolonius 5
meget glad / Hand tog sine ædle Førstinde
offuer en side / oc sagde til hende / Min al-
somtieriste Høstru / De ord som ieg tilforn
haffuer sagt for din Herre Fader oc dig /
For huad sag ieg bleff stibbruden / forfarer 10
du i sandhed at saa er / ieg fand aldrig fuld-
tætte hannem eller dig / at i betrode mig
saa vel i saadan handel. Er det icke dig i-
mod da er ieg begerende at du vilt tilstede
oc tillade / at ieg strax fra denne ende rey- 15
sser bort oc anammer Riget / huilcket mig
staar obet faare / Jeg vil (met Guds hielp)
snarlige stynde mig hid igen.

Der hans tiere Høstru fæd saadanne ord
at høre / brast hun i at græde / oc sagde til 20
Appolonium: Min tiere Herre oc Høstbon-
de / vilt du saadent begere aff mig? Jeg la-
der mig tycke / || at vaare du end langt fra 27
mig / da skulde du heller stynde dig til mig /
mod denne tid som mig faare staar / at mit 25
foster skulde fødte til Verden / end du nu
mod samme tid skulde ville fare fra mig /
teckis dig som mig / da vil ieg icke at saa-
danne ærende skulle forsømmis / Men du

stalt strax giffue dig aff sted/ oc ieg vil følge dig ved den beste ven du haffuer paa Jorden / der met gic den ædele Førstinde strax til sin Fader / oc sagde:

5 Kiere Herre Fader/ver nu glad aff hietet / heldst fordi / at den grumme Antiochus/som forscreff min kiere Herre oc Husbonde / hand er nu død. Baade hand oc hans Daatter/ met huilken hand brugede
10 sit onde leffnet/ bleffue aff Guds besynderlige heffn ihieslagne aff Torden oc Eiunild. Det Rige Antiochia met alle sin Rigdom / bier effter min kiere Husbonde oc mig / Thi beder ieg dig gierne / at du wilt
15 hielppe oss aff sted fra denne ende / met det snariste / at anamme samme Rige.

Der Altistrates sic dette at høre / bleff hand baade glad oc bedrøffuit. Hand gremde sig / fordi at hand stulde ombære sin kiere
20 re Suoger Appolonium/oc sineniste Daatter / hand haffde dem baade meget kier / hand glædis der aff / at hand viste saadanne tiender vore komne til deris forbedring/ oc til deris Æris formering / dog betog
25 glæden hannem sorgen. Hand lod strax berede støne skib oc subtilige vdstaffere dem met altsomstørste beprydelse. Oc føre offerflødelige kaaft oc fetalie i dem/ oc fylde
[C 81] dem met støne klæ- | der oc mange dyrebar

Klenodie / oc hand fîc Appolonio oc sin Datter / atstillige tienere de beste som i hans Gaard vaare/saa bød hand sine Venner til sig / oc drac deris velfart.

Siden følge de dem til Stibs met stor herlighed/ ære oc verdighed/. Hand tyste demnem baade for deris Mund / oc befalede dem Gud/ bød oc annammede gode Nat af dem / blef / saa siden staaendis ved Strandbaaden/saa længe hand kunde see eller tiende noget Seyl. Hand fîc og sin Daatter den Fostermoder med sig/ som hende hafde opfostret / hun hed Egoridon / en meget fornumstig Jordemoder / hand viste vel hun var syglig / og rede fremmelig til Barsel. 15

Kong Appolonius og hans Førstinde / seylede selff paa Gubernii SHb / det var den Skipper som førde Appolonio Tiden- de / at Antiochus var død.

Som de da hafde været nogle Dage og Nætter i Søen/ da begynte en Storm at opvælde det brusende Haff / og Appolonii Førstinde Dronningen Lucina bleff overmaade syg / og føde sit Foster i samme Storm / og fîc et deyligt Møbarn. Men af Forsømmelse og vanlyde / forsamledis Blodet indvortis i hende / løb tilsammen og betog hende Manden / at hun bleff aldelis bestoppet / og blef saa liggendis at 25

intet Menniste viste andet end hun hafde været død.

Da blef der Sorg og Bedrøvelse / Sud og
graad over det gandske stib / saa længe at
5 Kong Appolonius fik det at vide / hand
løb strax til hende / og fik at see sin kære
Hustru ligge i saadan Maade / hand be-
gynte at græde bitterlig og bestelig / hand
reff sine Klæder sønder og gaf sig yndeli-
10 ge / hand kaste sig ned paa hende / og med
grædende Taare kyssede hende for sin Mund
og sagde: O min kære Hustru / Kong Al-
tistratis eeniste Datter / hvad skal jeg sva-
re din Herre Fader / naar som hand taler
15 mig til om dig?

Hand annammede mig en fattig / elen-
dig og usel stibbruden Mand / blot og nø-
gen / og gaf mig mact og vold over dig /
det kieriste og ypperste Klenodie hand haff-
20 de i sine Vere / O min Allerkieriste Hustru /
naar staar denne Sorrig og Bedrøvelse til
at forvinde.

Som Kong Appolonius i saa Maade
med andre flere yndelige ord beklagede
25 sin store nød oc Sorrig / kom Skipper Gu-
bernus hastig til hannem og sagde: Her-
re hvad gør du nu: Giff strax over det lan-
ge og u-nyttige Klagemaal / Stibet vil in-
gen døde Kroppe lide i sig / giff derfor

strax Befalning / at nogle aff dine Tienere
tage hendis døde Krop / og faste offver
Borde / saa fremt som vi icke alle skulle for-
gaa oc blive borte.

Da blef Appolonius overmaade fortør- 5
net og gandske vred / og sagde til Guber-
nium: O du vanartige Menniste / vilde du
at jeg i saa maade skulde faste det Ægeme
i Havit / som mig annammede til sig en
stibbruden Mand / reddede mit Æis / og 10
hjalp mig til all min Velfært. Hand haf-
de iblant sine Tienere adskillige Konstener
og Embedsmænd / hand lod strax kalde til
sig en Tømmermand / og en Smid / bad
dem strax / at de skulle berede en Kiste / vid 15
noct af gode Breder / og gjøre hende veltæt /
staffere hende med Æarit / Beg og Tiere /
og siden en Kiste af Bly / saa stor at hun
kunde staa inden i Kisten.

I den samme Bly Kiste lod Appolonius 20
legge sin fiere Hustruis Ægeme / prydet
med dyrebar Klenodie / Hand lagde i Ki-
sten / under hendis Hovit / tyve store sty-
cker Guld / og der hos en Strift / saa lyden-
dis. Ihvo som finder dette Æis / hand skal 25
vide i sandhed / at det lod i Verden efter
sig / stor Sorg og Bedrøvelse / jeg beder
hannem / at hand vil lade samme Æis kom-
me hæderlig til Jorden. De ti stycker Guld

skal hand have for sin U-mage / og med de andre ti stycker Guld / skal Jordefærden be-
kostis / hvo som her udi beviiser sig utro /
hand skal vente sig Straf af GUD for sin U-
5 trostab.

Siden lod Appolonius / (icke foruden stor Sorg og Bedrøvelse) kaste Kisten i Havit /
men Barnet lod hand bevare flittelig / og
opføde kostelig / takkede den Allommæc-
10 tigste GUD / at hand end hafde undt og gi-
vet hannem saa meget efter sin tiere Hu-
stru / at hand kunde husvare hendis Fader /
med hendis Daatter.

Den tredie Dagefter at Kisten var udkast /
15 dref Bølgen hende til Landet / icke langt
fra en Stad heder Ephesus / og hart hos den
samme Stad som Kisten flogs til Lands /
bode en overmaade flog Læge hed Ceri-
mon / hand gic samme Dag og spakerede
20 med sine Svenne og Disciple ved Stranden /
hand fic at see hvorledis Kisten laa og
flogs hid og did af Bølgen i Søebrynen.
Hand befalede sine Tienere og Drenge / at
de droge hende i Land / og førde hende hjem
25 i sit Huus / og det steede ligesaa.

Da opbrøde de Kisten / og finge at see
hvorledis der laa it Lig i Kisten / beklædt
med dyrebar Klæder som en ypperlig og
mæctig Førstinde / hafde en Kongelig Kro-

ne paa sit Hovet / der forundrede Cerimon
 sig paa / og sagde til sine Disciple: Dette
 er et ypperligt Æg / det siger jeg eder i sand-
 hed / at hverden jeg eller nogen anden i
 Verden / haver nogen Tid seet saadant / ⁵
 hand stuede inderlig og besaae Lucine Ke-
 geme altsammen / Øyen / Næse / Hage /
 Kinder / Hænder og Fingre / og jo meere
 hand saae paa hende / jo meere forundre-
 de hand sig paa hendis deylige Stabning / ¹⁰
 og sagde til sine Disciple: Paa dette Men-
 niste (i hvo hun er) haver Naturen intet
 forglemt / uden alleeniste at hun er icke
 stabt udødelig.

Som hand det hafde sagt / fik hand at ¹⁵
 see de tyve store stycker Guld / som laa un-
 der hendis Hovet / og det Brev som der laa
 hos / hand aabnede Brevet / og læste det
 for sine Discipler og sagde: Det svær jeg
 og siger paa min gode Tro / at jeg skal to- ²⁰
 ste meere paa dette Æg end Striften ud-
 viiser.

Og hand bød strax sine Tienere / at de
 skulle gjøre en Jld / som mand paa den Tid
 pleyede at gjøre over døde Æg. Som Jld ²⁵
 den giordis kom en af Cerimonis Discip-
 le / som var icke tilforn hos / hand vilde vi-
 de hvad paa færde var / og den samme var
 meget subtilig og flog ud sin Konst / og

enddog hand var ung / saa overgic hand
dog sin Mester i Konsten / hand stod læn-
ge / og grandgivelige bestuede Lucine Tiig
i sit Ansigt / hand tænckte ved sig self / hvad
5 Sagder dog kunde være til / at et dødt Men-
niste kunde have saadant it Complexione-
rit Ansigt? Det er mig sagde hand / for me-
get høyt at begrunde.

Som hand saa stod udi saadanne Tan-
10 ker / talede hans Mester Cerimon til han-
nem / og sagde: Pandecta vær du velkom-
men / jeg hafde nu i Sinde at jeg vilde sti-
cke Bud efter dig / tag strax en Ampel med
Olie / smør dette Tiig over Beltestæden /
15 det er flig umage vel værd / og formaar
vel at betale denne Tieniste og Beføstning/
siden ville vi lade det komme til Jorden.

Pandecta gjorde som Mesteren bad og
bød / og tog en Ampel med Olive / gic til
20 Eiget / kaste Klæderne der af indtil Belte-
stæden. Som hand saa smurde Legemet
med Olive / da tracterede hand hemmelig
alle hendis Lemmer med sin Haand / all-
gevel hand icke torde tale der noget om / saa
25 trode hand icke / at det skulle være muligt/
at noget dødt Legeme kunde hafve saadan
Complex og bestickning som det hafde.

Hand bad Doctorens Tienere / de skulle
optende store Blus eller store Eys / og hol-

de dennem saa lempelig under fire Hjørner
 paa det linede Klæde som laa paa Eiiget/
 det gjorde de / strax som Varmen af Eysset
 gic op / flogs under Klædet / og gaf sig til
 Kroppen / da fornam Disciplen / at Anden
 rørdis udi Egemet / fordi at det Blod
 som var tilsammen løbet i Kroppen af stor
 Kuld / det begynde at løsne og resolveris
 imod Varmen. Da løb Pandecta strax ind
 til sin Mester og sagde: Mestere / det Ege- 10
 me du siger at være død / det lever endnu/
 og paa det du skal tro mig / vil ieg bevise
 det med got stel og sand Experiment. Saa
 lod hand bære Egemet ind i sit Kammer/
 og legge det i sin egen Seng. Først tog hand 15
 og varmede Olie / og smurde alt hendis E-
 geme over dermed / og besynderlig alle de
 Lemmer vdi huilke hand viste / at Anden
 mest skulde haffue sin mact. 20 3 r

Siden tog hand en Vldefæt / oc gjorde 20
 hannem vaad i varm Olie / den lagde hand
 paa hendis Bryst / saa tit oc saa offte som
 behoff giordis. Dette oc mange andre sub-
 tilige oc naturlige konster brugede Pan-
 decta saa lenge / at Blodet bleff aldelis Re- 25
 soluerit oc løsnede igen oc gaff sig subtilige
 vdi Aarene igen / oc vdi de andre Lemmer /
 saa at Lucina paa det sidste slo sine øyen
 op / talede til Pandectam / oc sagde: Ehuo

du est / da beder ieg dig / at du tager icke
 anderledis paa mig / end dig sømmer at
 tage paa en Kongis Daatter / oc en Kon-
 gis Høstru.

5 Da bleff Discipelen rettelige glad aff
 Hiertet / løb strax til sin Mestere / oc sag-
 de? Kom nu Mestere / oc see din Kaanst
 huilken du haffuer lært mig / Cerimon gic
 strax met sin Discipel / fick at see oc fornam
 10 det som steet daar / oc sagde til hannem:
 Min Discipel / ieg seer din Kaanst / ieg lo-
 ffuer oc priser din Visdom / oc ieg i alle
 maade tacker dig for din store flid oc vind-
 stibelighed / du haffuer giort oc hafft i dit
 15 Studium oc lære / Du stalt icke belønns met
 wtacknemmelighed / Men denne Quinde
 haffuer ført met sig stor Rigdom / tag der
 aff for din Kaanst oc tieniste saa meget som
 du fant vel belønns met / det haffuer du
 20 vel fortient / Siden tog Cerimon / oc hans
 Discipel oc beredde Kræselige Mad / som
 de viste at hende tient / oc røctede hende
 23 vel dag || fra dag / saa lenge at Lucina bleff
 gantste vel til pass igien.

25 Noget tid dereffter lod Cerimon forsam-
 le aff sine ypperste venner oc gaff dennem
 tilkiende / Huorledis Gud haffde giort det-
 te store Jertegen oc Miracel ved Lucinam /
 formedelst hans egen oc hans Discipels

Kaanst / Oc da i alle deris nærnerelse vdu-
 ualde oc kysde hende til sin Daatter / oc
 bad hende inderlige met grædende taare/
 at hun aldrig skulde lade sig tractere aff
 nogen Mand / men leffue i it gaat oc hel- 5
 ligt Vidue leffnet.

Oc siden hand fornam hende at vere aff
 Kongelige Slect / lod hand hende met stor
 ære komme til Diane Tempel / at hun der
 iblant de Vandelige personer skulde met de 10
 andre Quinder leffue oc holde it kyst leff-
 net/ som hun oc i lang tid gjorde / der vaar
 hun i stor anseelse oc ypperlige hulde aff
 dennem alle i stor verdighed.

Diss emellem holt Appolonius Søn icke 15
 foruden stor forge oc bedrøvelse / Oc effter
 Guds vilie kom hand vel met Skib oc sold
 til Tarso / Der traadde hand strax i Land
 aff Skibet / oc søgte sin Vertis Strangulio-
 nis oc Dionisiadis hus / oc met grædende 20
 taare beklagede dennem sin modgang fra
 første til sidste. Dog saa sagde Appoloni-
 us: At haffuer ieg end mist min Høstru /
 saa haffuer ieg alligenel en stor husualelse
 der aff / at Gud vilde lade vort barn leffue. 25
 Hand sagde fremdelis: Strangulio / du oc
 din Høstru Dionisiades / i ere de som ieg
 setter stor tro oc loff-||ue til / I skulle vide at [D 4r]
 ieg icke vil annamme dette Rige/ som mig

staar obet fore / jeg vil icke heller komme
til min Hustruis Fader Altistrates igien/
men vil til en Tid fare hid og did / og hol-
de mig for en Kiøbmand. Derfor vil ieg
5 antvorde eder min Daatter/at I lade hen-
de opføde med eders Daatter Philomacia/
efterdi de ere paa det næste baade lige gam-
le / og i skulle kalde min Daatter Tarsiam.

Jeg vil og lade blive her hos hende min
10 Hustruis Fostermoder Egoridon/hun skal
have mest Umage og Omhyggelighed for
dem begge / tucte og underviise dem som
det sig bør.

Der dette var sagt / antvordede hand
15 Strangulioni og hans Hustru Barnet/fic
dem overflødelig Guld og Sølf / og bega-
vede dem med kostelige dyrebare Klenodie/
og bad dem at gjøre udi alle maade / som
hand betrode dem til: Hand soer der paa
20 sin Kongelige Ære / at hand aldrig skulle
stære sine Nægle/ toe sit Haar eller at lade
rage sit Stæg/ førend hand hafde givet sin
Daatter en Mand / da undrede Strangu-
lio og Dionisiades / hvi Appolonius gior-
25 de saa svar en Eed / de lovede hannem paa
deris Ære og Redelighed / at gjøre i alle
maade ved hans Daatter / som hand var
begierendis af dem. Der dette var bestilt/
gic Appolonius til Stibs igien / vant op

sit Seylog gaff sig til Søes igien / men hvort
 hand vilde det vidste hand icke self / som
 hand da længe hafde holt ved Søen / kom
 hand paa det sidste med sit Skib uden all
 Stade til Ægypten / der var hand aldelis
 fremmet / ælendig og u-befient.

Der Tarsia Appolonii Daatter / var nu
 fem Aar gammel / blef hun sæt til Stoele/
 at hun og Strangulii Daatter Philomacia
 skulle lære Boglig Konster / efter Appolo- 10
 nii Befalning.

En Tid som Tarsia kom af Stolen / ved
 den tid som hun var tolf Aar gammel / fant
 hun sin Fostermoder Egoridon liggendis
 plat paa Sengen / af stor Sot og Siugdom / 15
 hende var hastelig tilkommen / den stund
 Tarsia var udi Stolen / hun sætte sig ved
 Sengen hos hende / og begynte strax at spør-
 ge og randfage / hvad hende stode og hvad
 Suge hun hafde / om hun kunde ophøre 20
 hende nogen gode Raad.

Da sagde Egoridon til hende: Min fiere
 Tarsia ieg formercker at ingen Raad vil
 hielpe / fordi at jeg fornemmer visselig
 Dødsens Tilkommelse / men nu vi ere saa 25
 allene tilsammen / førend jeg dør / hafver
 ieg noget at spørge dig ad / gif nu vel act
 paa det som jeg siger og undervijser dig /
 og strif det inderlig i dit Hierte / at du fand

vide efter min Død at rette dig der efter.
 Hvo er din Fader? hvo er din Moder? og
 hvad heder dit Fæderneland? Tarsia sva-
 rede og sagde: Min Fader heder Strangu-
 5 lio / min Moder Dionisiadis / og jeg er fød
 udi Tarso.

Da yndede Rigoridon hende og sagde:
 Høy min Kære Tarsia det er icke saa / hør
 og merck vel hvad Oprindelse du haver.
 10 Din Fader heder Kong Appolonius af Ty-
 ro / og din Moder Lucina Kong Altistra-
 tes Daatter / strax du var fød / da døde din
 Moder paa Søen / din Fader lod gjøre en
 Kiste / og lagde hende i / med Kongelig
 15 Klæder og Klenodie / og lagde hos hende
 tyve store stycker Guld / med hvilcke hun
 skulle blive begravet / siden faste hand hen-
 de i Hafvit / og ingen veed hvor hun kom
 til Lands / der efter holt din Fader saa læn-
 20 ge Søen / med stor Sorg og Bedrøvelse / at
 Deyret dref dennem hid indtil denne Stad.
 Da befalede hand sin Vert Strangulioni
 og hans Hustru med mig / at vi skulle have
 Omhyggelighed for dig / hand gjorde sin
 25 Eed der paa / at hand aldrig skulle stære
 sine Nægle / toe sit Hovit / eller rage sit
 Stæg / før hand finge vel forserget dig / og
 givet dig en Ecte-Mand.

Dette underviser jeg dig / at om Stran-

gilio eller Dionistiadis / (hvilke du holder
for din Fader og Moder) ville efter min
Død gøre dig nogen Uret / da stalt du gaa
paa Torvit / da finder du din Faders Støt-
te staaendis / hun er støbt af Kaabber / holt ⁵
dig ved hende / rob høyt og sig: Jeg er hans
Datter / for hvis skyld denne Støtte er op-
reyst / da skulle Borgerne (som aldrig for-
glemmer din Faders Velgierninger) vel
hefne din Uret. 10

Da sagde Tarsia: Egoridon / min fære
fostermoder / Gid skal være mit Vidne /
hafde du icke nu sagt mig dette / da hafde
jeg aldrig vist / enten Fader eller Moder /
eller hveden jeg hafde været kommen. Og ¹⁵
strax der efter / førend de skildis fra hver-
andre / gaf Egoridon sin Aand op. Da lod
Tarsia begrave hendis Kegeme med stor
Ære / og begræde der efter hendis Død et
heelt Aar igiennem. 20

Der det Aar var nu forløbet holt hun sig
igien efter sin gamle Sedvane / klæde sig
i gode Klæder / og tog sit Studium vare.
Men hun gjorde sig en Sedvane / at hver
Dag hun kom fra Stolen / da vilde hun icke ²⁵
faa sig Mad / før hun tog med sig en Am-
pel fuld med Vin / og gik til Fostermode-
rens Graf / og bad for hende / og tænkte
inderlig paa sine Forældre.

Engang hende det sig / at Dionisiadis
 gick over Torfvit i Staden / og de begge
 Jomfruer Tarsia og Philomacia / hendis
 egen Daatter ginge for hende / hvildet der
 D 47 icke ofte steede / Der for løbe der mange ud
 baade Mand oc Quinder / Piger oc Dre-
 ge aff Hussene / at see Dionisiadem oc hen-
 dis Jomfruer / Da fik samme Dionisiades
 (i mange Steder som hun gick) at høre huor-
 10 ledis foldet sagde. O Tarsia huor lycksalig
 maa den fader vere som dig kom til Ver-
 den / det er skade / at du skalt gaa at gaden
 hof saadant it Spog som du nu gaar hof.

Dette hørde Dionisiades / at huer Mand
 15 saa sagde / i huer stræde / som hendis Vey
 falt frem / thi styndede hun sig hastelige
 hjem / oc bleff offuermaade suarlige vred /
 hun vende hid oc did vdi sinde / hvad hel-
 ler hun vilde døde Tarsiam met Kniff eller
 20 forgifft / paa det / at hun icke her effter skul-
 de bære loff oc pris aff huer Mand / oc hen-
 dis Daatter skulde lastis oc foractis.

Som hun da fast haffde grebet i sinde /
 at myrde hende met sin egen haand / fik
 25 hun visse tiender at vide / at en Mand aff
 forstaden (hendis egen Tienere som hed
 Theophilus) vaar kommen i Staden / han-
 nem sticte hun bud effter. Theophilus
 kom / oc hun tog hannem hemelige offuer

en side / oc sagde til hannem: Theophile/
 vilt du fortjene Frihed / oc der til haffue
 stor løn/ da stalt du myrde Tarsiam/ The-
 ophilus sagde: Huor met haffuer den w-
 styldige Jomfru forstyldet at dø? Dioni- 5
 siades sagde: Hun er it ont forbandet Men-
 niste / gjør som ieg siger dig / eller du stalt
 fare tilde / der stalt du visselige forlade dig
 til. Theophilus sagde: Kiere frue/huorle-
 dis oc formedelst huad lempe skal det | tun- D 47
 de ste / at Mand icke faar det at vide? Dio-
 nisiades sagde: Der er gode lempe til/ for-
 di at hun haffuer en seduane / at huer dag
 hun kommer aff Stolen/ da vil hun icke faa
 sig Mad/ før hun haffuer verit vde paa sin 15
 Fostermoders Graff / der stalt du tage va-
 re paa hende / Stul dig i strandbrynen /
 Oc naar som du kant best see leylighed der
 til / da tag fat paa hende / Sues hendis
 Haar omkring din venstre Haand/ sla hen- 20
 de strax imod Jorden / oc sla hendis Hals
 i tu / oc kast hende siden vdi Stranden /
 oc lad hende gaa til Sees / da er baade ieg
 skild ved den wdyd / oc du haffuer forhuer-
 fruit Frihed met store Gaffuer aff mig. 25

Dette tog Theophilus sig offuer/ Oc som
 tiden kom / gic Hand paa Veyen / oc ven-
 tede Tarsia tilkommelse hos Egoridons
 Graff / oc som hand gic paa Veyen / sagde

hand ved sig selff / O ve O vad / du kunde
icke anderledis forhuerffe frihed oc Rig-
dom vdi dine dage / end met det wstyldige
blods vdgydelse. huort stalt du hen? fuld-
5 kommer du icke det som dig er befalet / da
est du Eissløss.

Der met gic hand bort / oc lagde sig i
stiul hos Rigoridons Graff / oc som Tarsia
nu kom aff Stolen / tog hun met sig en Am-
10 pel met Vin / oc effter sin seduane gic til
sin Fostermoders Graff / oc i det hun bøye-
de sine Knæ / oc vilde sette sig ned at bede /
kom Theophilus hastelige springende /
greb hende i Haarit / slo hende ned mod
[D 5r] Jorden vnder sig / oc drog sin kniff. Da rob-
te Tarsia oc sagde. O tiere Theophile hvad
hafver jeg her til brøt at jeg skal dø for din
haand / Gud skal vere mit vidne / at jeg al-
drig brød dig imod / enten med ord eller
20 Gierninger i mine Dage.

Theophilus sagde: Aldrig gjorde du mig
imod / men jeg skal sla dig ihjel skal Gud
kiende at det er mig imod / du hafver icke
fortient saadan en død / men hvad skyld der
25 er paa færde / hafver din Fader Kong Ap-
polonius / som antvordede dig fra sig her
i Tarso met stor Rigdom oc mectige Gaff-
ver / oc icke sætte dig til andre / at blifve
hos / end hand gjorde. Slar jeg dig icke i-

hiel / da ved jeg min Dom / det er at jeg
skal selff Dø.

Tarsia sagde: O min kiere Theophile /
efterdi her staar icke andre raad til end at
jeg skal dø / da gjør for Guds oc min ustyldigheds
styld oc vige fra mig en føye stund
saa lenge jeg beder mine Gudelige Bønner
til Gud / ja sagde Theophilus / det vil jeg
gerne gjøre.

Hand gic noget langt fra hende / oc fik
at see nogle Søroffvere / som der vaare kom-
ne udi land paa den samme stund / oc de
hulde dem flux paa Veyen til Theophilum.
Som Theophilus det fornam / løb hand ha-
stelige til Tarsiam / oc drog sin Knif i den
meening / at hand vilde fuldtomme sin be-
falning.

Disse samme Søroffvere vaare ganste
tarste / oc efterfulde hannem / robte oc sag-
de: Holt stille du usalige Mand / slar du
den Jomfru ihel / da skalt du aldrig lefve
it øyeblik lenger hun skal vere vor rof / oc
ey dø for dine hender.

Der met bleff Theophilus forhindret / at
hand icke kunde fuldtomme sin befalning /
hand befryctede sig at komme i deris hen-
der / oc der met offvergaff hand Tarsiam /
oc stiulte sig ved Strandbaeden / paa det

hand vilde see oc vide / hvorledis det ginge
Tarsia.

Disse Søøfvere annammede Tarsiam /
oc førde hende strax til Stibs met dennem /
5 saa ginge de til segels oc lode staa at Søen.

Da gic Theophilus til Dionisiadem i-
gien / oc sagde: Frue den deel som du befa-
lede mig er aldelis fuldgiort.

Da fic Strangulio det at høre oc sagde
10 til sin Hustru / hvad hafver du gifvet han-
nem i befalning? Dionisiades sagde: i
hvor jeg gic i Staden met min Daatter oc
Tarsia / hvad heller det vaar paa Gade el-
ler Stræde / da maatte jeg høre at hver
15 Mand gaf Tarsie stor lof oc pris / men min
Daatter straffede / fortaledede oc foractedede
de / baade dig oc mig til stor forsmædelse.
Saadant fic jeg i sinde at jeg vilde icke len-
ger lide / oc jeg betenckte / at hendis Mo-
20 der døde til Stibs / oc blef fast ofver borde /
oc hendis Fostermoder er oc saa Død oc be-
grafven her uden for Staden / oc det er nu
fiorten Aar forledne siden hendis Fader
Appolonius vaar her / hander visselig død /
25 hafde hand verit i lifve / da hafde hand en-
ten self verit her hos os siden / eller gifvet
os sin villie tilkiende met bref oc strifvel-
se. Saa er der nu ingen til / som vi hafve
at frycte eller bære fare fore.

Derfore lod ieg myrde oc afflifve Tarstam / oc vil jeg tage hendis dyrebare Elenodie / oc pryde vor Datter met / Jeg oc min Datter Philomacia / ville tage sorte Klæder paa / oc lade som vi sørge oc yn-
 delige begræde hendis død / gjør du lige
 saa vi ville sige for Folket / at hun vaar
 faren til Forstaden / oc døde der hastelige
 aff bradsød / oc bleff begraffven.

Som Strangulio fick dette at høre/ bleff
 hand sorgesfuld oc bedrøvet aff alt sit Hjer-
 te / hand robte op i Himmelen oc sagde:
 Gud see for terti at jeg nogen tid i min dage
 skal bindis til saadan en forgiftig hugorm
 som du est / visselig maa jeg føre mig i sor-
 gesfuld Klæder oc sørge / hvor underlig er
 jeg arme Mand kommen uvitterlig i saa-
 dan betymring oc nød/ jeg betaler got met
 ont/ oc gifver Døden for Lifvit hvilcket jeg
 aldrig fand bestaa for Gud eller verden.
 Appolonius Tarsia kiere fader undsette
 denne Stad i alsomstørste trang oc nød /
 hand blef for denne Stads skyld stibbruden
 oc miste all sin Rigdom / fordi hand icke
 vilde at staden skulde hafve fiendstab oc fey-
 de for hans skyld / hand hafde denne Stad
 saa tier / at hand gaf sin eneste Daatter
 Stadsens navn oc kaldede hende Tarsiam af
 Tarso/der var intet Menniske til som hand

vilde betro til sin tieriste oc eniste Daatter/
 uden mig oc dig / **O** ui hvor ilde betale vi
 hannem / alle saa store velgierninger / du
 allsommectigste Gud / see til min vstyldig-
 5 hed oc vdtreffve Tarsia Blods vdgydelse aff
 Dionisiade den forbandede Hund din vuen/
 al Verdens forræderste.

Saa førde Dionisiades oc hendis datter
 Philomacia dem i sorte Klæder at begræ-
 10 de falstelige Tarsia død / oc sagde for Bor-
 gerne i Staden saadanne ord Tarsia fied saa
 hastig en Hefot / at hun døde strax / der-
 fore lode vi begrafve hende **Æ**rlige oc He-
 derlige i Forstaden / som tilbørligt vaar/
 15 den sorge oc bedrøvelse som vi hafve der
 af / staar icke snart til at forvinde.

Da tænkte Borgene strax paa Appoloni
 velgierninger / oc lod støbe en Graf af Kaa-
 ber / ofvermaade kostelig / oc sette ofver
 20 Tarsiam paa den sted som Dionisiades for-
 visde dem oc sagde løgnactige Tarsiam at
 vere begrafven / **O**c de lode saa strifve paa
 samme Graff.

Effterdi velgierninger glemmis snart/
 25 **O**c fare som støff bort met en fart.
 Da støbe vi Borgere aff Tarso By/
 En Graff aff Kaaber baade smuct oc fly
 At hun offver Tarsia Graff skal staa/
Oc minde os stedse oc altid paa.

At hendis fader sit Korn os til bød/
Oc hialp os der met i vor trang oc Nød.

De Sørøfvere som finge Tarflam oc frelste hende af Theophili Hender/ komme met deris Skibe til en Stad som kaldis Machilenta der skibede de op deris Rof / som de paa den tid hafde forhuerfrit/ oc hulde det fal paa Torfrit iblant det samme Rof/ sad oc den arme Tarfla fal for Penninge/ det fornam en Ruffere hvilcken der ingen anden Biering tog sig til vden at holde Qvindfolck / hvilcke der kunde forhverfve hannem Penninge met deris onde lefnet/ (oc hafve af hannem føye besteden løn der hand vilde vnde dem) som bode der udi Staden / Hand fick vdi sinde at ville tiøbe Tarflam / oc bød en føye Penning for hende.

Der Athanagora som varen Høffding ofver samme Stad / fornam / at hun var af fribaaren Slect/ oc der til med offver maade deylig/ vijs oc flog/ bød hand strax ti stycker Guld/ der Ruferen det hørde bød hand strax tve stycker guld / Athanagora bød tredive / Ruferen bød fyretive Athanagora bød halftrediesinds tve / Ruferen bød tryfsinds tve / Athanagora bød halffieredsind tve / Ruferen bød firesinds tve / Athanagora bød halfemte sinds tve/ da lagde strax Ruferen hundrede stycker guld for

hende / oc sagde til Kiøbmanden / ihvad
som en anden vil mest giffve / vere sig i hvo
hand er / da vil jeg altid gifve ti stycker
Guld meere.

5 Da tænkte Athanagora ved sig self / jeg
gør som en Daare / at jeg vil vofve saa
mange penningepaa hende Rufferen maa
vel beholde hende / naar som hand faar hen-
de hjem i sit hus / da vil jeg først gaa til
10 hende oc saa hendis | Jomfrudom / det er
mig fast lættre oc bedre / end at ieg skulde
købe hende for saa mange Penninge.

Hvad skal ieg mere sige her aff / den ar-
me Tarsia maatte følge Rufferen hjem /
15 hand ledde hende i det Kammer / som hun
paa den tid skulde bliffue / der haffde den
forgiftige Stald hengende it forgylt
Mande rys / besæt met Perler oc andre dy-
rebare faastelige Stene / Hand sagde til
20 Tarsiam / falt paa Knæ / oc bed til denne
Kompane. Tarsia suarede oc sagde: Høy
saadant vil ieg icke bede til / Oc hun sagde
fremdelis. Herre mig siunis at du est aff
den Stad / som kaldis Eamsachus. Huor
25 faare / sagde Rufferen / Ju / sagde Tarsia /
de pleie at forsmaa oc nedtrycke Guds loff
oc retuished / oc bede til saadan en ting.

Rufferen sagde: Stille Munden paa dig
du vedst icke end nu huort du est vent / vedst

du vñle Menniste icke at du est kommen til
en gierig Rufferis hus/ Da falt Tarsia ned
paa sine Knæ faar hannem / begynte at
græde bitterlige oc sagde:

O min tiere Herre/ Mistunde dig offuer
mig arme stimpere/ Lad icke min Jomfru-
dom trenckis vnder saa slem en Titel/ Ru-
fferen sagde / stat op / du far met starn /
Haffuer du icke hørt sige / at der hielper
huercken bøn eller Graad hoss Rufferen oc 10
Bødelen.

Oc hand falledede strax til sig sin Fogit /
som haffde befalning offuer alle hans
Quinder / | oc sagde til hannem / Denne ^{E 2 v}
Jomfru Tarsia skal føris vdi Dyrebare 15
Klæder / oc prydis met atskillige Kleno-
die / oc scriff hendis Titel saa Iydendis /
Den som vil haffue Tarsia Jomfrudom /
hand skal giffue der faare it halfft pund
Guld/ men siden skal hun vere redebon for 20
huer Mand / for en skilling / som seduan-
lig er. Dette stede altsammen effter Ruffe-
rens befalning.

Tredie dagen der effter / bleff Tarsia o-
benbarlige ledt til Horehusit met Pibere 25
oc Basuner / oc alle Rufferens Quinder
ginge faar hende / det vaar en stor stare.
Da vaar Athanagora Stadsens Høffding
strax til stede / foractete sit Ansigt / oc gic

ind til Tarsiam / vdi hendis Kammer /
 hand lucte Dørren / oc sette sig ned paa
 31 Bænken.

Da gic Tarsia strax til hannem / falt
 5 paa Knæ for hannem / begynte bestelige
 at græde / oc sagde: O du Uedle Herre /
 mistunde dig offuer mig / for Guds skyld/
~~mit~~ mig Barmhiertig / ieg formaner dig
 ved Gud oc din egen Ære / at du icke for-
 10 trender min Jomfrudom / vnder denne
 skamelige titel / hør min modgang oc giff
 act paa min oprindelse / hueden ieg er kom-
 men. Da forklarede hun hannem / fra først
 til sidst yndelige nock / Alt sin Ævdis spil.
 15 Athanagora bleff vnderlig aff saadan

tale / Barmhiertighed rorde alle hans
 Lemmer/ hand taag hende ved sin Haand/
 oc sagde. Stat op Tarsia/ Gud maa vel be-
 uare dig/ met hans hielp / tant du vel for-
 uinde alt din modgang / wi ere alle Men- 5
 niste / der faare tand Modgang / slaess off
 alle til. Jeg haffuer selff en Daatter deylig
 nock/ hun er dig meget lig/ det er mueligt/
 at saadant Modgang tand slaess hende til
 for end hun doer aff Verden / haff fordi 10
 Taalmodighed / Min tiere Tarsia / oc ta-
 æ Gud for alting / hand giør ingen ting
 foruden sag / Saa fæ hand hende fyretue
 styck guld / oc sagde / her haffuer du fast
 mere / end du skulde haffue for din Jom- 15
 frudom / effter din Titels lydelse/ giff ruf-
 feren (den forgiftige Stalck) der aff / saa
 megit som hand skal haffue/ Naar som nog-
 le andre komme hid ind til dig/ da giør ved
 dem lige som du haffuer giort ved mig/ vn- 20
 deruis dem i dette din lyckis euentyr oc
 modgang / da skalt du (met | Guds hielp) 3
 vel frelse dig selff/ oc beholde din Jomfru-
 dom wfortrencket.

Tarsia sagde met grædende taare / min 25
 ædele Herre/ ieg tacker dig ydmøgelige for
 din store mildhed oc Barmhiertighed/ Gud
 maa oc tant vel løne dig. Jeg er en ting
 begærendis aff dig / som er / at du icke vilt

kundgiøre faar noget Menniste / det som
 ieg nu haffuer giffuit dig tiltiende / om
 mine forældre oc store gienuordighed oc
 modgang / fordi at ieg bluis offuermade/
 5 aff dette høye fald/ oc at ieg er kommen aff
 saa stor ypperlighed til saa stor fornædrel-
 se oc foractelse. Athanagora sagde: Kley/
 Tarsia / vden ieg siger det faar min egen
 Daatter / at hun maa vide hvad Menni-
 10 sten fand til slass/ saa vel den vnge som den
 Gamle / den Rige som den fattige / oc at
 vort leffnet vendis op oc ned paa Lydens
 Hiul / at hun dis ydermere fant bede Gud
 om Bestermedse/oc tage sig vare naar som
 15 hun kommer paa din alder. Saa gic Atha-
 nagora fra hende met saa stor Sorge / at
 Taarene rinde ned paa hans kindbeen.

Som Athanogora gic vd fra hende/møt-
 te hannem en anden ædel Mand hans go-
 20 de Ven oc Stalbroder / Hand hilfede han-
 nem oc sagde: Athanagora / huorledis be-
 hager dig den vnge Brud? Hand suarede
 oc sagde: Gantste vel/fast bedre end nogen
 i Verden aff alle de ieg haffuer hafft at staf-
 25 fe met / oc der met gic den vnge Mand ind
 til Tarsiam / at ville oc saa giøre kundstaf-
 41 met hende. ||

Tarsia lucte Dørren / oc den vnge Mand
 sagde til hende / hvad gaff Stadsens Prins

dig? Hun sagde / Hand gaff mig firretine
stycker Guld / her haffuer du sagde den vn-
ge Mand / it pund Guld. Tarsia anamme
det / oc gior min Vilde derforre / Hun anam-
mede Guldet til sig / oc kaste sig ned paa
Jorden / for hans Foder / hun vnderuisde
hannem all sin beleylighed fra første oc til
sidste vdi alle maade / som Athanagora bad
hende / strax bleff den unge Mand betagen
met stor medtynd / oc tog hende ved sin
Haand / oc reysede hende op igen oc sagde.

Min Kiere Tarsia / haff Taalmodighed /
Gud kand vel giøre din sag bedre / wi ere
alle Menniste / oc ingen veed sig fri fra
Verdens modgang / hand husualede hende
det beste hand kunde / oc gic saa fra hende /
met grædende Taare.

Som hand kom vd / oc Athanagora sic
hannem at see / begynte hand hemelige at
lee / fordi at hand gic saa frimodig ind til
hende / saa vel som hand selff gjorde / oc
kom saa bedrøffuit vd igen.

Da sagde hand til Athanagoram / Jde
taare du lee at mig / mig haabis at du sicst
ide meget bedre husualelse aff hende end ieg
sic. Siden haffde de to Herrer lang snad /
oc mangfoldig tale om hende / oc haffde
stor medtynd offuer hende / oc de besluttede
saa hemelige emellem dennem selff / at in-

gen aff dem stulde giøre vnderuisning paa
 hende/huorledis hendis beleylighed vaar/
 oc der met bleffue de besidende at forbide
 ander deris tilkommelse / at de maatte faa
 4 v at see deris | affsted / der komme mange / oc
 ginge glade ind til hende / men de komme
 alle grædende vd fra hende igien.

Der effter gic Tarsia selff til sin Herre
 rufferen / oc antuordede hannem sin Ren-
 10 te / som hun da stulde vdgiffue / Rufferen
 sagde: Ja min Daatter / saa stalt du giøre
 huer Dag / oc fortiene mig mange Pennin-
 ge / da vil ieg haffue dig her / offuer alle
 andre Quinder / som ieg haffuer i min tie-
 15 niste.

Den anden Dag / som Tarsia kom oc bar
 Rufferen Penninge / oc hand fornam paa
 hendis tale at hun vaar end da Jomfru .
 da bleff hand offuermaade vred / oc talde-
 20 de sin Joget til sig / oc sagde til hannem:
 Tag du Tarsiam til dig / gic met hende oc
 tag hendis Jomfrudom fra hende / oc lad
 hende siden fuldkomme sit Embede / at hun
 fand vide / huor faare hun er kommen hid
 25 vdi mit hus.

Jogeden tog Tarsiam ved Haanden / gic
 met hende / ind i hendis Kammer / oc lucte
 Dørren / saa talede hand til hende / oc sag-
 de: Sig mig Tarsia / om du est end nu Jom-

fru? Tarsia sagde / Ja ieg er end en Jom-
 fru/ oc bliffuer saa lenge som Gud vil. Fogeden
 sagde: huorledis haffuer du da for-
 huerffuit saa mange Penninge/ som du nu
 i disse tuende Dage haffuer giffuit Ruffe- 5
 ren? Tarsia sagde / Jeg haffuer met græ-
 dende taare vnderuist de gode Mænd / min
 wlycke oc modgang / som her haffue verit
 hosi mig / de haffue mistundet sig offuer
 mig / oc giffuit mig saadanne Penninge / 10
 oc hun falt strax i ned paa Jorden for Fo- 5 r
 gedens Føder / oc vnderuisde hannem alle
 stycke / fra første til sidste / oc sagde: Kiere
 Herre ver mig Barmhiertig for din egen
 ære / oc fortrencke icke min Jomfrudom / 15
 Gud skal vere dig Barmhiertig igien/ naar
 som du haffuer det best behoff. Fogeden sag-
 de: Gud skal tiende Tarsia / at ieg vnder
 dig aff alt mit Hierte / oc at ieg vilde saa
 gierne selff fare ilde / som dig skulde skade 20
 noget/ effter saadan leylighed/ som du ha-
 ffuer giffuet mig til tiende / Jeg fand icke
 vide/ met huad lempe/ du tant lenge bliffue
 Jomfru/ fordi at Rufferen er meget gerig/
 oc vil altid haffue Penninge aff dig. Tar- 25
 sia sagde/ ieg vil saa gode raad til Pennin-
 ge/ vilt du ellers vere mistundelig/ lad giø-
 re en høy stammel mit paa Torffuit / paa
 huilcken ieg vil staa en gong om Dagen /

ieg er vel lært vdi Bogelige Kaanster / oc
 lad foldet aff Staden komme/ oc sette mig
 dybe Spørssmaal faare / dem vil ieg alle
 fortlare oc soluere / siden vil ieg tage oc
 5 røre en Lire / der fand ieg subtiligt lege
 paa / mig haabis ieg vil der met fortiene
 huer dag Penninge nock / at giffue Ruffe-
 ren. Fogeden sagde: Du hassuer ræt paa
 fundet Tarsia/ Gud giffue at saa maa stee/
 10 Jeg seer det gantste gierne / oc strax lod
 Fogeden sette en høy stammel paa Torff-
 nit/ oc lod tilfige at huo som vilde høre Tar-
 siae Vijsdom oc Kaanst / hand stulde kom-
 me til Torffnit / paa den bestedne time om
 15 Dagen / som sæt vaar / Der fied da Tarsia
 saa stor priss oc loff aff foldet som mand
 5 v icke til fulde sigte fand / hun fied saa || man-
 ge Gaffuer oc Penninge / at hun huer dag
 fornøvede Rufferen effter hans egen vilie
 20 saa at hannem syntis at hand aldrig haff-
 de hendis bedre vnder sit vold.

Athanagora elstte hende lige som sin e-
 gen Daatter / oc gaff Fogeden store gaffu-
 er at hand beuarede hende vel / saa at hen-
 25 dis Jomfrudom icke bleff fortrendet.

Diss emellem / at saadant offuergick den
 ærefulde Tarsia vdi Machilenta / da kom
 Appolonius met sit stib igien til Tarsum/

oc der vaar da fiorten fulde Nar forledne
siden / hand forlod sin Daatter vdi Tarso.

Der Strangulio fiek nu at see / oc visselt-
ge fornam / at det vaar Appolonius / løb
hand met en hast hiem til sin Høstru / oc
sagde til hende. |

5
E 6 r

O du formaledide Hund / du sagde at Ap-
polonius vaar død / det faa wi nu vel at
finde / hand ~~er~~ her nu faar Staden met it
Skib / hvad skulle wi sige oc suare? Naar
som hand efter sin Daatter igen aff off? Di-
onisiades suarede / Lader off strax føre off
baade i sørge Klæder / Oc græde faare hans
Daatter / saa troer hand off vel ~~naar~~ som
wi sige at hun døde.

10

15

Som de kunde da snariste føre dem vdi
saadanne Klæder / Kom Appolonius ind
at Dørren / oc hilfede dennem. Der hand
saa dem sørge / sagde hand: Jeg holder e-
der for mine beste Venner / huad betyder
det / at i saa sørge ved min tilkommelse /
ieg befrycter mig saare / at denne sørge vil
recte til mig met.

Strangulio sagde / Gud giffue at nogen
10 anden haffde giffuit dig denne sørge tilfien-
de / oc icke ieg eller min Høstru / Nu nødis
ieg til at siqe dig der aff / Din tiere Daat-
ter Tarsia / siq en suar Sot / oc Døde haste-
lige.

15 Der Appolonius det hørde / bleff hand
saa sørgefuld oc bedrøffuit / At hand i lang
tid viste intet aff sig selff / Paa det sidste /
der hand kom nu til sig selff igen / sagde
hand til Strangulionem oc hans Høstru:
20 Er end nu min Daatter død / som i siqe /
Døde oc da met hende Guld / Sølf / Pen-
ninge / oc dyrebare Elenodie / som ieg ant-
uordede eder met hende?

Da giq Dionisiades strax / oc antuorde-
25 de fra sig alle Elenodie oc alle penninge
som hun haffde aff Appolonio / oc sagde
E 6 v met grædende Taare / || haffde det verit
Guds vilie / at din Daatter maatte leffuit /
da vilde wi oc saa antuordet dig hende i-

gien / Eige som wi nu antuorde dig disse
 Penninge oc Elenodie/nu vilde Gud oc Ely-
 den icke sticke det saa. Oc paa det du stalt
 befinde alting vdi Sandhed/ som wi hassue
 sagt / Da stalt du vide / at disse Borgere ⁵
 her i Tarso / lode støbe hende en kaastelig
 Graff aff Kaaber/ der som wi lode begra-
 ffue hende / oc screffue der paa en støn Ti-
 tel for dine velgierningers styld / som du
 gjorde oc beuisde denne Stad / Da trode ¹⁰
 Appolonius at det vaar lige som de sagde/
 oc sagde til sine Suenne. Tager disse Pen-
 ninge oc Elenodie/oc lader dem strax kom-
 me til Skibs / ieg vil allene gaa vd til min
 tiere Daatters Graff / saa gjorde de strax ¹⁵
 lige som hand befalede/oc Appolonius gic
 selff vd at at besee Tarsia Graff/ Men hand
 kunde icke græde/ saa vaar hans Hierte be-
 flemt met forge / thi bleff hand gantste
 vred / hand bandede sine øyen / oc sagde: ²⁰
 I forbandede øyen / kunde i vel see min tie-
 re Daatters Titel oc icke græde? Det er for
 eder lige som min Daatter vaar icke død /
 Der met gic hand til Skibs igen / oc sagde
 til sine Suenne / Tager oc faster mig ned ²⁵
 til bonden vdi Skibet / Jeg vil dø oc giffue
 min Mand op i Bylgen / der met gic hand
 nederst ned i Skibet oc lagde sig / I den me-
 ning / At hand aldrig vilde staa der op i-

gien / Skipperen lod lætte andere oc vinde
 Seyl / sette sin faas til Tyrum / Som de da
 hæffde seylet nogle dage / oc hæfft god bær /
 71 som de self vilde ynske / Da kom der en suar
 5 Storm / oc rørde Hæffuit saa gruselige op /
 at huer Mand bleff for færdet / oc ingen
 hæffde haab til Riffuit / Thi raabte de alle
 inderlige til Gud / aff hues forsiun Værit
 drefue dennem ind faar Machilenta / saa
 10 at de finge ingen stæde paa Riff / Stib eller
 Gods / der kaste de deris Andere paa den
 huide sand oc vaare gantste glade / Oc den-
 ne vaar den Stad / i huilken Tarsia vaar.
 Paa den samme dag som de komme ind
 15 faar Staden / da vaar der en stor Høytid i

Staden / i huilcken huer Mand gjorde sig
 glad / mand hørde Piber / Basuner / Tro-
 meter / oc alle haande Glædstaff. Der Ap-
 polonius det hørde / spurde hand Skippe-
 ren at / huad der vaar paa færde/ oc huad ⁵
 det betyde. Skipperen suarede / Her-|re/ ^{ε 7 v}
 giff offuer at sørge / dig bør i dag at vere
 glad/effterdi at wi ere kommentilen Stad/
 vdi huilcken huer mand gjør sig glad. Ap-
 polonius suarede/oc sagde: ~~Th~~ Herre Gud/ ¹⁰
 at huer mand gjør sig glad ~~vden~~ ieg / Det
 er vel tilbørligt / at mit fold som vnd-
 komme fra det grumme Haff gjøre sig gla-
 de/ men mig bør alene at sørge for oss alle.
 Saa lod hand kalde sin Køgemester til sig/ ¹⁵
 oc sagde til hannem / ieg giffuer mine tie-
 nere thi stycker Guld / at de skulle tiøbe der-
 faare / huad dem lyster / oc gjøre sig glade
 i denne Høytid / Men ingen skal legge mig
 nogen Glædstab faare / Huo sig der til vil ²⁰
 fordrifte / Hannem skal mand sla Been oc
 Arme sønder paa / oc Køgemesteren besti-
 ckede alting effter Appolonij vilie oc befal-
 ning / De sette sig til Bords oc gjorde sig
 gantste glade/ effter den effne oc de vilkaar ²⁵
 som da vaar paa færde/ oc der de sade i de-
 ris beste Glædstaff / Da kom Athanagora
 (Prinzen offuer Staden) gaaendis ved

strandbrynen/at besee de Skib som der vaare indlagde.

Oc hand gaff besynderlige act paa Appolonij Skib/ fordi at det vaar alt som subtiligst vdstafferit/ oc hand saa foldet gjøre sig glade i det Skib / fast ydermere end i noget andet / Oc hand sagde til sine Tienere. Dette Skib behager mig best aff alle disse her ligge / det er i alle made subtilige vdrer / det maa vere en mectige Mand som det tilhører.

Som Appolonij foldt hørde / at hand rofede deris Skib/ hilfede de hannem/ oc vaare ydmy- | gelige begierende / at hand icke vilde forsmaa dem men komme ind i skibet/ og gjøre sig glad med dennem / Athanagora tog fem Svenne med sig og gic med en god Villie i Skibet til dem / sætte sig til Bords/ og gjorde sig glad / hand tog ti stycker Guld af sin Pung / dem lagde hand paa Bordet / og sagde. I gode Mænd dette Guld stender jeg eder til at forøge eders Glædskab med / jeg vil icke forgiue vis være kommen til Eder / da takkede de hannem ydmygelige allesammen.

Men der Athanagora saae de deylige Mænd sidde saa tuctelige til Bords / kaldede hand Skipperen til sig og sagde: Hvilden af alle disse deylige Mænd er deris Hø-

vikmand? Skipperen sagde: Vor Høfvikmand ligger nederst i Skibet / der som det største Mord er/og sørger/ thi hand haver mist sin Daatter og sin Hustru / og hand vil døe i Havit. Athanagora kaldede en af 5 Appolonii Tienere til sig / som hed Ardelius og sagde til hannem: Ardeli jeg vil gifve dig to stycker Guld for din Umage / gaa ned i skibet til eders Høfvikmand / og sig hannem saa / Athanagora en Høfding 10 over denne Stad / lader dig tierligen bede/ at du vilt opstaa af dette Mord / og gaa op til Kiuset til hannem. Ardelius svarede. Ja Herre Athanagora / veedst du hvor jeg fandt saa at fløbe to Arme og to Skin- 15 nebeen igien / for to Gylden / de som kunde saa vel tiene mig som de jeg nu haver / da vil jeg gierne gaa dit Bud / men veedst du icke det / da befal en anden dit Errende/ mig haver du intet af / fordi at vor Høfvik- 20 mand haver sæt saadan en Løn/ at hvo som taler til hannem / eller husvaler hannem med it Ord / hannem skal mand flaa Bee- ne og Arme sønder paa.

Athanagora sagde: Det er meget svart/ 25 dog saa hand haver givet og sæt denne Løn over eder / som ere hans egne Tienere / og icke over mig: Hvad er hans Nafn? Ardelius sagde / hand heder Appolonius.

Der Athanagora hørde det Nafn/ tænckte hand ved sig self / Tarsia haver jo sagt for mig at hendis Fader hed Appolonius. Ardelius vitste hannem Veyen / og sagde
 5 til hannem hvor hand laa / da gic hand strax ned i Stibet / og fic at see hvor Appolonius laa meget Sorgefuld og bedrøvet / med it langt Slæg / og it floddit Hovit i yndelige Maade / hand hilfede hannem
 10 og sagde: Hil være dig Appolonii.

Da meente Appolonius / at nogen af hans egne Tienere hafde talet til hannem/ thi blef hand overmaade vred og fortørnet/og vende sit Hovit til hannem/saae meget u-blideligen paa hannem. Som hand
 15 da fornam / at det icke var nogen af hans egne Tienere/ men saa at det var en gandske deylig fremmet Mand/ vel klæd og prydet med adskillig dyrebar Klenodie / spegede hand sin Vrede / og tavgede stille / vende sit Hovit fra hannem igien / og svarede hannem icke et Ord. Athanagora talede dog fremdeelst til hannem og sagde: Appolonii / jeg veed vel at dig forundrer at
 20 jeg en fremmet / og aldelis en u-|bekient Mand / kommer saa hid ned til dig / oc hilser dig ved dit rette Naffn. Giff act paa oc forstaa huo ieg er / ieg heder Athanagora oc er en fuldmectig Herre offuer denne

§ 1r

Stad Machilenta. Jeg kom vdi dag hid til
 Stranden / at besee disse Skib her ligge /
 oc der vaar intet blant dem alle der mig
 behagede saa vel / som dit Skib / fordi at
 det er meget deyligt vdstafferet. Dine ære- 5
 fulde Tienere bøde mig ind til sig i Skibet/
 at ieg skulde en liden stund giøre mig glad
 met dem / det gjorde ieg gierne met en god
 vilie/ieg spurde effter deris Hoffuitmand/
 Da sagde de mig der aff / huorledis du lig- 10
 ger her nedre i Mordet / oc acter at sørge
 dig ihjel / Der faare gic ieg her ned til dig/
 Om ieg maa tage dig aff dette Mord op i
 Rustit met mig / mig haabis du skalt end
 faa en god husualelse met megen Glæde / 15
 effter denne store sørge oc bedrøvelse. Ap-
 polonius lætte sit Hoffuit op / talede til
 Athanagoram / oc sagde: Herre/ Ehuo du
 est da gac i fred / giør dig glad met mine
 Tienere / oc skide alting effter din egen vi- 20
 lle / mig sømer ingen Glædstaff / thi ieg
 er icke verdig der til / Mig lyster huerden
 at Lede eller at Dricke/Men her vil ieg lig-
 ge oc forbide Døden.

Da bleff Athanagora saa vnderlig aff 25
 saadant svar/ oc formercte at hand kunde
 ingen fremgang saa met hannem/Thi gic
 hand op i Skibet igien / oc sagde: Det er
 icke mig mueligt / at saa eders Herre hid

op aff dette Mord / hand vil der bliffue /
 § 1 ▽ oc der vil hand Dø / Huad Raad | stulle wi
 da faa / Ut wi kunde met nogen lempe ven-
 de hannem aff sit sind oc opsæt / Men lad
 5 see / wi ville met Guds hielp finde paa go-
 de raad / hand maa icke saa raade sig selff /
 oc hand sagde strax til en aff sine Tienere:
 Gad met en hast til Rufferen / sig hannem
 at ieg lader hannem gierne bede / at hand
 10 vil strax sende Tarsiam hid til mig / Hun
 haffuer Engle visdom oc snildhed hos sig
 met altsomstørste lempe / Hun skal end saa
 snart kunde vende hannem aff sit opsæt /
 Gud maa hielp / oc Lyden maa volde. Ach
 15 huilken en stor skade vaare det at saadan
 en Mand skulde saa Dø.

Tarsia kom i Skibet / Oc Athanagora
 sagde strax til hende / Min gode Tarsia / ver
 du vel kommen / Huor er nu din Kaanst?
 20 Huor er nu din Vijsdom? Huor er nu din
 subtilige snildhed? Huor er nu din søde vel-
 tale? Haffuer du i alle dine dage lært no-
 get / da gioris det nu behoff / Herren off-
 uer dette deylige fold / ligger nedre i Mør-
 25 det / oc begræder sin Høstru oc sin Daat-
 ter / Der vil hand Dø / Hand vil icke lade
 sig husuale aff sine Tienere eller nogen aff
 sine gode Mænd / gad ned til hannem oc
 bruge alle de Kaanster du haffuer lært /

at du kant faa hannem hid op aff mørctit
 til Einffit/gjør din største flid/huo veed om
 Gud vill vende hans store forge omtring til
 store glæde formedelt dig/Kant du vdret-
 te oc fuldkomme dette/da vil ieg giffue dig ⁵
 tredie stycker guld oc tredie stycker sølff/
 oc end|vil ieg der til met frelse dig fra Ruf- ^{5 2 r}
 feren i tredie dage / at dig skal intet skade
 til din Jomfrudom.

Der Tarsia hørde dette løfte / bleff hun ¹⁰
 gantste glad / oc gic strax frimodelig ned
 i skibet til Appolonium / hilfede hannem/
 oc sagde: Hil vere dig ehuo du est som lig-
 ger her i Mørcke / du skal det vide / at in-
 gen besmittet quinde kommer ned til dig ¹⁵
 at hilse dig / men en klar oc stær Jomfru /
 huilken der mandelige haffuer bestermet
 sin Jomfrudom endog hun haffuer verit
 oc end nu er i stor fare / oc forsøgt yncke-
 lig oc jemmerlig modgang. Da begynte ²⁰
 Tarsia at siunge saa offuermaade sødelige
 oc lystelige/ at Appolonius forundrede sig
 der paa/Meningen af samme vise som hun
 sang var saa.

25

Jeg omgaas huer dag met it wbequent
 leffnet / oc ieg fører dog icke selff noget w-
 sticdeligt leffnet.

It deyligt Rosen land icke fortrendis til

sin deylighed / endog / det staar oc voger
iblant Tikel oc Torn.

Jeg er veldelige tagen aff sørøffuere / oc
der met frelst aff de Hender / som mig stul-
5 de døde.

Au er ieg giffuen en Ruffere i hender /
oc ieg haffuer alligenel beholdet min jom-
frulige blusel.

Men viste ieg huor min Fader er / Da
10 vaare saadan Modgang altsammen for-
glemte / oc ingen Glæde kunde vere mig
større.

Jeg er født aff Kongelig slect / mig haa-
bis end en gang at glædis / naar som mod-
32 gang faarlende / oc sorg slaess ihjel aff Taal-
modighed oc lætsindighed.

Du gode Herre / gjør du oc saa her effter /
giff offuer at sørge / Sæt graaden offuer
en side / Tag dig it læt Sind faare met Taal-
20 modighed / løfft dit Hoffuit op / oc betee
Himmelen dit Ansigt / betenck at Gud er
den / som baade skaber oc regerer Mennti-
sten / hand haffuer mact oc kand altid gi-
ffue husualelse met Glæde oc fryd / effter
25 sørge / suck oc bedrøffuelse.

Appolonius løffte sine øyen op oc begyn-
te at see paa Jomfruen. Siden reysde hand
sig offuer ende / oc sette sig hoff hende met
saadanne ord. O du Edele Jomfru / De

mig arme oc vñle Mænd / hvor længe oc
 suarlige strider ieg med sørge oc bedrøuel-
 se. Jeg tæcker dig oc din store Vijsdom / for
 saadan Trøst oc hushalelse / som du nu ha-
 ffuer giort mig / det skal ieg aldrig forglem- 5
 me saa længe som ieg maa leffue. Haffuer
 Gud oc Lyden forsee / at ieg nogen tid skal
 komme til mit Land igen / oc med nogle
 lempe vñduige noget aff min store sørge oc
 mangfoldelige bedrøuelse / Da skal ieg for 10
 din skyld komme hid igien / om det Land
 vere mueligt / At ieg Land antuorde dine
 forældre dig igien / besynderlige nu ieg
 fornemmer / at du est aff Kongelige flect /
 Men annamme nu paa denne tid thu hun- 15
 drede Gyldene / oc gæf der med fra mig /
 Lad ingen paa denne tid tvinge dig til / at
 gjøre mig nogen ydermere hushalelse / Jeg
 vil giffue mig til sørge oc graad igien / som
 tilbørligt er. Tarsia | anammede Guldet § 3 r
 oc gæf op vdi Skibet igien til Athanago-
 ram / hand sagde til hende / Hvad skal det-
 te vere at du kommer igien / oc haffuer in-
 gen fruct giort / vilt du icke mistunde dig
 offuer den Mænd / som vil sla sig selff ihjel 25
 med sørge oc bedrøffuelse. Hun suarede /
 Jeg haffuer giort det ieg Land gjøre / hand
 gaff mig thu hundrede Gyldene / oc bad
 mig gaa fra sig.

Athanasagora sagde: Icke saa / Tarsia /
 det maa icke saa offuergiffuis / ieg vil gi-
 ffue dig fem hundrede Gyltene/gad ned til
 hannem igien/ oc brug dit beste / saa han-
 nem sit Guld igien / oc sig at du begerer
 hans befrelssning oc Salighed/oc icke hans
 Penninge.

Da gic Tarsia til Appolonium igien /
 sette sig hos hannem / oc sagde: Du ædle
 10 Herre / vilt du io bliffue vdi dette Mord
 met forge oc bedrøffuelse / da tilsted mig
 alligenel at sīde nogen stund hōff dig / at
 tale met dig/ Jeg vil sette dig nogle Spørff-
 maal frem / kand du dennem forklare/ Da
 15 vil ieg beholde din Gaffue oc Stend / kant
 du oc det icke giøre / Da vil ieg antuorde
 dig din Gaffue igien / oc der met gaa fra
 dig. Paa det at Appolonius icke stulde ta-
 ge sin gaffue igen oc hand icke stulde synis
 20 at forsmaa Jomfruens snilde oc vise tale/
 sagde hand: Endog at ingen husualelse
 kand hielpe mig aff min sorg oc bedrøff-
 uelse / saa vil ieg alligenel / paa det ieg
 icke skal miste din vise oc klaage tale/høre
 25 huad du vilt sette frem / Spør mig nu at /
 huad som dig lyster/ oc gad siden fra mig/
 § 3 v ieg beder dig at du | icke lenger behindrer
 mig tiden / vdi hvilcken mig bør at græ-
 de oc sørge. Hør mig nu / sagde Tarsia.

It Hus er til som springer paa Jorden
oc tilbage igien / Husit kand mand høre/
men Giesten som i Husit er / kand mand
icke høre/alligenel naar Husit gaar da gaar
oc saa Giesten met Husit. Du est en mechtig
Herre / som ieg formerder / oc vel siunis
paa dig / dig bør at vere snildere end ieg
er / forklare mig dette Spørssmaal. Ap-
polonius sagde:

Det Huss som höris paa Jorden / det er ¹⁰
en Bølie / Giesten som i Husit er / oc icke
höris det er Fisten/hand løber om met Hu-
sit. Tarsia sagde: Jeg er som Stouens lang-
hed oc deylige Daatter/ Endog ieg haffuer
mange met mig i følge oc Selfaff / løber ¹⁵
ieg mange atskillige Veye saa snart oc saa
hastig / at intet Menniste kand fiende eller
see mine Fodspor / huor ieg far frem.

Appolonius sagde: Vaare det bequemt
at min Sorge vilde oc maatte det tillade ²⁰
oc tilstede / Da vilde ieg lære dig meget /
som du icke kant / Dog aff saa vng it Men-
niste som du est / kand ieg icke nock forun-
dre mig paa din Snildhed oc søde Veltale/
Saa vil ieg nu forklare dit Spørssmaal. ²⁵
Stoffuens Daatter/ som løber mange veye
met meget Selfaff / er it Stib som løber i-
giennem Søen / hues fodspor intet Menni-
ste kand finde.

Saadanne mange wtallige subtile
 Spørssmaal sette Tarsia frem faar Appo-
 4r Ionio/ paa huil-|de hand gjorde hende god
 forklaring / indtil saa lenge at hans store
 5 Sorge oc Bedrøffuelse betog hannem at
 snæde ydermere met hende/ Der faare sag-
 de Appolonius: O du gode oc ædele Jom-
 fru / min sørge oc bedrøffuelse vil icke nu
 lenger tilstede mig at tale met dig/ Jeg be-
 10 der dig / at du nu vilt anamme hundrede
 Gyldene / oc gaa strax fra mig / oc ingen
 Blædstaff sette mig ydermere faare / men
 lade mig nu met fred begaa den deel/ som
 ieg haffuer tagit mig faare. Tarsia sagde:
 15 Hey / du gode Herre / Jeg kom icke til dig
 for dine Gaffuers styld / Men aleniste at
 ieg vilde met min husualelse drage dig fra
 Døden oc til Liffuit / oc aff dette Mordt til
 Liffuit / Oc der med kaste Tarsia alle hans
 20 Gaffuer vdi hans stød igien / oc sagde: O
 huor ynckelige / oc huor wbegribelige sta-
 de vaare det / at saadan en mand oc for-
 standig Herre (forsøgt vdi alle Kaanster)
 stulde saa jemmerlige sørge sig ihjel / Lad
 25 aff at sørge / oc tro fuldkommelige at den
 Almectigste Gud haffuer mact at giffue
 dig baade Høstru oc Daatter igien/ før end
 du døer / oc tendt at det hører ingen for-
 standig Mand til at sørge / Thi stor sørge

bær sin Herre ingen Tøn igen / vden den
 som ond er / oc i det samme Tæste Tarsia
 sig omkring Appolonij Hals / hun begyn-
 te at drage / oc vilde haffue hannem op vdi
 Siussit met sig / Oc der aff bleff Appolo- 5
 nius fortørnet / saa at hand støtte hende
 fra sig met Hender oc Føder / Oc hun falt
 tilbage oc støtte sig / | at Blod gic aff hen- 5 4 v
 dis Næse oc rant ned paa hendis Kindbeen.

Da stod hun op igen / sette sig hof han- 10
 nem begynte bestelige at græde / oc sagde
 ved sig self / saa høyt alligenel / at Appo-
 lonius det kunde høre. O du Gud / som ha-
 ffuer alting i din mact / acte min Taal-
 modighed / oc see (naar det er din benedi- 15
 de vilie) til min store modgang / som ieg
 haffuer nu / oc verit vdi aff første oprin-
 delse / Jeg er født i den wilde oc vrede
 Bolie / oc strax ieg vaar født døde min Mo-
 der paa Seen / wuerdig at bliffue begra- 20
 ffuen her paa Jorden som andre Menne-
 ste / dog saa / at min Fader lod legge hen-
 de i en Kiste met Guld oc dyre Cienodie /
 oc tæste hende offuer borde / huor hun kom
 til Lands / det maa Gud vide / Jeg veed det 25
 icke / Siden der min Fader kom til Lands /
 befalede hand mig i Tarso nogle wilde
 Menneste i Haand / som vaar Strangulio
 oc Dionisiades.

Men der min Fostermoder Egoridon
 vaar Død / Da vilde de ladet myrde mig/
 haffde icke Søroffuere frelst mig aff w mil-
 de Hender / de førde mig i en w haffuist Ru-
 5 fters Hender. O du veldige Gud / ieg setter
 al min sag i dine hender / naar din vilie
 er da see naadelige til mig arme Pige / at
 ieg maatte leffue den Dag / ieg kunde see
 min Fader Appolonium.

10 Der Appolonius haffde hørt disse yncte-
 lige Klagemaal oc varafftige tegn / ladde
 hand sine Hender sammen / løffte sine øy-
 5 57 en op mod Himmelen / oc sagde:|

O du Barmhiertige Gud / du som seer off-
 15 uerst aff Himmelen / oc nederst paa Haff-
 sens bond / du som tant obenbare alle løn-
 lige ting / benedidet oc løffuet / vere dit
 naffn til Euig tid / amen.

Saa drog hand Tarsiam til sig oc taag
 20 hende i sin faffn / tyste hende for sin Mund
 met glæde / saa at hand aff stor glæde be-
 gynte at græde bitterlige oc sagde.

O min alsomtieriste Daatter / mit Eiff
 min Siæl / oc min Trøst / Jeg skal icke Dø
 25 for din styld / Jeg haffuer fundet hende /
 for huilcken ieg vilde mist mit Eiff / oc giff-
 uet mig i Døden / Oc strax raabte hand
 met høy røst / oc sagde:

Alle mine Tienere / oc alle mine Venner /

løber fast oc stynder eder at giøre ende paa min graad / min forge oc all min bedrøffuelse.

Denne Røst hørde hans Tienere op i stibet/ oc løbe hasteligitil hannem / oc Athanagora løb met dennem. Som de komme ned i Stibet til hannem/ funde de hannem sidende at græde aff stor glæde / oc haffde Tarsiam i sin Arm. Da sagde hand til dem/ Her mue i see min eneste Daatter/ for hvilken 10
 æn ieg vilde sørget mig ihjel / Her mue i see mit Liff/ min Siæl mit Haab oc al min Trøst.

Da bleff der saa stor Glæde / at Athanagora oc alle Appolonij Tienere oc gode 15
 Alend græde met hannem aff stor Hiertens glæde. Appolonius reysde sig op / kaste aff sig sine sørge Klæder/ oc førde sig i Kaastelige dyrebare Klæder hand betede dennem alle it deyligt mildt Ansigt / Saa at huer 25
 mand sagde / at der torde ingen mand lenger spørre at / om Tarsia vaar Appolonij Daatter eller ey/ Fordi at deris Ansigt vdnisde det saa / At siun maatte gaa faar saffn. Tarsia tog sin kiere Herre Fader i sin 25
 Arm / kyste hannem tre eller fire gange faar sin Mund/ oc sagde til hannem: Min alsomkieriste Herre oc Fader:

Gud vere loffuit til Euig tid/ at ieg haff-

uer leffuit denne Dag at wi ere komne til-
 sammen igien / oc at ieg maa leffue oc dø
 met dig / Hun sagde sin kiere Herre fader
 Appolonio fra første til sidste all sin Histo-
 5 rie / Besynderlige huorledis den Ruffere
 vdi Staden haffde tiøbt hende / oc giffuet
 stølning offuer hendis jomfrudom oc
 huorledis hun alligenel aff Guds forsiun
 oc Athanagoraæ hielp haffde beuaret sin
 10 Jomfrudom wbetændet.

Athanagora befryctede sig storlige at
 Appolonius stulde giffue nogen anden sin
 Daatter end hannem / hand falt ned paa
 sine Knæ for hannem / oc sagde: O du vel-
 15 dige oc mectige Herre Appoloni / ieg er en
 Høffding offuer denne Stad / Jeg er den som
 haffuer hiulpet oc bestermet din Daatter /
 at hun end er en stær oc reen Jomfru / Jeg
 er den / som er aarsage der til / at Tarsia fiæ
 20 sin kiere fader at see oc kiende hannem /
 Jeg beder oc formaner dig for den Gud /
 som haffuer giffuit dig denne store Glæde
 at du saa haffuer fundet din kiere Daatter
 Tarsiam / for hues styld du vilde slagit dig
 [§ 6r] selff ihjel met || Sorrig og Bedrøvelse / at du
 ingen anden vilt give hende til sin Ecte
 Hofsbonde / at leve og døe med / uden mig.

Appolonius svarede hannem og sagde:
 Athanagora / dine Velgierninger tvinger

mig dertil / at jeg icke kand eller vil sige
 noget eller gjøre imod din Vilde og Begie-
 ring/ at min tiere Daatter Tarsia skal have
 dig til sin Stalbroder / og Ecte Husbonde
 dog maa det icke andet være/ end at jeg skal
 hefne mig over den Ruffere / som haver
 kommet min Daatter til saadan Vanære. 5

Da gik Athanagora strax ind udi Sta-
 den / lod forsamle alle Borgerne / og sag-
 de til dem: Paa det at all Staden icke skal 10
 forderves / for it ont Mennistis skyld / da
 skulle I vide / at Tarsie fader / en vældige
 Konge af Tyro/ Kong Appolonius er kom-
 men hid / hand acter at forsamle en mæc-
 tig stor hob Skibe / med overmaade meget 15
 folck / med hvilcke hand vil forderve vor
 Stad / for den store forsmedelse og Van-
 ære/ som Rufferen her i Staden haver gjort
 hans Daatter.

Der dette var sagt/ løb det meenige folck 20
 af Staden / saa vel Qvinder som Mænd/
 til Kong Appolonium / baade at de vilde
 see hannem / og at de vilde begiere Naade
 af hannem. Da sagde Athanagora frem-
 delis til alt folcket: Ville I at vor Stad 25
 icke aldelis skal fordervis / da raader jeg
 eder / at I lader Rufferen komme for Ap-
 polonio.

Og de bagbunde strax Rufferens Hæn-

der paa hans Ryg / og droge hannem for
Appolonio / som hand sad paa sin Konge-
lig Domstoel / og hafde ført sig i dyreba-
re Klæder/toed sit Hovit/og ragit sit Stæg/
5 og sætte sin Kongelige Krone paa sit Ho-
vit / og hans Daatter Tarsia sad hos hans
Side.

Da taledede Appolonius til alle Borger-
ne / og sagde: I gode Borgere / I see nu
10 alle Jomfru Tarsiam/hvorledis hun i Dag
er kient og paa funden af sin Fader / denne
flemme fule Ruffere som her nu staar/ha-
ver af all sin Magt og i allemaade været
hende fortrædelig og under Øyen/og giort
15 sin største Flid dertil at hand vilde føre
hende i stam og stendsel / og stor Vanære/
§ 71 som vel kunde paahenge til Euigtid/ hand
vilde icke lade sig saadant betage/ huercken
for Gunst / Gaffue eller Venstæff.

20 Jeg er begerende / at i skide min Daat-
ter heffn oc ræt for det Hoffmod / som hen-
de er giort.

Den menige Almue / Mænd oc Quinder
robte / oc sagde: Rufferen skal fastis paa
25 en Jld oc brendis / Men Jomfru Tarsia
skal haffue alt hans Gods oc Rigdom / oc
Rufferen bleff strax fast paa en Jld. Der
næst sagde Tarsia til Rufferens Fogit/for-
medelft din hielp er ieg end nu en Jom-

fru / Der faare giffuer ieg dig frihed / Oc
hun gaff hannem saa der til met / Tu hun-
drede Gyldene.

Siden lod hun talde til sig alle Rufferens
Quinder / oc gaff dennem alle frihed met
store Gaffuer.

Der næst taledede Appolonius til alle Bor-
gerne oc sagde: I gode Borgere / ieg tæder
eder alle for de velgierninger / Som i nu
haffue beuist mig oc min Daatter / oc der 10
faare giffuer ieg eder nu til eders Stads
forbedring halff trediesinds tiue vecter
Guld.

Borgerne bukedede deris Knæ / oc tædede
hannem ydmygelige / Oc de lode strax stø- 15
be en støtte aff Kaaber oc reysde hende op
mit i Staden / oc lode saa scriffue nedent
paa Joden aff Støtten.

Her staar ieg til Euig almindelse /
At huer Mand skal kunde paa mig see. 20
At Kongen aff Tyro vaar Staden huld / | § 7 v
Oc gaff disse Borgere meget Guld.
Hans Daatter Tarsia lyst oc from /
Hun oc denne Stad til gode kom.

Nogle dage der effter / gaff Appolonius 25
Uthanagoræ sin Daatter Tarsiam til sin
Ecte Hustru. Da bleff der en offuermaade
stor Glæde offuer den gantste Stad. Der det
vaar giort / gic Appolonius til Skibs met

sin Suoger Athanagora / oc met sin Daat-
ter Tarsia / oc met alle sine Tienere / hand
haffde I sinde at vilde strag drage hiem til
sit egit Rige / oc reysse dog paa hiemuey-
5 en til Tarsum.

Men Guds Engel gaff hannem til kien-
de i en Søffn / at hand skulde strax fare til
Ephesum oc ~~hader~~ som hand did komme /
skulde hand gaa i Templen met sin Suoger
§ 87 oc sin Daatter / I der skulde hand falde paa
sine Knæ / oc scriffte obenbarlige met en
høy Røst / all den Wylde oc Modgang / som
hand haffde verit i fra sin barndom oc til
den tid / siden skulde hand fare til Tarsum

oc heffne sin Daatters forfang oc den wret som hende vaar steet.

Uff denne Paamindelse bleff Appolonius gantste vnderlig / oc gaff sin Daatter oc Suoger saadant tilkiende. Hans Suoger Athanagora oc hans Daatter Tarsia bade hannem giøre huad som hannem siuntis selff best at vere/ Saa gaff hand strax Skipperen befalning / At hand skulde sette sin faass til Ephesum / strax der hand nu kom 10 til Ephesum / tog hand sin Suoger oc sin Daatter met sig/oc søgte Tempel/oc dette samme vaar det Tempel/hoss huilcket hans Høstru Lucina holt it gantste Helligt Leffnit / iblant Presterne oc andre Gudelige 15 Quinder / som tilforn er berørt oc bemelt.

Appolonius vaar begerendis / at Mand skulde oplade Tempelens Dør/det stede saa strax. Som nu hans Høstru Lucina fick at høre/at did vaar kommen en mectige Kong 20 met sin Suoger oc met sin daatter / førde hun sig i purpur klæder/oc prydede sit Høffuit met dyrebare Elenodie oc en Dronninglige Krone / hun tog til sig it gantste deyligt oc høffuitske quinde selfstaff/ oc gick 25 ind i Tempel / hun vaar saa gantste deylige/at huer mand forundrede sig paa hendis deylighed / men Appolonius kiende hende icke.

§ 8 v Saa gaff da Appolonius først Dyrebare
 Gaffuer til Templet / oc der næst tog hand
 til sig sin Daatter oc sin Suoger / oc falt
 paa knæ i Lucinæ sin Høstruis næruerelse /
 5 oc effter Engelenes vnderuisning Scrifte-
 de hand obenbare met en høy røst fra før-
 ste oc til sidste / alt det Euentyr som han-
 nem vaar vederfarit / aff første Barndom
 til den næruerendis tid.

10 Men denne er hans betiendelse / som her
 effter følger. Jeg er født en Konge aff Ty-
 ro / oc heder Appolonius Tyrus. Der ieg
 i min yngdom kom til Visdom / da forkla-
 rede ieg den vnde Antiocho sit Spørssmaal /
 15 paa det ieg vilde haafft hans Daatter til
 min Ecte Høstru / Men hand stendede selff
 sin egen Daatter / oc brugede lenge it ont
 wsticdeligt Leffnet met hende / hand gaff
 stolning offuer mig at ieg stulde slaess i-
 20 hiel / ieg flyde / oc miste alt mit Gods oc
 Rigdom i det grumme Haaff / Siden bleff
 ieg mildelige anammede aff Kong Ulti-
 strate / huilcken der aff sin metfødde god-
 hed / gaff mig sin Daatter til min Ecte
 25 Høstru.

Der Antiochus bleff død / tog ieg min Hø-
 stru met mig / oc vilde fare hiem oc anam-
 me riget effter hannem / Da fødte min
 Høstru denne min Daatter paa Haaffuit oc

aff den samme fødzel bleff hun død / siden
 lod ieg beslutte hende i en tæt Kiste met
 meget Guld oc Dyrebare Elenodie / met
 huilcke hun maatte komme Erlige til Jor-
 den / Oc saa en hederlige Begræffuelse /
 saa lod ieg faste hende offuer borde / icke
 vden stor forøge oc bedrøffuelse. |

617

Siden befalede ieg nogle forbandede
 Menniste at opføde oc optucte denne min
 Daatter / oc reysde selff til Egipten. Paa 10
 fiortende Aar der effter / som ieg kom til
 bage / oc begerede min Daatter igen / Da
 sagde de for mig / at hun vaar Død. Jeg
 trode deris ord / som de sagde mig oc gaff
 mig strax inderlige til forøge oc bedrøffuel- 15
 se / Jeg sette mig fast faare vdi mit sind/
 at ieg vilde sørge mig ihjel / Men vdi saa-
 dan min forøge oc bedrøffuelse sticte Gud
 det saa / at ieg fik min Daatter igien.

Der Appolonius talede disse Ord oc saa- 20
 danne flere / begynte Kong Altistratis
 Daatter / Appolonij Høstru at falde han-
 nem om Halsen / oc vilde kysse hannem/
 Men Appolonius stød hende fra sig vrede-
 lige / Fordi at hand viste icke at det vaar 25
 hans Høstru / Da sagde hun til hannem/
 met grædende taare. O du gode Herre Ap-
 poloni / hvad gjør du nu? Hui stunder du
 mig saa foractelige fra dig? Du est mit

**Kiff / min Stæl / oc al min glæde. Jeg
er Kong Altistratis Daatter din tiere Hø-
stru.**

**Du est Appolonius en veldig Kong off-
5 uer Tyro / du est min Herre / Du est min
tiere høfbonde / Du est min Mestere / som
lærde mig subtilige Kaanster / Du est den
Stibbrudne Mand / huilken ieg altid oc
offuer alting haffde tier / icke for nogen w-
10 bestickeligheds styld / Men for din Vysdom
styld.**

**Der Appolonius dette hørde / fiende
hand hende strax / oc Taare løbe aff hans
15 øyen / aff stor || glæde / hand kaste sine Ar-
me omkring hendis Hals / oc sagde:**

**Koffuit oc Benedidet vere den altsom-
mectigste Gud / som mig haffuer igien gi-
ffuit baade min tiere Høstru oc min tiere
Daatter / Da sagde Dronningen / huor er
20 min Daatter: Appolonius visde hende
Tarstam / oc sagde: Denne er din tiere
Daatter / oc hun falt strax Tarstam om
halssen/Kyste hende faar sin Mund aff stor
glæde met grædende taare.**

**25 Oc der gic strax it almindeligt røcte aff/
offuer all Staden/ oc der omkring at Kong
Appolonius haffde fundet sin Høstru i
Templet / oc huer Mand glædis der aff.
Siden gic Appolonius met sin Suoger /**

sin Høstru / oc sin datter til Stibs / vant
op sit Segel / oc kom vel til Antiochiam /
oc anammede strax det Rige.

Siden reysde hand til sit fæderne Rige
Tyrum / der gjorde hand sin Suoger Atha-
nagoram til Kong vdi sin sted / oc Tarfi-
am sin Daatter til en Veldig Dronning.

Siden seylede Appolonius met sin Hø-
stru met sin Suoger / met sin Daatter oc
met it Ærligt Kongelige selfstaf til Tar- 10
sum / der bød hand at mand skulde gribe
oc tage fat paa Strangulionem oc hans
Høstru / oc lade dennem komme for han-
nem / hand lod forsamle den menige Al-
mne / talede til dem alle / oc sagde: 15

J gode Borgere aff Tarso / haffuer ieg
nogen tid verit eder imod i alle mine Da-
ge / da siger mig det nu. Da robte de alle
met en høy Røst / oc || suarede oc sagde: Høy 21
du haffuer verit off met oc aldrig imod / wi 20
ere redbone at gaa i Døden for din skyld /
Denne støtte saa her staar mit vdi Staden /
hun staar til en Euig ihukommelse / at du
frelste off aff nød oc fra Døden.

Appolonius sagde: Jeg antuordede 25
Strangulioni oc Dionisiadi min eneste
Daatter paa god tro oc loffue / men de vil-
de icke lade mig saa hende igen / i saa god
tro oc loffue.

Der til suarede den onde Dionisiades / oc
 sagde til Appolonium / O du gode Herre
 Appoloni / Huorledis kunde wi antuorde
 dig hende igen? Haffuer du io selff seet oc
 5 lest hendis Titel paa hendis Graff / oc be-
 6 27 mercket at hun er Død?

Strax gaff Appolonius saa hemelige be-
 falning / at mand stulde lade Tarsiam kom-
 10 ma frem saar alt foldet. Der Tarsia kom /
 talede hun vredelige til Dionisiadem oc
 sagde: Dionisiades / Tarsia som er opstaa-
 en fra de Døde / hun hilser dig. Der den for-
 bandede hund Dionisiades fick Tarsiam at
 see / bleff hun saa forfærdit at hun icke kun-

de tale eller mæle mere end en Steen. Alle
Borgerne forundrede sig / oc bleffue gant-
ste glade.

Da bød Tarsia / at Dionisiades fogit /
som hende skulde haffue myrt / hand strax ⁵
skulde komme frem / Til hannem taledede
Tarsia / oc sagde: Theophile / du veedst det
best / stat der faare det obenbare til / Hvo
gaff dig befalning / at du skulde myrde
mig? Theophilus sagde: Det gjorde min ¹⁰
frue Dionisiades som her staar. Strax taa-
ge Borgerne Strangulionem oc Dionisia-
dem oc ledde dem vden Staden / Oc stenede
dem baade ihel.

Da vilde de oc saa slaget Theophilum i- ¹⁵
hel / Men Tarsia frelste hannem oc sagde:
Jeg beder nu for hannem / fordi at haffde
hand icke giffuit mig tid oc stund / at bede
mine gudelige Bøner / Da haffde ieg icke
kommet Leffuendis aff hans Hender. ²⁰

Siden gaff Appolonius Borgerne store
Gaffuer til Stadsens forbedring / oc bleff
siden vdi tre Maaneder i Staden hos de
fromme Borgere. Siden gic Appolonius
til Skibs / hand vand op sit seil / oc kom ²⁵
vel til Pentapolim. | ^{63 r}

Hand gic til Kong Altistratem / met stor
Glæde / Men Kong Altistrates vaar paa
den tid bleffuen meget Gammel.

Som hand fæd nu at see sin Suoger / Sin Daatter / Sin Daatters Daatter / Oc hendis Mand / Da bleff hand glad aff alt sit Hierte.

5 Saa bleffue de der tilsammen / it helt Ar igiennem oc Leffuede met stor Glæde oc Kierlighed. Nogen tid der effter (i alleris næruerelse) døde Kong Altistrates / oc lod sit Rige / halffdelen Appolonio / oc
10 halffdelen sin Daatter Lucinæ Appolonij Hustru.

Som dette vaar altsammen steet / da gic Appolonius en dag ved Stranden at spæere / oc fæd den fisteren at see / som hannem hialp / den tid der hand dreff Stibbruden der til Land. Da befalede Appolonius
15 strax / at Mand skulde tage fat paa hannem / oc følge hannem til Palætit.

Fisteren bleff forfærdit / oc meente det
20 skulde gielde hans Liff / da lod Appolonius hannem komme frem for sig / oc sagde til sine venner: denne fattige Mand er den / Som først hialp mig den tid ieg vaar Stibbruden / hand gaff mig mad / delede met
25 mig aff sine gamle Klæder / oc visde mig ret veyen til Staden.

Siden talede Appolonius til fisteren / oc sagde: Jeg er Tyrus Appolonius / Oc hand bød strax at Mand skulde giffue hannem

thū hundrede stycker Guld met Suenne oc
Tieniste Quinder/ oc gjorde hannem til en
Greffue saa lenge hand leffde. |

63v

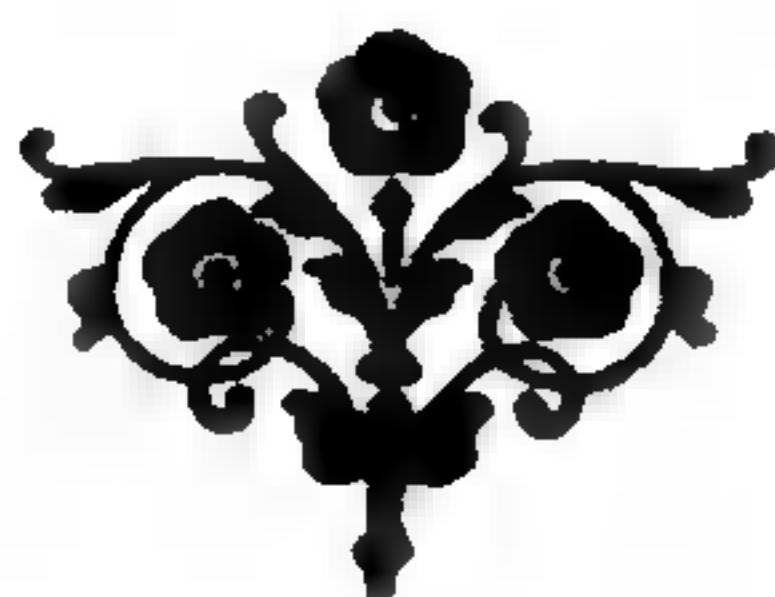
Gubernius vaar oc der hoss samme tid /
hand falt strax ned saar Appoloni foder/ 5
oc sagde: Her Appoloni/ betend oc saa mig
din fattige Tienere / Jeg er Gubernius /
som først bar dig den tidende / at Kong An-
tiochus vaar død.

Appolonius tog hannem ved sin Haand/ 10
reyfde hannem op / oc gjorde hannem Rig/
Oc sammeledis til en Greffue / saa lenge
hand leffde.

DEr effter leffde Appolonius salig met
sin Høstru firesinds tiue oc fire Aar. 15
Hand afflede en Søn met hende / den talle-
de hand Altistratem effter sin Høstruis fa-
der / hand gjorde hannem mechtig / oc til
Konge i Kong Altistratis sted. Selff rege-
ret hand vdi Antiochia Rige / oc alle de 20
Land som det Rige vaare vndergiffne/ met
stor snildhed oc Visdom/ oc haffde god Fred
i alle sine Dage. Alle de stycker som vaare
hannem vederfarne/ bescreff hand fra før-
ste til sidste / oc gjorde hand tuende store 25
Bøger der om/ Hand forsticked den ene til
Templet vdi Epheso / Det vaar der som
hans Høstru leffde saa lenge i Vidue leff-
net / oc den anden Bog lagde hand i sit Li-

bri. Siden effter Guds vilie / bleff hand oc
hans Høstru død / oc leffue nu effter
Guds vilie Euindelige. Gud vnde
off allesammen det Euige Liff/
met sig vdi det Euige Him-
merige / AMEN.

5
64r

**Tristia qui pateris perfer, Sors tristia soluet,
Quod si non faciat Sors, tibi mors faciet.**

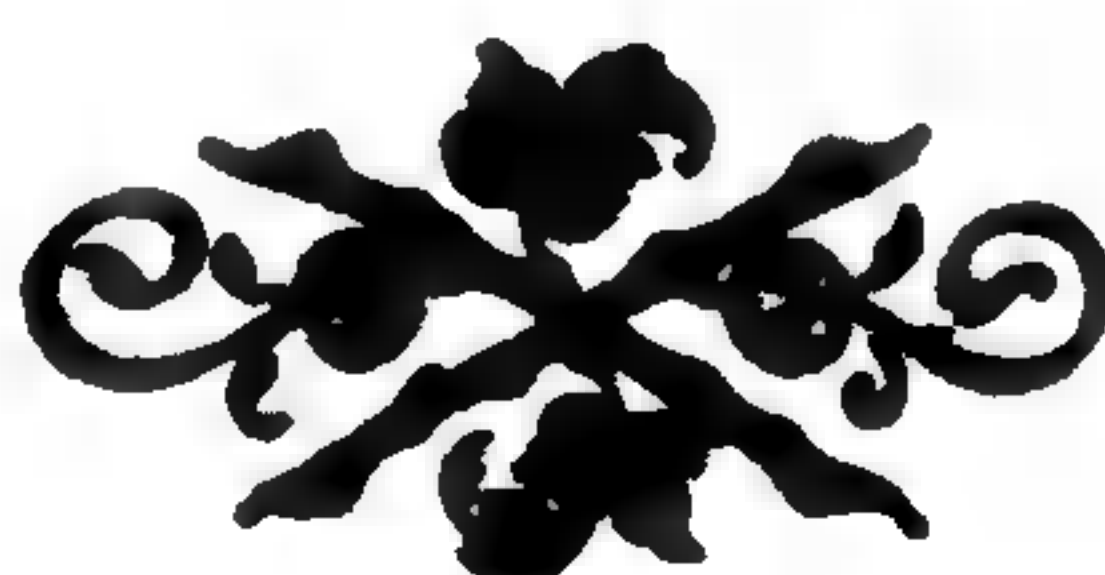
Det er.

**Du som her lider stor forge oc quid /
Eid met gaat taal oc slid din tid. 5
Thi enten skal Lyden din sorg omuende /
Eller oc Døden gjør der paa god ende.**

FINIS.

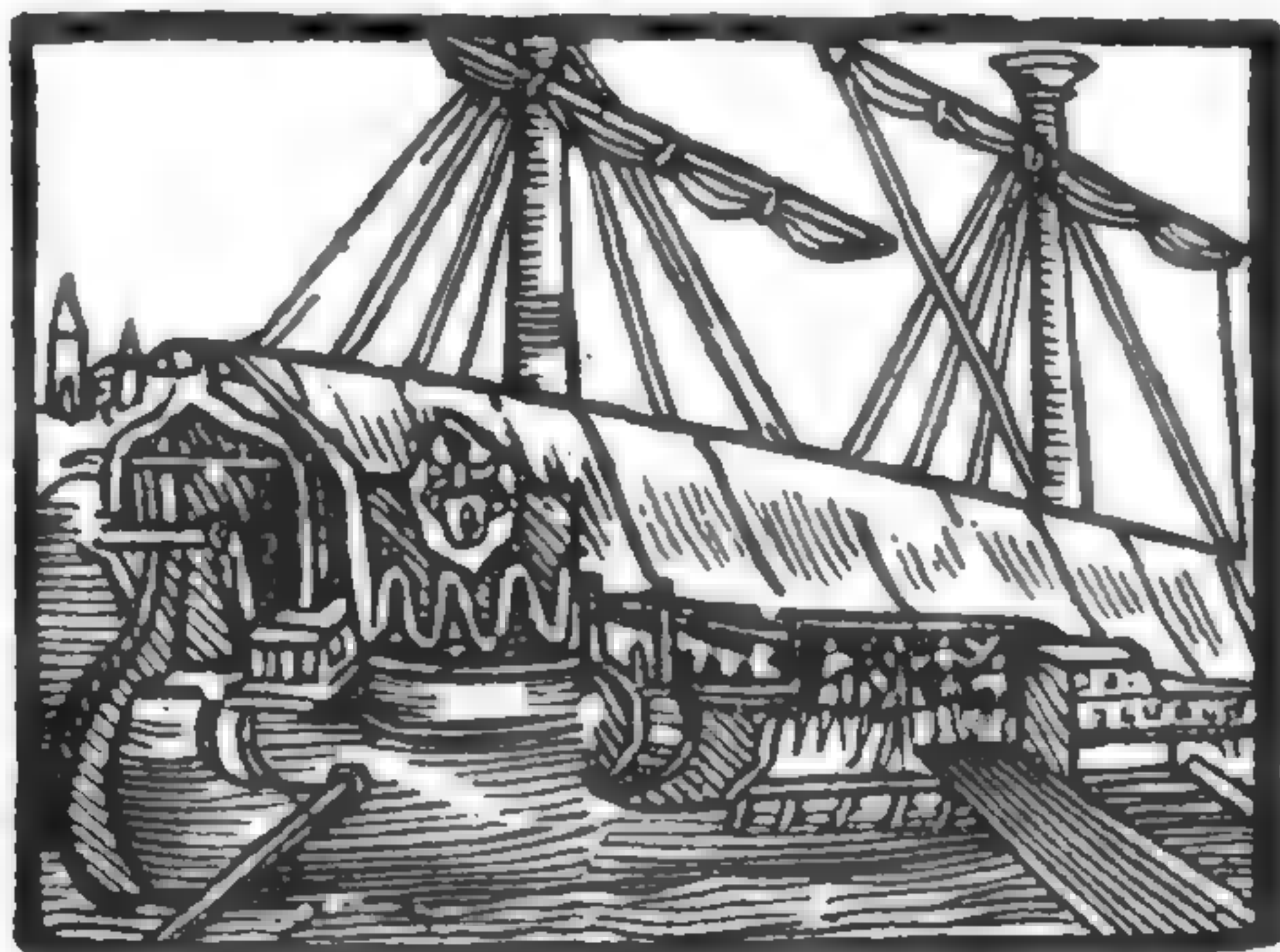
**Prentet i Rostock aff Ste-
phan Møllmand / i bekræftning 10
Laurentz Albrechts Borger
oc Bogfører i
Lübeck.**

THEAGENES OG CHARICLIA

En meget skøn og lystig Historie /
Om

Luende Lø-
stelige Personer / Theagene og
Charictia / hulle aff en turtig og til-
børlig Kierlighed haffue inderlige elst hin an-
den: Huorvoddass mand med synderlig lyst kand
see og erfare vckens vstaadighed / og huor mang-
foldige og afskillige vlycke og fare de haffue vds-
staaet / og endelig huor alting er kommen
til en Lycksalig og pnskelig ende
med dennem.

Printet Aar 1636.

Er vaar en Konning vdi Mo-
 renland / ved naffn Hydaspes / huis
 Dronning hed Persina / hun bleff
 en gang fructsommelig ved samme sin
 5 Herre / oc fødte en Daatter / huilken imod
 de Mors Natur vaar gantste huid / vden
 at hun haffde en sort Plet paa den ene
 Arm: Men Orsagen / huorfor denne deris
 Dotter blef huid fød / vaar denne: Efterdi
 10 Persina hafde bestuet det stöne Androma-
 chæ Billede / som den tid hengde hos Sen-
 gen / der hun vndfick sin Dotter Charicli-
 am / huorfor hun ocsaa fødte lige saa huid
 oc deylig en Daatter som dette Billede.
 15 Men nu befryctede hun sig / at hendis Her-
 re stulde mistencke hende for Horeri / eff-
 terdi hun haffde ingen Børn hafft med
 hannem i tj Aar / gjør hun hannem der-
 for vis / at Barnet døde vdi fødslet / oc
 20 bereder saa en stattelig Stat aff Guld oc
 Edelesteene / der hos legger hun en Strift /
 huor vdi hun haffde denne Hendelse anteg-
 net / paa det / om denne hendis Daatter
 stulde leffue nogen stund / hun da maatte
 25 vide / aff huad Herkomst oc Stamme hun
 vaar / oc vdi samme Strift formaner sin
 Dotter / at hun stulle forholde sig tuctelig
 oc ærligen i hendis Lifs tid / huilket er

Jomfruers oc Quindetion-Ineds ypperste 22 ▽
 stat. Moderen lagde oc hof denne Stat sin
 Troloffuelse Ring/ som vaar offuermaade
 kostelig oc dyrebar / huilken vaar hende
 foræret aff hendis Herre / denne Ring be- 5
 faler hun sin Daatter troligen at giemme/
 fordi der sad en Edelsteen vdi / som haffde
 nogle hemmelige Dyder oc Kraffter vdi
 sig. Dette haffde hun altsammen i samme
 hoflagde strift antegnet/ som det der i sin 10
 tid kunde komme hende til gaffn oc gode /
 effterdi dog ingen fand vide/ huad lycke el-
 ler wlycke hannem i sin Leffstid fand hende
 oc tilfalde. Dette Barn met sine Klenodier
 antvorder Persina sin tro Ven oc Raad Si- 15
 simethri / hand tager Barnet til sig / oc
 haffuer det en tid lang saa hemmelig hof
 sig. Der effter hende det sig/ at Sifimethres
 bleff forsent Legations visz aff sin Herre oc
 Konge / da tager hand dette unge Barn 20
 met sig / kommer der met til Delphos / oc
 der offuerantvorder hende en gammel
 from Præst til Delphis / som hed Charic-
 les / oc met hende for^{ne}. Stat oc Klenodie.
 Hand kaldte hende effter sit Naffn Chari- 25
 cliam / oc tog hende an for sin egen Daat-
 ter / effterdi hand tilforn hafde hafft en
 Daatter / huilken aff Eiunit oc Torden
 vaar ihjelslagen den første Nat hun stulle

soffue hof sin Brudgom. Der Chariclia
 21 37 nu||vaar voren / begaff det sig / at did kom
 en yng første af Thessalia/huis Nafn vaar
 Theagenes / til at offre den Gud Appolli-
 5 ni/ huor Chariclia som en Appollinis Tje-
 nerinde vaar til stede. Der hun saae Thea-
 genem hof Offeret / oc hand hende igien /
 som skinnede af Stønhed oc Deylighed/ op-
 tendtis de i Kierlighed til hin anden / oc
 10 end saa hart / at de begge to bleffue siuge
 der aff. Men der sammesteds vaar oc en
 gammel Præst oc Læge / som hed Calas-
 ris/ der hand i Sandhed haffde fornommet
 begge deris Kierlighed imod hin anden /
 15 hialp hand dem der fra / oc det i vnderlig
 maade (som Heliodorus i sin siette Bog be-
 strifuer) oc fører dem begge til Skibs / oc
 drager self med dem der fra. Da haffde Cha-
 riclia formedelst Calasiris List oc Snild-
 20 hed / bekommet sine Klenodier / sampt sin
 Moders hoflagde Strift / huor aff hun
 haffde faaet Kundskab om sin Hertomst /
 oc haffde nu fuldkommelige sat sig fore at
 begiffue sig hiem til sit Fæderneland / met
 25 sin allertieriste Theagene. Der de nu vaa-
 re gangne til Skibs / huor Calasiris tiente
 dem troligen / oc de vaare komne der fra
 noget Stycke vdi Søen/ bleffue de paa Søen
 offuerjlede oc fangne aff it Røffuer Skib.

Der nu Søroffueren Trachinus saae Cha-
 ri- | cliam / at hun daar offuermaade dey- 23 v
 lig / ville hand tage hende til Hustru / oc
 effterdi hand tenckte / at den gamle Calas-
 siris daar hendis fader / talede hand han- 5
 nem til der om: Huor til hand oc suarede/
 at hand vel vilde gifue hannem hende/dog
 met saa stiel / at de maatte vndgaa Død-
 sens fare / som stod dem alle samtlig fore/
 der som de haffde vegret hannem dette. 10
 Midler tid taler Calasiris som en gammel
 snedig Ræff met Vnderhoffuikmanden /
 som hed Pelorus/oc forteller hannem i tro
 maade (som Pelorus meente) at Jomfru-
 en vilde heller hafue hannem end Trachi- 15
 num: Men dette gjorde hand saa listeligen/
 alt i den Meening / at de her offuer stulle
 bliffue weens om Sagen / oc den ene saa at
 omkomme den anden / paa det at Charic-
 lia icke stulle nødis til at tage ved nogen/ 20
 vdi huis Hierte oc Sind den eniste Theage-
 nes daar indeluct / oc haffde hun tusinde
 gange heller lat sit Lif / om mueligt haf-
 de været / før end hun stulde lofuet oc til-
 sagt nogen sin Tro foruden Theagene. Det- 25
 te Calasiris listige Paafund gic an/oc kom
 det til en blodig Strid for Charicliæ styld/
 thi Pelorus fasted Trachinum ihjel met en
 Pundert / Theagenes drager oc saa Suerd

41 aff Stede/oc dræber Pelorum/endog hand||
 bleff oc selff ilde saaret. Denne Slactning
 gic an paa Landet / der som Trachinus
 5 haffde tenct at holde Bryllup / huilket
 bleff omvend til et Blodbad. Der nu dette
 vaar steed / sad den bedrøffuede Chariclia
 ved Haffsbredde / oc ynckeligen saa paa
 den saarede Theagenem / der hun stulle
 reense hans Saar / haffde hun en Kniff i
 10 sin Haand / huor met hun ville stuctet sig
 selff ihjel/ der som hendis allertieriste The-
 agenes haffde død. I det samme komme
 der nogle andre Sørøffuere oc Mordere til
 Lands/huilde først forundrede sig paa det-
 15 te ælendige Spectacel/de saa paa den saa-
 rede unge Karl oc Chariclia / omsier for-
 dristede de sig til (thi de viste tilforne icke
 andet / end der sad en Gudinde ved Stran-
 den) ginge hen til dennem / oc toge dennem
 20 begge to fangne: I det kommer Calasiris
 bort fra dennem / men begge disse Sørge-
 fulde Hierter bliffue bortførde. Nu hende
 det sig/ at der komme andre Sørøffuere off-
 uer disse/oc toge dennem deris Roff oc Byt-
 25 te fra / oc saa bleffue disse to unge fold at-
 ter fangne. Den øffuerste Sørøffuer tager
 Charicliam ved Haanden / oc vilde føre
 42 hende al-leene bort met sig/ men den saar-
 giorde Theagenem vilde hand lade ligge

der igien / hannem griber Chariclia an /
 oc holder fast ved ham / oc setter en Kniff
 for sit Bryst/huor met hun vilde giffue til-
 fiende/at saa fremt hand icke vilde tage den
 saarede Theagenem met / vilde hun sticke 5
 sig selff ihjel / da bleffue de satte paa Heste/
 oc ført hen paa en Ø. Om Natten bleffue
 Theagenes oc Chariclia vel foruarede/dog
 kunde der ingen søffn komme paa den be-
 drøffuede Charicliæ Øyne/ men hun sucke- 10
 de oc græd bitterligen/oc sagde ved sig selff:
 O du Gud Apollo / du straffer os haardere
 end wi hassue fortient / hassuer du dog icke
 endnu tilfulde heffnt dig paa os to arme
 Mennister/ i det os allerede er vederfarit? 15
 Wi hassue jo mist vore Venner / Gods oc
 Eyendom paa Søen / der til met Ijd stor oc
 wsigelig Modgang / oc ere nu vdi Sørøffu-
 ernis Hænder / som hassue os fangne / oc
 hafue os nu intet andet end hiertens Un- 20
 gest oc stor Nød at formode / naar skal det
 dog en gang tage ende met os wfle oc elen-
 dige? Men Døden skal vende sliig Smerte.
 Skulde en stiendelig Sørøffuere befiende
 mig wtucteligen/ huor fra dog min hierte 25
 allertieriste Theagenes hassuer enthaldet
 sig / oc ingen vanære aff mig begeret? A-
 pollo / vær du Dommer /|| jeg vil vel fore- 30
 komme sliigt/at ieg kand beholde min Jom-

frudom indtil døden / oc lade et erligt Røc-
 te effter mig / vil jeg nu strax ende mit vn-
 ge Liff met dette sting. I det samme vogner
 Theagenes / oc hører disse sidste Ord / reyser
 hand sig hasteligen op / griber hende an /
 oc siger: Affstaa dit onde Forset / du klager
 vel intet wbilligt / men aff saadan Gier-
 ning skulle Guderne noget mere fortørnis /
 men ved Bøn oc Paafaldelse bliffue de of
 10 naadige / thi huad mectigt er / det vil en-
 delig være firet oc bedet. Men der vaar oc
 en fangen aff Athen der paa samme Ø /
 hand hed Enemon / hand trøstede disse to
 fanger / thi de vaare hannem befalede oc
 15 offuerantvordede at foruare / denne sam-
 me haffde metlidenhed met dem / beviste
 dem all villighed oc tienstactighed / oc læg-
 te Theagenis Saar met en Vrt / huor met
 denne Sørøffuer vdi en hast pleyede at læ-
 20 ge sine Saar / eller naar nogen af hans bleff
 saargiort. Nu begynder her en ny Storm
 oc Wlyde / oc begierede Thyamus den øff-
 uerste Sørøffuer Charicliam til Hustru.
 Denne Thyamus vaar en ypperste Præstis
 25 Søn til Memphis / haffde oc saa selff fore-
 staaet det høye Præstelige Embed en tid
 lang / oc vaar nu der met affsat aff sin egen
 Broder / huorfor hand nødis til at nære sig
 30 for- | medelft Roff oc Bytte / huilket i de

Dage icke naar actet for nogen wærlig Handel.

Der nu denne Thyamus begierede Charicliam til Ecte / endog det gic hende vel hart til Hierte / lod hun sig dog icke anderledis forstaa / end at hun der vdi vilde samtycke met hannem / naar hun ickeon haffde raadfort sig met sin Broder (thi hun lod ingen vide andet / end Theagenes naar hendis Broder) siden vilde hun giffue sit ja oc Samtycke der til / huilcket dog aldrig naar kommen i hendis Hierte. 10

Der nu Theagenes dette fornam / at hun haffde giort Thyamo sligt Løffte / oc de vaa-re nu to allene / talede Theagenes græden-dis til Charicliam / begierede at vide aff hende / huorledis de kunde tilsiige huer andre deris Tro oc Kierlighed? Der til suarede Chariclia oc sagde: Det veed Gud / Kiere / besuære mig icke ydermere / jeg er dog tilforne nock bedrøffuet / huad mistencker du? Kiender du icke endnu mit Hierte / huor jeg er til Sinds mod dig? Men at jeg haffuer kaldet dig min Broder / det er steed for den Marsage styld / at hand icke skulle forjffres imod dig / oc stille off fra hin anden. Theagenes sagde / I den tid du loffuede Thyamo din Ectestabs Tro / oc neffnde der hos Bryllups Dagen / haffde jeg heller 15 20 25 26 r

ynftet / at Jorden maatte ladte sig op / oc op-
 slugit mig. Hun suarede / haffde jeg icke
 giort det / da haffde wi icke nu hafft forloff
 at tale met hin anden / saa haffuer jeg oc
 5 der met stillet hans Sind / at hand icke ha-
 ffuer beuist huercken mod mig eller dig no-
 gen Vold / ey heller taget mig fra dig / som
 hand dog vel haffde formaat / Jeg haffuer
 vel loffuet / det som er aldrig kommen i mit
 10 Hierte / ey heller nogen tid komme skal / oc
 haffuer midler tid befalet os Gud / hand
 skal vden tuiffel være os Naadig / oc vende
 mit Løfte / som hand haffuer staaet os bi /
 oc hiulpet os aff mangel fare. Lad dig oc
 15 intet andet mercke for Enemon / end at det
 Løfte behager dig icke ilde / det jeg haffuer
 tilsagt Thyamo / thi saadan en Løgn / som
 hjælper den / der hende siger / oc icke stader
 den der hende hører / er en herlig oc ypper-
 20 lig Ting.

Der nu den berammede Tid kom / paa
 huilken Brylluppet skulle staa / begaff det
 sig / at andre Sørøffuere fulde ind paa den-
 ne Ø / da lod Thyamus formedelst Enemon
 25 giemme oc indluce Charicliam i en dyb
 vndergrafuet || Kule / huor vdi Thyamus
 30 haffde sin fornemmeste Stat oc Klenodie
 forvaret / men Enemon oc Theagenem ta-
 ger hand met sig i Striden. Men at Cha-

riclia der sammesteds icke døde aff Hierte-
 sorg / naar meere end vnder / effterdi hun
 haffde alt offuergiffuet sig / oc tenckte at
 hun aldrig skulde seet sin allertieriste The-
 agenem igien. Men der Thyamus bleff ⁵
 fangen / komme Enemon oc Theagenes til
 Charicliam igen. Men Thyamus haffde
 drømt den neste Nat før end hand bleff fan-
 gen / huilket betymrede ham storligen / oc
 kunde hand selff der af slutte / at hand icke ¹⁰
 skulde nyde Chariclia / huorfore hand
 tenckte at omkomme Charicliam før end
 Striden begyntes / stynder sig derfor hen
 til Kulen / i den meening / at hand vilde sti-
 cke Charicliam ihjel / paa det hans Siender ¹⁵
 der ey skulle bliffue hende deelactig. Nu
 naar til Charicliae store Lycke en Grætiste
 Quinde indtrøben i samme Kule / der at
 skule sig for Sienderne / hun jamrede oc
 haffde sig i yndelige maade / denne samme ²⁰
 sticer Thyamus ihjel / oc viste icke andet
 end det haffde været Chariclia / siden gif-
 uer hand sig imod sine Siender / oc aff den-
 nem bliffuer fangen oc bortført. Der nu
 Enemon oc Theagenes komme i denne Ku- ²⁵
 le (thi de haff- | de forløbet Striden) finde ²⁷
 de en død Quinde / oc viste Theagenes icke
 andet end Chariclia haffde stuct sig selff
 ihjel aff Sorg / kysser denne døde Krop til

oc offte. / Enemon ryder hannem saa factelig hans Suerd aff Steden / at hand der met icke skulle dræbe sig self som hand haffde i Sinde / midler tid henter Enemon it
5 Riuf til at beseer den døde Krop / da vaar det icke Chariclia. Men de funde hende leffuendis oc vel til pass / der de saae hin anden igien / danede de begge to / oc haffde moren død aff glæde / men Enemon veder-
10 queger dem / oc lade de hin anden forstaa / om de nogen tid skulle komme fra hin anden / huad de da vilde striffue paa Stads Porten / paa det den ene kunde vide huor den anden vaar bleffuen aff. Nu hende det
15 sig / at Theagenes oc Chariclia sende Enemon fra sig aff Kulen om en Alfsten / hand neffnde dem en sted / huor de skulle komme til hannem / paa det de tilsammen kunde komme deris faast aff denne Ø / men Chariclia oc Theagenes toge nogen ringe Kle-
20 der paa / oc haffde Chariclia bundet sine Klenodier sammen i nogle stidne Klude / oc der de vilde drage hen aff denne Ø / bleffue de atter fangne aff Sørøffuere / oc en
25 Kiøbmand som hede Naosicles / købte Charicliam / oc førde hen. | de hiem met sig / men Theagenes bleff aff Høffuikmanden ført hen til Babylon / oc der maatte tiene for Kongens Bord. Da kom dem at-

ter paa en stor Sorg oc Hiertens Bedrøff-
 uelse / effterdi begge disse Hiertens Venner
 bleffue stilde at. Nu kom den gamle Calas-
 firis/ huilken da i lang tid haffde omreyst
 hid oc did at opsøge Charicliam oc Thea- 5
 genem / hand kom ind i Eosament til den
 Nausiclem/ som haffde kiøbt Charicliam/
 oc forteller Calasiris hannem all denne
 Handel huor det vaar affløben/oc tingede
 hand met denne Nausicle / forærede han- 10
 nem en faastelig Ring / at hand omsier o-
 ffuergiffuer hannem Charicliam / oc der
 til met gjør hannem anvisning paa/ huor
 de skulle finde Theagenem. Calasiris tager
 Charicliam til sig / oc drager met hende 15
 til Memphis. Enemon foer met Nausicle
 til Grækeland / der de komme til Mem-
 phis/ faar Chariclia sin allertieriste The-
 agenem at see / oc løber hen til hannem /
 som hun haffde været affsindig / i nogle 20
 paltede oc reffne Klæder. Men Theagenes
 kende hende icke / oc støder hende vredelig
 fra sig/ giffuer hende oc saa en veldig Kind-
 hest / da talede hun til hannem det som de
 tilforne haffde offuerlagt| met huer andre/ 25
 huor paa den ene skulle kiende den anden/
 om det hende sig at de komme fra hin an-
 den som nu vaar steed / der hand saadant
 hører / falder hand hende om Halsen /

oc bleffue de paa begge sider igien veder-
 quægede aff glæde / dog denne glæde bleff
 strax omvent til største Hiertesorg / thi da
 stormede Wlycken paa ny igien / oc da be-
 5 gyntes deris største Elendighed ret for al-
 vor. Thi Oreondatis Ecte Dronning / en
 omflattig wtuctig Quinde/bleff optend aff
 Kierlighed til Theagenem / at hun oc aff
 wmaadelig Kierlighed maatte ligge ved
 10 Sengen oc bleff gantse siug. Denne Dron-
 ning hed Ursace / hun haffde en gammel
 oprørifte Hore hos sig som hed Cibeles / hun
 fornam vel huad hendis frue feilte / hen-
 de lader Dronning Ursace kalde for sengen
 15 til sig / begierer hendis Raad / oc beder/
 at hun stulde nu prøffue alle hendis Kon-
 ster / lige som hun oc tilforn haffde tient
 hende i saadan Nød / hun stulde nu her vdi
 ingen fljd spare / huor met hun motte ny-
 20 de den deylige Theagenis tierlighed/ellers
 maatte hun dø. Der denne wlycke begyn-
 te/ døde Calasiris hastelig om Natten i den
 StadMemphis/huilden stulde haffue staet
 dem bj met raad oc trøst i denne sag / The-
 25 agenes oc Chariclia begrede hannem som
 21 8 v deris || fader oc Redsager / men de maatte
 heller begræt den store wlycke dem forestod.
 Nu gic den gamle Hore Cibeles hen til The-
 agenem / oc vilde offuertale hannem met

søde Ord / at hand idon stulle komme til
 Ursace met Chariclia / huor de stulle haff-
 ne deris ærlige Underholdning. Theage-
 nes lader sig offuertale/oc meente at hand
 vaar kommen i it got Herberg / huor de 5
 dog / baade hand oc Chariclia ginge saa
 got som i Dødens glubende Strube / oc si-
 ger Heliodorus / at Lyden haffuer denne
 Natur / i Dag giffuer hun fryd oc glæde /
 i Morgen sorg oc bedrøffuelse. Nu forsøg- 10
 te Cibeles alle Konster met Theagene/ han-
 nem at offuertale/at hand stulde ligge hos
 Ursace/oc giøre hendis Villie/ gjorde han-
 nem store Løffte oc Tilsagn/saa fremt hand
 her vdi vilde være Ursace til Villie / men 15
 alt saadant vaar forgæffuis. Der nu Ursace
 jo lenger jo hefftigere bleff optendt i
 Kierlighed / oc Cibeles holt an vden affla-
 delse / oc endelig vilde her paa haffue vist
 suar / erklerede Theagenes sig saaledis/at 20
 hand huerden kunde eller vilde samtycke
 met hende i slig wærlig handel/ der til vil-
 de hand ey lade sig bruge / Guderne vilde
 visselig straffe hannem derfor / saa stod
 hannem oc saa den store Fare for Wyne / at 25
 der som hand beviste denne Mis-||gierning 31 r
 imod Kong Oreondate / motte hand miste
 sit Liff. Nu hafde den hore Cibeles en søn/
 som hed Achemenes/ hand vaar Dronning

Ursaces Stienck / hand giffuer sin Moder
 dette Raad / at der som hun vilde forhuer-
 ffue det hof Dronningen / at hand maatte
 faa Charicliam til Ecte / da ville hand vel
 5 hitte paa de Middel oc Veye / at Theage-
 nes skulle giøre Dronningens villie / huad
 heller hand vilde eller ey. Ursace tilsagde
 det Cibeles met en høy Eed / at hendis Søn
 skulle hafue Charicliam til Hustru / huil-
 10 den hun meente at være Theagenis Syster.
 Der Chariclia oc Theagenes dette fornum-
 me / begyntis en ny jammer oc Elendig-
 hed. Der nu Theagenes saae den store Nød
 dem daar offuertommen / begierede hand
 15 aff Cibeles / at hand maatte selff tale met
 Dronning Ursace / huor aff baade Cibeles
 oc Dronningen bleffue saare glade / oc haf-
 de et got haab / at Theagenes haffde nu be-
 dre betenck sig. Cibeles førde Theagenem i
 Dronningens Kammer imod Ufften / oc
 20 ville Cibeles saae hafue staalet sig vd fra
 dem / oc lade Theagenem bliffue allene hof
 Dronningen / men Theagenes greb hende
 ved Klæderne / oc sagde: Moder i skal høre
 25 paa vor tale / thi i allene veed af denne
 31 v handel / oc taler hand til Dronningen | saa-
 ledis: Naadige Frue / wi arme fremmede
 Pillegriime tæde eder oc Guderne / som ha-
 ffuer giffuet oc vndt os her it got Herberg

oc venlig Vndfangelse. Men nu haffue i til-
 sagt Cibeles Søn min festemø / thi hun er
 icke min Syster / men min troloffuede fe-
 stemø / der som nu saadant stulde stee / at
 Achemenes stulde faa hende / da begierede 5
 jeg icke at lesue lenger / men vilde selff tage
 mig aff Dage / men vil nu Dronningen
 bryde sit Køfte met Achemene / vil ieg i sin
 tid giøre Ursaces villie. Dronningen sag-
 de: Jeg hafuer lofuet hende det paa min 10
 Eed. Der til suarede Theagenes: Den eed
 er i løß oc quit / thi i hafue lofuet Acheme-
 ni min Syster / den ieg dog icke hafuer / det
 er jo vbilligt / at tage en hans festemø fra /
 oc giffue hende en anden / effterdi i nu icke 15
 haffue haft fuldkommen Kundskab om
 denne Sag / er i icke plictig at holde samme
 Eed.

Der nu Achemenes merckte / at der vilde
 intet bliffue aff hans Frieri / bleff hand 20
 saare fortørnet paa Dronningen / disligest
 ocsaa paa Theagenem oc Charicliam / oc
 tenckte at heffne saadant / drager derfor
 til Kongen Oreondatem / hannem gifuer
 hand tilkiende / huorledis hans Dronning 25
 hafde en deylik vngfarl hof sig til Hoffue /
 met huilcken hun laa i et stammelig Hore 327
 Leffnit. Der de nu ingenlunde kunde brin-
 ge Theagenem der til / giffuer Cibeles Dron-

ningen dette Raad/at hun skulde lade Theagenem sette i Jern oc hardt fengsel / oc huer Dag lade hannem hudstryge/ huilket altsammen hand slet intet stiøttet.

- 5 Nu haffde Calasiris i sit yderste bedet sin Søn Thyamum (som haffde vdstøt sin Broder aff det høye Præste Embede / oc nu i hans sted vaar bleffuen ypperste Præst til Memphis) at hand skulde bejse disse to
- 10 tierlige Mennister all villie oc tieniste / hand tenckte paa sin Faders Calasiris Ord/ oc gic til Ursace / bedendis hende at hand motte bekomme Theagenem oc Charicliam løf / paa det hand kunde være dem behjelpelig/at de maatte komme hjem til deres Fæderland / men hand bleff met stam oc spot afvist fra Ursace / wanseet hand vaar ypperste Præst til Memphis. Der nu
- 15 allting vaar forgæffuis / oc de fortuilede gantste paa Theagenis stadighed / gaf den gamle hore Cibeles Dronningen dette raad/ at hun skulde lade forgiffue Charicliam/ paa det mand saaledis kunde drage Theagenem fra Chariclia til Dronningens
- 25 Kierlighed / forhobendis at naar Chariclia vaar død oc borte / hand da skulde begiffue sig der til. Den gamle Hore Cibele
- 27 rede forgifften til Charicliam/oc trøstede hende aff it falsk Hierte/at Theagenes skul-

le ladis løf / oc samme Aften komme til
 hende. Men Chariclia tenckte vel i sit Hier-
 te / at hende forestod en stor Wlycke/oc vil-
 de derfor icke lade sig trøste/men den gam-
 le Cibeles loffuede hende visseligen / at The-
 agenes skulde ladis løf / oc hun skulle sam-
 me Aften sidde til Bords met hannem / oc
 sagde ydermere / at hun haffde bedet for
 hannem / huilcket altsammen hun dog ta-
 lede aff it falskt Hierte / oc tenckte at føre ¹⁰
 hende paa Slactebenden. In haffde Cibe-
 le befalet sin Pige/at hun skulde offuer bor-
 de saa Charicliæ det Begere som vaar blen-
 det met forgifft/huilect hun dog ved Guds
 synderlig Forsiun giffuer oc offuerantvor- ¹⁵
 der den gamle Cibeles/huor vdaß hun strax
 stört oc døde/der hun haffde drucken der aff/
 der hun icke kunde tale meere / nickete hun
 met Hoffuedet oc pegede met Haanden paa
 Charicliam / lige som hun ville bestylde ²⁰
 hende / at hun haffde tilred hende saadan
 Suppe / der met foer den gamle Rufferste
 der hen. Men derfor kom den forrigfulde
 Chariclia i allerstørste Nød. Ursace lader
 kalde Charicliam for sig/oc spør hende ad/ ²⁵
 om hun haffde reed denne forgifft til Ci-
 bele/ hun suarede / leffuer Theagenes saa || ^{33 r}
 haffuer jeg icke giort det / men er Theage-
 nis Liff forfortet ved din falskhed oc Un-

derfundighed/da hæffuer jeg giort det. Ursace
 blifuer vred / lader hende sla met Næ-
 fuer / oc siden binde hendis Hænder oc Fød-
 der/oc saaledis foruarer hende Natten off-
 5 uer. Det hialp intet / saa at end oc saa den
 Pige/ som hæffde antvordet Eibele det for-
 giftige Begere/vidnede om Charicliæ W-
 styldighed / hun bliffuer oc saa indset met
 Chariclia. Om Morgen en blefue de ført
 10 for Rættten/hun bestaar sig at hæffue giort
 denne Gierning/ thi hun hæffde alt offuer-
 giffuet dette Lix/oc ville gierne dø met The-
 agene/ hun hæffde alt signet sig /oc begier-
 de icke at de ville stynde met hende til dø-
 15 de/efterdi all Wlycke vden ende i alle maa-
 de slog hende til. Men sine Klenodier for-
 varede hun flittelig/oc hæfde syet dem i sine
 Kleder. Siden førde de Charicliam til Al-
 den at hun skulle brendis / Ursace steg op
 20 paa it Torn / at hun saadant ville see / oc
 forløste sine Øyen met den wstyldige Cha-
 ricliæ død/ Chariclia robte høyt offuer sin
 Wstyldighed/ dog ville hun velvilligen gi-
 ffue sig i døden / for den wsigelige Pjnis
 25 styld hun bar i sit Hierte: Raabte derfor
 ofuerlydt / O i Guder / jeg beder eder at i
 ville hefne min død paa den skendelige Ho-
 30 37 Ursace / som hæffuer frataget mig min
 allertieriste Klenodie. Der met springer

hun i Ilden / huilken stiltis ad / oc stadde
 hende slet intet / i huor meget Ved Bodel-
 knectene fastede der til. Der foldet saae
 dette/oc den ypperste Præst Thyamus kom
 løbendis/oc bad hende gaa vd aff Ilden/eff- 5
 terdi mand saae der Guds Allmectighed /
 da bleff Ursace vild oc gall / oc løb iblant
 foldet / som ville hielpe Charicliam der-
 fra / de raabte alle: Denne Pige er wstyl-
 dig. Men Ursace sagde aff vrede: Der seer 10
 i hendis Trolldom / at hun hassuer fortrol-
 det Ilden / oc maatte Dronningens Dra-
 banter trecke aff met hende / oc føre hende
 hen i fengselet igien. Oc lod Ursace vdraa-
 be iblant foldet / at de om Morgen en i- 15
 gien skulle komme til stede paa Rætterstæ-
 den / thi Dronningen hassde i sinde at sette
 Charicliam i fengsel / at de der skulle fla-
 ge for hin anden deris Pine oc Smerte/der
 met tenckte hun at bringe Theagenem til 20
 lydigheid / oc hendis villie at giøre. Den
 samme Nat drømde de baade to / at den
 gamle døde Calasiris talede dem til saale-
 dis:

Fryct dig ey for Ildens Glød/
 Derfor Pantarbus den sten saa god
 Er en kaastelig Lægedom/
 Sige de Gudinder Parcæ fromm'.|

25

347 Theageni tyctis / at en talde hannem til i
Drømme / saaledis:

Du skalt komme til Mores Land/

En Jomfru føre ved din Haand/

5 I Morgen skalt du bliffue frj/

Uff det fengsel du est vdi.

Denne Drøm lagde Theagenes self saaledis vdi / at hand skulde komme til Mores Land / met en Jomfru Chariclia / det er/
10 hand skulle begraffuis i Jorden / at hand skulle forløsis aff sit fengsel / forstod hand saaledis / at hans Jammer oc Elendighed skulle ved den timelige død tage en ende.

Der til suarede Chariclia / din Sorg gjør
15 det / at du legger alting vdi til det verste/
thi Mennisten pleyer at acte en ting saadan som den er dem for Wynene: Men mig tyctis saaledis / Jomfruen er jeg / som skal reyse met dig til Mores Land / som er mit
20 fæderne Land / men huorlunde saadant skal stee / kunde wi icke vide / men det er Guderne allene mueligt. Theagenes sagde:

Huem vil hielpe oss i Morgen / thi Ursace hafuer sat sig fore / vil icke Ild / saa skal
25 Vand / Suerd / oc Reb gjøre det beste / O Gud giffue at de icke ville dræbe oss begge tillige / jeg vilde icke holde det for en Død / men for en ynstelig Roe oc Huile. Charic-

347 Ita trøstede hannem oc | sagde: Vær ved it

frjt mod / wi stulle troe Gudernis Spaa-
 dom/ som ofx er giffuen aff dem/ wi bliffue
 vel beholdne / om wi endnu stulle lide me-
 get meere ont / de fuore hin anden en Eed/
 at de ville vdi en tyft oc tuctig Kierlighed
 leffue oc dœe met hin anden. I den samme
 Nat der de vdi største Hiertesorg haffde hol-
 det denne samtale met huer andre / kom-
 mer Kong Oreondatis Kammerfuennd/ ved
 Naffn Bagoas / met sin Herris Breffue til
 Slokherren Euphraten. Breffuenis ind-
 hold vaar / at hand stulde strax/ dog hiem-
 melig / føre til Kongen de tuende Græter/
 Theagenem oc Charicliam/ som vaare der
 til Hoffve: Hand giør effter sin Herris Be-
 falning / oc gaar met it Riuß i fengselet
 met Bagoa/ til Theagenem oc Charicliam.

Der Theagenes saae / at de om Nattetide
 met it Riuß komme ind i fengselet til den-
 nem / tenckte hand at de vilde vdi stilhed oc
 hemmeligen omkomme dennem / oc sagde:
 Du forbandede Ursace / du vilt lade om-
 bringe ofx om Nattetide / effterdi du stam-
 mer dig ved at beuise din Tyrannj paa ofx
 wstyldige ved dags Riuß / dog alligevel /
 huad eder er befalet / det giører / det være
 sig met Reeb eller Suerd / at wi icke maa
 dœe begge tillige oc || den samme død / lige
 saa had oc Chariclia. Da tog Bagoas dem

bort met sig / sette dem paa Heste / løste de
 haarde Baand oc Baalter aff dennem / oc
 rede saa fort met en hast. Der nu Charic-
 lia vaar træt aff den store Heede / oc haffde
 5 huerden faaet Søffn eller Mad / holt Ba-
 goas stille / oc lod Hestene samt disse tuen-
 de fanger huile sig / oc ville vederquæge
 dennem met Mad oc Dricke / men de vilde
 huerden æde eller dricke / fordi de befryc-
 10 tede sig enda høyligen / men Bagoas trø-
 stede dem / de stulde giffue dem tilfreds /
 oc icke sørge saa meget / thi de stulle før-
 hen til Kong Oreondatem.

Om morgenen der efter der Ursace for-
 15 nam / at hendis Herre hafde ladet Theage-
 nem oc Charicliam hente til sig / hengde
 hun sig self / thi hun vel viste / at hende vaar
 et andet Bad tilred aff Oreondate / huilcket
 hun i saa maade vilde forekomme. Der de
 20 nu vaare paa Reysen / oc stulle hen til Kong
 Oreondatem / blefue de hastelige offuerjle-
 de aff nogle Rytere / som haffde hemmelig
 forstucket sig ved den flod Nilum / huilcke
 hørde Charicliæ fader Kongen aff Moren
 25 Land til. Effterdi Bagoæ Hest falt vnder
 hannem / oc de Morer vaar hannem meget
 35 forstercke / bleff hand fan- gen / hannem
 vilde Theagenes oc Chariclia ingenlunde
 forlade / endog de kunde vel kommet deris

Kaaf med de andre Ryttere som vaare hos Bagoam/saa vilde de dog alligevel icke gøre det/effterdi Bagoas haaffde stillet sig saa venlig an imod dennem / derfor bleffue de oc fangne / oc met Bagoa bortførde til Kong Hydaspem/som vaar Charicliae fader / oc samme tid laae i Marden imod Kong Oreondatem. Disse fanger / effterdi de vaare de første/ befaler Kong Hydaspes vel at foruare / dem vilde hand oc naar Krigen haaffde faaet ende / effter Landsens gammel Djs ofre sine Landguder. Da gic deris Sorg først ret an for alvore/ lige som Guderne haaffde sig aldelis faaresat / at vðøse all deris Vrede paa disse to elendige Mennister. 15

Der Chariclia bleff ført frem for sin fader/ hafde hand drømt den nest forgangen nat / at hannem vaar fød en Daatter / det falder mig nu ind/ sagde Kongen/der hand fic denne Pige at see / nu seer jeg / at hun er aldeelis lig den samme / som er mig i Drømme forekommen. 20

Der Hydaspes spurde Charicliam / hveden hun vaar kommen / tagde hun stille/ men Theagenes suarede/ vi ere to Sydstende oc | ere fødte i Grefenland. Hydaspes sagde: Ach du stöne Grefenland / hvad haaffuer du giffuet os kaastelig Offer til at slac- 25 36

te/oc spurde Charicliam / huorfor hun in-
 tet suarede her til / da sagde hun: J skulle
 vel tiende mig oc mine forældre naar vi
 kommer til Altaret/ huor vi skulle slactis/
 5 Hydaspes loe at denne Snact / oc sagde /
 paa huilken Sted i Verden ere de / effterdi
 du siger / at de ere for Haanden / oc skulde
 være til stede / naar mand vil offre eder/
 sagde oc der høfz/ denne Pige drømmer vist
 10 oc saa/ som jeg haffuer drømt / at mig vaar
 fød en Daatter / lige som hendis forældre
 skulle komme aff Grefenland hid til of i
 Moren Land.

Der Hydaspes fornam / at Bagoas vaar
 15 en Gilding / befaler hand hannem flitte-
 lig at vocte Charicliam fra all Vanære /
 indtil de skulle offeris / hand lod oc foruare
 aff de andre fanger ti unge Karle oc ti Pi-
 ger til at offre.

20 Persina / som vaar Charicliæ Moder /
 drømde oc saa ved den tid før Offeret skulde
 stee / at hun haffde faaet en Daatter / huil-
 ken hun selff haffde faaed oc baaren. Før
 end dette Offer gic an / spurde Persina de
 25 6 v Disse/ huorledis Offerit skulde gaa aff / da ||
 sagde de / at i samme Offer skulde vel til-
 drage sig en selsom Handel / dog skulle det
 komme til en glædelig ende.

Der nu Theagenes oc Chariclia bleffue

henførde at stulde offris / maatte de først
 gaa offuer en gloendis Ildsted / paa det
 mand kunde vide / huilke der vaare reene
 Jomfruer eller ey / da sagde Theagenes saa
 hemmelig til Charicliam / disse Morer gi- 5
 ffue dem en ond Tøn / der beholde deris
 Kysthed reen oc wbesmittet / hui tøffuer
 du saa lenge / før end du obenbarer oc gi-
 fuer dig kundt / eller vilt du bie indtil en
 aff off er død? Chariclia tog sine hellige 10
 Delphiste Klæder paa / beprydet met Guld
 oc mange atskillige Farfuer / oc lod sit gyl-
 dene Haar flyffue. Hendis Moder Persina
 kunde icke holde Øyene fra hende / hun icke
 heller fra sin Moder / huilken da sagde til 15
 sin Herre Kongen: Ach huad gjør det mig
 Hiertelig ont / at det skionne deylige Men-
 niste skal dø / hun er til at see / som hun stul-
 de være ved den samme Alder som min
 Daatter hæffde været / om hun hæffde maat 20
 leffuet til nu.

Hydaspes sagde / det gjør mig lige saa
 ont som dig / men huad skal ieg gjøre? Gu-
 derne maa icke fortørnis / effterdi de første 25 7 r
 fanger der bliffue befundne at være reene 25
 som disse ere / maa endelig effter dette
 Lands gamle vjß oc Vaane offris Guder-
 ne. Persina sagde / da vaar hun gantske w-
 lycksalig / stulle hun icke nyde sin Kysthed

noget got ad: Ja huer mand yndedis off-
 ner Chariclia. Men Hydaspes sagde til
 Persinam / det er forgieffuis / at du ynder
 den / som dog icke fand eller maa bliffue ved
 5 Eiffuet. Chariclia bad de Vise / at de vilde
 sette sig ned oc høre til / hun hoffde noget
 at tale for Retten met Kongen oc Dron-
 ningen / det vilde Kongen ingenlunde til-
 stede hende / men sagde / skulle en fange
 10 gaa i rette met en Konge? Det hoffde mand
 aldrig hørt. Sisimethres suarede: Retfær-
 dighed anseer icke stor Mact eller høye Per-
 soner. Kongen sagde: Imellem Kongen oc
 Vndersaatterne skulle i dømme oc sige Ret-
 15 ten af / men icke imellem os oc Vdlendiste.
 Sisimethres suarede: Retfærdighed bør at
 vdsigis icke effter Personernis Unseelse /
 men effter begge Parters offuerhørelse.
 Hydaspes sagde / hun vil intet andet end
 20 her met forhale tiden / Thi huo som er i
 dødsens Nød / hand søger all middel oc vð-
 fluct / at hand maa komme løf / dog alli-
 gevel effterdi det saa behager Sisimethri /
 25 7 da lad hende tale sin Meening frem. Der
 Chariclia hørde Sisimethris Naffn / bleff
 hun først glad / thi hand vaar den samme /
 som hoffde først taget hende til sig fra hen-
 dis Moder / oc for tj Aar siden hoffde ant-
 vordet hende Charicli den ypperste Præst

til Delphis / der hun vaar siu Aar gammel.

Hun gjorde først sin Bøn oc Paataldelse til Guderne / oc siden begynte at tale saaledis: O Hydaspe! hvad heller befaler du at slacte til Offeret / Indlendiste eller Vdlendiste? Hand svarde / Vdlendiste: Da sagde hun / saa søg dig et andet Offer / thi du stalt befinde mig at være fød her i Landet / oc din egen. Hydaspes forundrede sig / 10 oc meente at hun søgte Vdfluct / Chariclia sagde / hvad forundrer du dig her paa? Det er icke lidet / du stalt endnu høre det som større vnder er / jeg er icke allene Indlendist / men hører oc saa Kongen nær til. 15 Hydaspes actede dette for en gal oc affsindig Snad / men hun sagde: Ach min tiere Fader / lad aff at spotte din egen Daatter / oc hør engang op igien at sette dig imod hende. Da bleff Kongen vred paa hende / oc 20 sagde til Sisimethrem / huor lenge ville i vanbruge min Langmodighed? See i icke / at hun er affsindig? Hun vil være min Daatter / oc i vide / at wi hafuer icke haft et Barn / huil- || det døde strax i fødselen / 28 r fører hende hen til Offer. Chariclia sagde: Ingen skal føre mig hen / før end Dommerne kiende det ret at være / du Dømmer / oc vil ingen Klagemaal eller Gienfuar høre.

Din Low befaler at offre Vdlendiste / oc icke
 Indlendiste / Blodet oc den faderlige Na-
 tur kand ey heller sligt tilstede / at mand
 skal offre sine egne Børn. Guderne skulle
 5 vidne i Dag / at jeg er din Daatter / oc du
 min fader / thi en Retfærdig sag bør at
 beuifis baade met Læffuendis oc strifftlige
 Vidne / huilcket jeg ocsaa trøster mig til at
 beuife met begge Dele. Vidnißbyrd vil jeg
 10 icke tage aff ringe Föld / men aff Dommer-
 ne / som sidde iblant disse / oc hafue fuld-
 kommen Kundskab om denne Sag. Men
 strifftlig vil jeg legge frem min oc eders
 Lycke.

15 I det samme tog hun et lidet Knip vd aff
 sine Klæder / oc fick sin Moder Persinæ det /
 der hun fick det at see / bleff hun tungs / oc
 saa nu paa denne Strifft / nu paa Pigen /
 oc løb Sueden hende aff Ansigtet / dog al-
 20 ligevel glædde hun sig tillige met / at hun
 icke viste huor hun vaar. Hydaspes sagde
 til Dronningen: O Kvinde / er dig noget
 af denne Strifft vederfaret? Persina sag-
 de: O Konning min Herre oc Mand / jeg
 28 kand icke lenger tale / tag icke hen | oc be-
 see huad jeg haffuer faaet / oc læß det / det
 skal vel siige dig det altsammen / der hun
 haffde faaet hannem dette / bleff hand be-
 drøfuet / oc sad gantste stille. Da sagde Si-

simethres/oc vidnede/ at hand haffde hem-
 melig fød hende op / hun viser oc frem den
 Trolofuelle Ring / som Kongen hafde gi-
 fuet sin Dronning Persinæ / den tiender
 hand igien. Dog sagde Kongen/din farfue
 kommer icke ofuerens met vort Land: Sisi-
 methres sagde / hun vaar oc saa huid som
 jeg fant hende / derfor kommer det alt of-
 uerens met hende/ Hydaspes sagde / du ta-
 ler icke for dette Menniste som en Domme- 10
 re/ men som en Patron/ men see du vel til /
 at du icke forarsager nogen tuil / oc kom-
 mer Persinam i nogen Mistande eller la-
 steligt Rycte / efterdi du siger at denne hui-
 de Pige er vor Daatter / oc wi begge to ere 15
 sorte / thi fand det icke være vel troligt /
 meget mindre beuisligt. Sismethres saae
 paa Kongen / loe oc sagde / jeg fand icke vi-
 de huor det er fat met dig / at du stylder
 os fore / at wi ville forsuare oc fordedige 20
 det som wret oc wbilligt er / hui tender du
 det / at jeg stulde heller være denne Pigis/
 end din Bestiermere oc Patron / effterdi jeg
 met Gudernis Hielp fand beuise dig at væ-
 re denne Pigis fader / huilken jeg oc saa 25
 aff Duggen haff- || uer opfødt oc opdraget/ 31
 du maat tende huad du vilt / wi støtte der
 intet om / thi wi leffue eller giøre icke eff-
 ter en andens villie / men wi følge den fla-

re oc reene Sandhed oc Retfærdighed eff-
 ter. Men at du bær tuiffi paa Jarffuen /
 det vduifer Persinæ Striff / oc der hun laae
 hof dig / bestuede hun met stor lyst det hui-
 5 de Andromachæ Billede / i det vndfick hun
 aff dig / oc omsider fødde et Barn / lige saa
 dannet oc sticket som samme Billede / oc
 effterdi du vilt haffue alting saa rictig oc
 nøye beuist / saa besee det samme Billede /
 10 da stalt du befinde lige saadan Gestalt oc
 Stickelse / Tienere motte bere Tafflen
 frem / da befant hand det saa at være som
 Sisimethres haffde sagt / da begynte de al-
 lesammen at juhe oc flappe med Hænder-
 15 ne tilsammen / oc vaar der en stor fryd oc
 glæde iblant foldet.

Sisimethres sagde ydermere / der ligger
 stor mact paa at denne Jomfru beholder
 Eiffuet / icke alleniste fordi hun er Kongens
 20 Daatter / men oc saa fordi hun er Rigens
 eniste Urffuing. Derfor vil jeg til Sand-
 heds ydermere Betreffelse / endnu føre fle-
 re Vidne frem / den Pige jeg fødde op / haff-
 de en sort Plæt paa sin ene Arm / derfor
 25 skal hun blote den Arm / huilket ingen skal
 legge hende til Miftøcke / helst fordi den
 rette Sandhed saaledis diß bedre kand aa-
 benbaris. Chariclia blottede sin venstre
 Arm / den vaar brunsort / men der iblant

vaare huide Strege om Armen / saa huide som Silfbeen.

Da sprang Persina op aff sit Sæde / kunde icke lenger holde sig / løber Charicliae i fauffnen / oc kysser hende / de bleffue saa hengendis ved hin anden / at de begge to nesten falt til Jorden / Hydaspes haffde metyndt offuer sin Dronning / oc kunde nepelig holde sig for Graad / stod op oc omfaffnede Persinam / huilcken met Chariclia morgen vilde siunde ned til Jorden / reyfte dennem op / oc omfaffnede Charicliam icke vden Graad. 10

Der effter fryctede Hydaspes sig endnu / at der som hand lod hende leffue / da skulde Landguderne bliffue hannem vrede / gaff tilkiende / at den Kierlighed hand haffde til sit Fæderneland / vaar større end den hand haffde til sin Liffs Urffuing / griber derfor Charicliam an / fører hende til offeret / oc vilde der selff slacte hende / hand formanede hende med Kongelig mod / at hun skulle beuise sig taalmodig der vdi / saadant vilde hans Vndersaatter ingen lunde tilstede hannem / de tæfede hannem / at hand saa offuerflødelig haffde beuist oc tilkiendegiffuet sin Kierlighed imod sit Fæderneland oc frelste de Charicliam saaledis aff Dødsens Nød / saa at Kongen oc 21 25

Dronningen bleffue der offuer hiertelige glade.

Der nu Chariclia vaar giffuen fri fra Døden / stod hun end da i høveste Angest
 5 oc Hiertesorg / effterdi hun lettelig kunde
 tencke / huad arbeyd oc wmage det vilde
 faaste / før end hendis hiertens allertieri-
 ste Theagenes kunde slippe løf / oc haffde
 hun vel merckt / at hendis fader haffde
 10 hannem misctenct / effterdi hand saa len-
 ge haffde dragit omtring hid oc did met
 hans Daatter / at hand skulde misbrugt
 hende til nogen Vancere / dog haffde hun
 fuldkommelig sat sig faare / at der som
 15 hand skulde døe / da vilde hun icke leffue.

Da befalede Kongen / at Chariclia skul-
 de gaa ind til sin Moder / midlertid vilde
 hand vdsøge et andet Offer / som met Thea-
 gene i Charicliae sted skulde offeris Guder-
 20 ne / der hun det hørde / at Theagenes en-
 delig skulde døe / sagde hun offentlig / skal
 den unge Karl døe / saa er det ey fornøden
 at i søge en anden Jomfrue i min sted / her
 27 er er hun som vil leffue oc || døe met han-
 25 nem. Da suarede hendis fader / Guderne
 oc vor Løw kunde det icke lide at hand skal
 leffue / ey heller skal dette folk ville til-
 stede det / hun siger: Guderne som haffue
 reddet mit Liff / de skulle ocsaa redde min

Siel / men huad for en Siel jeg haffuer /
 vide de vel / som haffue foreenet hende met
 mit Liff / ville da icke Guderne stone han-
 nem / men hand endelige skal slactis / da
 beder jeg dig / at du vilde tilstede mig det / 5
 at jeg maatte selff dræbe hannem met min
 egen Haand / oc giff mig it synderligt vd-
 ualt Suerd / saa vil jeg giøre slig en gier-
 ning / som skal bliffue det ganste Møren
 Land til stor Priß oc Ære. 10

Persina hendis Moder vilde afftale hen-
 de der fra / i det hun sagde / at hun vilde
 vel vdelede hende en Brudgom / som kunde
 være hende værd / Chariclia suarede / det
 göris icke behoff at oplede mig en Brud- 15
 gom / thi hand er icke langt borte men er
 nu forhaanden. Hydaspes raabte høyt: O
 i Guder / huad blander i det Onde met det
 Gode / oc det Gode met det Onde / jeg haff-
 de tenckt / at i haffde giffuet mig tuert imod 20
 all forhaabning en skøn oc dydig Daatter /
 nu jeg seer til da er hun gal oc affsindig. | 23 r

Nu hende det sig / at en yng Konge ved
 Naffn Merovæus / kom til dette Offer / han-
 nem haffde Hydaspes giort til Arffuing / 25
 Hydaspes siger til hannem / du kommer
 nu i en ret beleilig tid / at besee et herligt
 Offer / siden naar Offeret er offuerstaaen /
 vil jeg giøre dit Bryllup / thi Guderne haff-

ue tilstidtet mig en deylig yng Daatter /
hun skal være din Brud / aff huilden du
skal her efter faae at vide mange vnder-
lige oc hemmelige ting.

5 Denne samme Merovæus haffde ført
met sig en Sectér / den forærede hand Kon-
gen / oc loed hand sig tycke / at ingen naar
hans Mester / met hannem maatte Thea-
genes fecte / der hand dog tilforne haffde
10 beuist sin Dapperhed oc Mandelighed paa
en vild Ore / huildet Heliodorus lib. 10.
bestriffuer.

Theagenes faste denne Kiempe omkuld /
oc holder hannem fast / saa end oc saa Kon-
15 gen selff stod op aff sit Sæde oc sagde: O du
forbandede Nød / huor tvinger du os ved
vore Fæderne Love at dræbe saa Ridder-
lig en Mand. Hand lod falde hannem til
sig / oc sagde: Du maat du endeligen fuld-
20 komme Offeret / endog jeg vilde vel gierne
fri dig der fra / saa haffuer jeg dog ingen
3 mact der til / men | veedst du noget / der
kan hjælpe dig / saa lad os det vide / der
met sette hand en faastelig Krone paa
25 hans Hoffuit.

Da bad Theagenes / effterdi jeg er nu
Kronet til Offerit oc maa endelig døe / saa
beder jeg / at din Daatter maa dræbe mig
met hendis egen Haand / da tenckte Hyda-

spes / der om haffuer min Dotter oc saa be-
 det / oc sagde til Theagenem: Huad billigt
 oc mueligt er stal dig vederfaris / men det
 du begierer er umueligt/effterdi vor Low
 tilsteder icke / at nogen Jomfru maa dræ- 5
 be noget Offer / men den som enten er Tro-
 loffuit eller oc haffuer en Mand til Ecte/
 bør sligt at giøre / der til suarede Theage-
 nes / det er jo ret / thi din Daatter haffuer
 Mand. Hydaspes sagde / du taler som en 10
 Nar / thi at min Daatter er en reen Jom-
 fru / kunde huer mand see der hun gic off-
 ner den gloende Jldsted / men du fand stee
 meener denne unge Konge Merovæum /
 huilken jeg tencker at giffue hende. Thea- 15
 genes sagde: du stalt icke troe / at hand no-
 gen tid bliffuer hendis Mand / thi saa me-
 get haffuer jeg alt fornummet aff Charic-
 lia.

Da bleff den unge Konge Merovæus 20
 hefttig vred / oc bad Hydaspem at hand ic-
 ke lenger vilde tøffue/men strax lade han- 24
 nem slacte. Da bleff Theagenes ført hen til
 Altaret / der Chariclia det saae / fortalde
 hun sin Moder altsammen/ huor det daar 25
 dennem gaaet fra første til sidste / huilket
 hun icke vilde giøre tilforn / effterdi hun
 haffde visselig troed / at hans Ridderlige

Kamp oc mandelige Gierninger stulde hiulpet hannem.

I det samme kommer den gamle Charicles / som hafde opfødt Charicliam / met
 5 Kong Oreondatis forstriffuelse til Hydaspes / thi hand hafde spurt / at hans Dot-
 ter vaar fangen aff de Morer / Oreonda-
 tis forstriffuelse lydde / at denne Charic-
 les motte faa sin Dotter igien / huilken
 10 hand haffde opfødt / oc at Hydaspes vilde la-
 de hende følge sin Fader hiem igen / huil-
 det oc saa Hydaspes loffuede hannem /
 hand stulde see sig om iblant de 10. Jom-
 fruer / som vaare forornede til Offeret /
 15 der som hand kunde finde hende der iblant /
 stulde hand tage hende hen met sig / men
 der fant hand icke det hand leedte effter. I
 det samme faar den gamle Charicles The-
 agenem at see / oc sagde / det er den Stelm
 20 oc Bøsewicht / som haffuer loctit min Daat-
 ter aff Landet met sig / greb hannem an
 c 4 v oc sagde / O du Jomfrue Tiuff / førde han-
 nem saa for Kongen / oc sagde: Her haff-
 uer jeg den ærløse Stelm / som haffuer staa-
 25 let mig min eeniste Daatter oc høveste glæ-
 de fra / fortolde saa Kongen all den Han-
 del / oc sagde at denne Theagenes vaar kom-
 ment til Delphis / hander aff Achillis Slect /
 en Hertug aff Thessalia / oc haffuer hand

ført hende bort fra mig / sagde end yder-
 meere / O Konge / om du saaest min Daat-
 ter / da skulde du icke forundre dig / at jeg
 haffuer draget saa lang en Vej oc vanske-
 lig Reyse effter hende at oplede / hun vaar 5
 den Gudindis Dianæ Tiennerinde / der vaar
 oc saa en falsk Præst aff Memphis / hand
 hialp dem / at de komme deris Kaaf / jeg
 fulde effter oc drog hen til Memphis / da
 vaar den falske Mand død / der fra viste de 10
 mig til Kong Oreondatem / did meente jeg /
 at de skulde være hentomne / nu jeg kom
 did / fornam jeg / at dine Tienere haffde
 taget dennem til fange / saa beder jeg der-
 fore / at Kongen vilde lade mig nyde Ore- 15
 ondatis forstriffuelse / oc holde denne un-
 ge Karl fore / at hand endelig staffer mig
 min Daatter igien.

Hydaspes spurde Theagenem ad / hvad
 hand viste at suare til sligt Klagemaal / 20
 hand suarede: det er altsammen (disse vær)
 sant // hvad denne gamle Mand klager / jeg 5r
 er den selffsamme Røffuere / saa vjt som
 denne gamle Mand ved kommer / men i-
 mod Kongen oc Dronningen haffuer jeg 25
 gjort vel. Da sagde Hydaspes / saa giff nu
 denne gamle Mand sin Daatter igien / eff-
 terdi du dog est forordnet til Offeret / paa

det du fandst bliffue et Reent oc wbesmit-
tet Offer.

Theagenes sagde: Hvo intet haffuer /
fand heller intet giffue / du har hende / giff
5 du hannem hende igien / oc er den samme /
som hand søger / din Daatter / det skal Cha-
riclia oc selff bekiende.

Da kunde Sifimethres icke lenger holde
sig / falt den gamle Chariclis om Halsen /
10 kyste hannem oc sagde: Din tiltagne Dot-
ter er sund oc vel til paff / oc wi haffue nu
faaet hende igen som wi hafue antvordet
dig / thi hun er Kongens egen naturlig
Daatter.

15 Chariclia løb vd / som hun haffde været
affsindig / falt ned for Charicle / oc sagde:
O min tiere Fader (thi jeg holder dig for
at være min Fader / lige saa fult som min
Kiødelige Fader / der mig haffuer afflet)
20 heffn dig paa mig / som dig selff løster / al-
leniste du vilt haffue mig vndstyldet / for-
di Guderne vilde saa haffue det / || dog all-
gevel bekiender jeg / at jeg hafuer handlet
gantske jlde imod dig / i det jeg saa haffuer
25 forlat dig. Persina falt Kongen om Halsen
oc fortaalde hannem / alt huad Chariclia
haffde aabenbaret hende / at den Grefiste
unge Karl vaar hendis festemand / det
skulde hand tro for fuldkommen Sandhed.

Da spurde Hydaspes Sisimethrem/huad
 de beste raad vaare i denne sag / hand sua-
 rer paa Moriste Sprog / saa at alle oc en
 huer kunde forstaa det: Du skulde / O Kon-
 ge / lenge siden merckt det / at Guderne icke
 begerede dette Offer som du har meent/ ef-
 terdi de hafue obenbarit dig / at Chariclia
 er din Dotter / de hafue oc saa ført hendis
 fostefader hid af Grefeland / derforuden/
 hafue Heste oc Øren met deris Tumult oc
 oprør / lige som met it Rijs gifuet tiltien-
 de / at denne unge Karl er din Daatters
 Brudgom / derfor ville wi lade slige Gu-
 dernis vnderlige Gierninger gaa of og til
 Hierte / oc vere deris vilie vnderdanige /
 oc offre den kostelige Offer / som ere Gu-
 derne behagelige/oc icke befatte of met w-
 mennistelige oc Tyrranniste Offer.

Der Sisimethres hafde vdtalt / begynte
 Kongen oc saa at tale paa gemene Mori-
 ste | sprog / toc Charicliam oc Theagenem
 til sig oc sagde: Mine allertieriste Vnder-
 satte / efterdi saadant steer aff Gudernis
 vilie / saa er det wbilligt at imodstaa sam-
 me deris hellige villie: Derfor tager jeg
 dem til vidne / som her vdi hafue berad sig
 met spaadommens Aand / oc fortynder e-
 der nu / at i skulle met mig nyde denne høye
 fest/ oc tilsteder jeg nu min Daatter/ at hun

oc den Grefte unge Karl formedelst ectestabs baand her effter maa være oc bliffue rette Ecte foldt.

5 Dette behagede huer Mand vel / oc da først bleff Offeret fuldkommet.

Der effter begynte de at rede til Bryllups / oc sette Hydaspes en huid Hue paa Theagenis Hoffuit / lige saagiorde Persina ved sin Dotter Chariclia / da kom Chariclia ihu / huad Apollo tilforn haffde spaaed hende / at hun skulle bære huide Kranke i den sorte Tid.

Der nu Offerit vaar fuldkommit / sette Hydaspes oc Theagenes sig paa en vogn / 15 Sifmethres oc Charicles paa en anden / Persina oc Chariclia paa den tredie Vogn / oc drucke de Bryllup i den Stad Mergen met stor fryd oc Glæde.

20 Oc beslutter Heliodorus denne Historie met saadanne Ord: Theagenes oc Chariclia ere effter langsommelig oc mangfoldig Bedrøffuelse / Hiertesorg oc wtallige Farlighed / komne til en ypperlig oc glædelig Stand / oc haffuer deris Kummer oc Sorg
25 faaeten god ende. Gud naadelige trøste alle bedrøffuede Hierter / baade her timelig / oc siden i Himmerig euindelig /
Amen.

TEXTKRITIK OG COMMENTAR

KONG APPOLONIUS.

Udgaven gengiver det ældste bevarede Tryk, Rostock-Udgaven, hvoraf et Exemplar findes i det kgl. Bibliothek i Stockholm (Bibliografien Nr. 1). I dette Exemplar mangler imidlertid følgende Blade: C 6, C 8, D 1—2, 4—5, 7—8, E 1, 8 og F 6 svarende til følgende Steder i nærværende Udgave: S. 49, 25—51, 18; 53, 29—60, 17; 62, 28—67, 5; 69, 15—75, 10; 89, 14—91, 25; 103, 25—105, 17. På disse Steder er Udgavens Text gengiven dels efter det udaterede Tryk, hvoraf Universitetsbibliotheket i København ejer et Exemplar (Bibliografien Nr. 4), dels, da der i det nævnte Exemplar er udrevet og overrevet flere Blade, der svarer til de i Rostock-Trykket manglende Blade, efter det noget yngre Tryk, hvoraf et Exemplar findes i Hjelmstjernes Samling (Nr. 1951 8°) i det kgl. Bibliothek i København (Bibliografien Nr. 7). Side 49, 25—51, 18; 53, 29—54, 10; 69, 15—75, 10 er trykt efter det førstnævnte Exemplar (a), Side 54, 10—60, 17; 62, 28—67, 5; 89, 14—91, 25; 103, 25—105, 17 efter sidstnævnte Exemplar (b).

Texten i de tre forskellige Tryk gengives principielt uforandret, som den findes i hvert enkelt af dem på vedkommende Steder, dog således at utvivlsomme Trykfejl, hidrørende fra Forvexling af Typer, er rettede uden videre. Alle andre Rettelser er enkeltvis opførte i Listen over rettede Trykfejl.

Medens det næst Rostock-Udgaven ældste Tryk, a, er et temmelig nøjagtigt Optryk af Rostock-Ud-

gaven, er det noget yngre Tryk, b, foruden at være en Del mere skødesløst, gennemgående moderniseret i Retskrivningen (og for oc, Hustru for Höstru, Sorrig, Sorg for Sorge, Breve, Lande, Skibe, Skove, Trille for Breff, Land, Skib, Skov, Tril, var for vaare o. s. v.), men helt consequent er intet gennemført. Texten er forkortet ved Udeladelse af Fyldeord, og hist og her er Ændringerne og Trykfejlene meningsforstyrrende, men ellers gengiver såvel b som a med de i Variant-Apparatet opførte Undtagelser Rostock-Udgaven nøjagtigt Ord for Ord.

A. LISTE OVER RETTEDE TRYKFEJL.

Udgaven Side 3, Linje 15 hæffde, Originalen hædfte — 5, 4 haabelse] habelse — 7, 14 alle] alles — 7, 24 som hand hæffde] som hæffde — 9, 17 Kongens] Konges — 10, 7 fin] fit — 10, 12 bliffue] bleffue — 10, 14 orsage] ersage — 11, 5 maal] mal — 11, 12 Spørffmaal] Sporsmaal — 11, 13 hand] hend — 11, 25 Appolonius] Apolnius — 13, 27 Spørffmaal] Spørmaal — 14, 8 Kong Antiochus] Kong — 17, 8 gaaen] gaen — 20, 21 Herrer] Herr et — 22, 20 met] mit — 24, 22 denne] denn — 25, 10 Kaaber] Kaabar — 25, 18 Appolonius] Apolonius — 26, 14 stund /] / stund — 27, 15 paltne] paltue — 28, 10 hand] hande — 28, 12 halffdelen] hæffdelen — 29, 4 holt] halt — 30, 15 Mend] Mand — 32, 1 paltne] paltue — 33, 16 graad] grad — 33, 23 sørger] forger — 35, 13 forstaaet] forstæet — fin] finn — 36, 21 tactede] tactede — 39, 4 de]

die — 39,6 subtilighed] subtilghed — 39,15 Høybaar-
ne] Høybarne (således ofte) — 39, 18 Gaffuer] Ga-
ffuen — 40, 17 saadanne] sadaanne — 41, 12 stulde
fle stasse/] stulde fle/ stasse — 43, 10 tuingedis] tuin-
gendis — 44,27 endelig] endeligt — 51, 17 Guberni-
us] Gubernus — 52, 29 forsømmis] forsømnis — 53,
19 stulde] stulde — 56,6—7 Gubernium] Gubernum
60, 3 de/ strag] de strag — 60, 9—10 ind til] indtil —
60, 19 mact.] mact — 63, 3 vil] vi — 66, 21 forløbet]
forlebet — 70, 13 hulde] huldr — 71, 11 befalning?]
befalning: — 72, 15 i forgefuld] iforgefuld — 74, 18
som var en] som en — 75,5 Athanagora] Athenago-
ra — 78, 6 Modgang] Modgand — 85, 1 føre] førde
— 85, 23 hende?] hende — 88, 13 Haff/] Haff- — 90, 3
Mord er] Mordet — 91,25 en] er — 92, 15 husualel-
se] husualelelse — 93,4 Men] Mend — 96,24 mistun-
de dig] mistundelig — 97, 24 og] o — 101, 17 løffuet]
løffuet — 103,8 aff] (aff — 108, 11 Ephesum] Ehye-
sum — 109,2 hand] hans — 109,14 Antiocho] Antio-
che — 111, 13 løbe] løde — 112,27 løffue] løffue — 115,
18 følge] følgede — 117, 2 leffue] leffde.

B. VARIANTER

i a og b (Bibliografien Nr. 4 og Nr. 7). Kun Ord- og
Stil-Varianter opføres, kun undtagelsesvis ortho-
grafiske. Når a og b har samme Variant, betegnes
dette ved ab foran Varianten. Hvis Varianten be-
står i, at et Ord er udeladt, betegnes dette ved ÷.
Utvivlsomme Trykfejl opføres ikke som Varianter.

Udgaven Side 3, Linje 4 en *Speil*, hertil svarer i a og b et *Sp.* — 3, 6 *store*] b *store* og — 3, 8 *de grumme B.*] b *grumme B.* — 3, 15 *haffde*] b *haver* — 3, 15 *ædt/dr.*] ab *ædt oc, og dr.* — 3, 21 *hans*] b ÷ — 3, 22 *en*] ab ÷ — 4, 2 *trøfter*] b *trøstede* — 5, 3 *met en*] b og m. *en* — 5, 4 *end*] b ÷ — 6, 3 *regnerede*] b *regierede* — 6, 10 *baade*] b *beylede* — 7, 2 *langt*] b *lang* — 7, 8 *vdi en wbestidelig*] ab i *en wstidelig* — 7, 9 *elste*] ab *elste* — 7, 11 *tilbørligt*] a *ntilbørligt* — 9, 10 *ja*] ab *ja* — 9, 26 *det meninge fold*] ab *foldet* — 10, 13 *paa det hand*] b *at h.* — 10, 14 *beylede*] ab *beyle* — 11, 18 *fit syndelige*] b *et syndigt* — 12, 13 og 13, 11 *besuæris*] ab *besuæris, besværis* — 14, 8 *Kong A.*] b *Kongen* — 15, 7 *vel*] b ÷ — 15, 11 *vant Segel op*] b *vant op S.* — 15, 15 i *fit Eiberi*] ab *fit E.* — 15, 27 *ey*] ab ÷ — 16, 5 *deri*] b i — 16, 13 *følgede*] b *følge* — 17, 28 *til ords met*] ab *til* — 18, 15 *at du*] ab *du* — 18, 8 *der er*] b *er der* — 18, 13 *dette*] b *det* — 18, 15 *vant fit S.*] ab *vant op S.* — 18, 20 *rædis*] b *redis for* — 18, 21 *oc*] ab ÷ — 20, 23 *fordi at*] ab *fordi* — 20, 27 *eller*] ab *oc, og* — 21, 3 *dig oc mact*] ab *dig m.* — 21, 4 *faar at v.*] b *faar det at v.* — 21, 6 *Teddis*] b *Tædis* — 21, 23 *fordi*] ab *thi* — 21, 24 *oc søg*] ab *søg* — 21, 25 i *huilken*] ab *som* — 21, 26 *Elanicus*] ab *han* — 22, 8 *min fri v.*] b *min v.* — 22, 12 *Venstaff*] b og *Venstab* — 22, 15 *denne*] ab *den* — 22, 27 *giøre*] b *giøris* — 23, 10 og 24, 13 *behvde*] ab *behvte, behytte* — 23, 13 *Det er*] b *der er* — 24, 19 *det*] ab *der* — 25, 29 *tre*] b ÷ — 26, 2 *som*] ab *der* — *Ellici-* *en*] b *Concilien* — 26, 4 *der kom en*] ab *der kom* — 26,

10 bereddede] ab reddede — 26, 13 at staa] ab ÷ —
 26, 14 der] ab ÷ — 27, 10 og 25 beredde] b redde —
 28, 26 snarede oc] b ÷ — 29, 4 Staden] b den Stad —
 29, 9 hand glæ] b h. faa g. — 30, 2 falledis] b faldis
 — 30, 3 teddis] b tædis — 30, 6 teddis] b tættis — 30, 12
 faadan] b samme — 30, 13 Under diff] b da — 30, 23
 fit] b ÷ — 31, 8 tusinde] b ti — 32, 4 oc figer] b ÷ —
 32, 7 selff] b ÷ — 33, 3 haffuer] b hafde 33, 15 ingen-
 ledis] b intet — 33, 16 aff suæ oc graad] b for s. o. g.
 — 33, 29 alt dit værmød] b all din nød — 35, 24 ta-
 bede] b tabte — 36, 28 legte] b legted (Contamina-
 tion af legte og leged?) — 37, 3 ey] b jo — 38, 2 end
 nu] b endnu — 38, 11 en] b ÷ — 39, 18 hues] b hvis
 (således almindeligt) — 40, 9 Orloff] b forlof — 40,
 19 det maa] b maa — 40, 22 tager oc] b ÷ — 40, 24
 forsee] b see — 41, 1 Ø fiere] b o min f. — 41, 3 filde]
 b fildig — 41, 11 endog] b enddog — 41, 15 oc] b at—
 41, 18 tilbehøring] b til Behøring — 41, 19 hand] b
 oc — 41, 26 vel] b ÷ — 42, 4 oc vil] b ÷ — 42, 20 for-
 standelig] b forstandig — 42, 23 at] b og — 42, 25 det]
 b ÷ 43, 6 altstillige] ab atstillige — 43, 8 Kongens]
 b Kongis — der aff] ab ÷ 43, 12 anden] ab ÷ — 44, 27
 en] b et — 44, 28 tre] b ÷ — 45, 17 oc sin Gaffue] ab til-
 føjer: der vdi — 45, 26 ingerlige] ab inderlig — elste]
 eb elst — 46, 5 læse] ab læsde, lægde — 46, 13 vore] ab
 var — 46, 21 Dette Breff] ab Brevet — 47, 10 huo] b
 hvad — 47, 19 mue] b maa — 48, 2 anden] ab ÷ — 48, 19
 gjort oc] ab ÷ — 49, 20 til] ab ÷ — 49, 24 aldelis] ab

÷ — 50, 5 vil hæffe] b vil nu h. — 50, 25 de] b og —
 51, 3 Konstelige] b fosteligen — 51, 4 i den samme]
 b i samme — oc der lagd] b oc det lagde — 51, 24 dette
 for viffe] b det forvift — 51, 25 tiende] ab Tidende
 — 52, 1 forbiuder (sikkert Trykkejl for forbijder)] ab
 forbider — 52, 5 tiender] ab Tidender — 52, 23 vaa-
 re] b var — langt] b saa langt — 52, 24 heller] ab ÷
 — 52, 26 nu] ab ÷ — 52, 28 tedis] b tydīs — vil] ab
 ville, vilde — 53, 19 fordi] ab ÷ — 53, 20 enifte] b
 flere — 53, 23 deris] ab ÷ — 53, 28 offuerflødelige]
 ab ofverflødig, overflødig — 54, 5 følge] b følgede
 — 60, 20 Vldesæt] b Ulfs fæt (Ulvesedt?!) — 60, 22
 oc saa offte] b ÷ — 60, 23 andre] b ÷ — 60, 28 øv-
 en] b Øyne — 61, 1 da] b ÷ — tager idē] b idē tager
 — 61, 2 at tage] b at da t. — 61, 24 vel] b ÷ — 61, 27
 hæfde] b haver — 62, 13 ypperlige hulde (Huld?)
 b ypperlig hulden (holdt) — 62, 17 vel] b ÷ — 62, 21
 dennem] b denne — 62, 22 Dog saa] b da — 62, 24 al-
 ligeuel] b vel — 67, 10 huor] b ÷ — 67, 11 den] b din
 — 67, 25 viffe] b disse — 68, 12 gode] b god — 68, 18
 fant best] b best fand — 69, 24 der] b her — 70, 4 an-
 dre] b anden — 70, 24 forhindret] b forundret — 72,
 7 foldet] b fold — 72, 9 bradsd] b brad Død — 72,
 13 Gud see for fert] b Gud see forfert — 72, 21 und-
 sette] b undersætter — 73, 2 betale] b betalede — 74,
 14 føye] b ÷ — der] b den — 74, 15 der] b ÷ — 74, 19
 samme Stad] b Staden — 76, 12 fig] b ÷ 76, 29 for-
 actede] ab fortacte — 77, 14 nođ] b ÷ — 78, 11 oc] ab
 ÷ — 79, 16 saa] b ÷ — 79, 29 Stadseuē Prink] b

Stads Prins — 80, 3 anamme] b annammede [!] —
 80, 24 taare] b tør — 81, 18 end da] b endnu — 81, 24
 hid vdi] ab i — 81, 29 end nu] b endnu — 82, 1 end
 en] a end nu; b endnu — 82, 23 fant] b funde — 82,
 27 ellers] ab ÷ — 83, 4 solve] b resolve — 83, 5
 der] b den — 83, 8 paa fundet] b Paafund [!] — 83,
 14 bestedne] b bestemte — 83, 16 mand... fige land]
 b sigis land — 83, 20 saa at] b som — 83, 21 hendis]
 b hende [!] — 84, 1 oc] ab ÷ — forledne] ab forløbne —
 84, 8 der] b det — nu vel] b vel nu — 84, 9 it] b ti [!]
 — 84, 12 suarede] b sagde — 85, 2 saadanne Klæder]
 b sørge Kl. — 85, 3 oc] b ÷ — 85, 19 til] a ÷ — 85, 20
 end nu] ab endnu — 85, 24 Da] ab Saa — 85, 25 alle
 penninge] ab penninge — 86, 6 her] b ÷ — 86, 7 der
 som] b dersom [!] — 86, 15 fiere] ab ÷ — 86, 16 lige-
 som] b som — 86, 21 fiere] b ÷ — 86, 26 vdi] b i —
 87, 2 sette] b sætte [Inf. ?] — 88, 7 sørge] a søge — 88,
 25 de] ab ÷ — 91, 26 ned] ab ÷ — 92, 3 intet] ab in-
 gen — 92, 6 ind] ab ned — 92, 10 der aff] ab ÷ — 92,
 14 mig haabis] b jeg h. — 92, 16 denne] b den — 92,
 29 hid] a ÷ — 93, 12 end saa] a end oc saa; b endog-
 saa — 94, 7 end] ab ÷ — met] ab ÷ — 94, 8 at] ÷ —
 94, 11 gantse] b ÷ — 94, 18 endog] b enddog — 94, 27
 ubestideligt] ab uftideligt — 95, 1 endog] b enddog
 — 95, 15 ende] b en ende — 95, 29 du] b den — 96, 4
 nu] ab ÷ — 96, 8 nogle] b nogen — 96, 14 est aff] b
 est fød a. — 97, 15 fant du oc det icke giøre] a fant du
 det oc i. g.; b fand du det icke g. — 97, 21 Endog] b
 enddog — 97, 27 behindrer] b forhindrer — 98, 3 som

i Hæft er] b som er i H. — 98, 24 føde] b ÷ 98, 25 dit] b det — 98, 27 som] ab ÷ — 99, 9 mig] ab ÷ — 99, 10 at] b ÷ — 99, 13 nu] ab ÷ — 99, 22 vaare] b var — 100, 21 her] b ÷ — 100, 23 dyre] b dyrebar — 100, 25 Jeg veed det icke] ab det veed jeg i. — 101, 3 Sørøffuere] a Sørøffveren — 101, 18 amen] b ÷ — 101, 26 mist] ab miste — giffuet] b give — 102, 10 og 11 mæ] ab mæe, mæ — 105, 18 betage] ab betale — 106, 4 hun] b hånd — 106, 11 nu] ab ÷ — 106, 17 mit] ab ÷ — 107, 3 hæfde i finde] ab h. da i f. — 107, 4 reysse] ab reysde, reyste — 107, 11 en] b ÷ — 109, 23 aff sin metfødde godhed] ab ÷ — 109, 26 bleff] b var — 110, 11 flortende] b fjorten — 111, 13 Taare] b Taarene — 112, 16 aff Tarso] b her a. T. — 112, 22 saa] ab som — 112, 26 eniste] ab ÷ — 113, 11 opstaaen] b opstanden — 114, 8 det] b ÷ — 114, 17 fordi at] b fordi — 114, 8 det] b ÷ — 114, 17 fordi at] b fordi — 114, 25 itt] b ÷ — 116, 24 delede] b og d. — 118] ab ÷

C. COMMENTAR OG TEXTKRITIK.

Side 7, Linje 14: Sind o: Sanser.

11, 14: om det her manglende Stykke se Noten til 12, 10.

12, 8: Brylluppens leylighed, nuptiarum conditionem.

12, 10: offuer Porten. Fordanskeren har glemt foran 11, 14 at medtage den Oplysning, at de uheldige Friere, der ikke kunde løse Gåden, blev hals-huggede, og deres Hoveder satte op over Porten.

12, 13 ff.: Gåden lyder i den bedste latinske Text (Rb. [c: Riese b]): Scelere vehor, materna carne utor, quaero fratrem meum, matris meae filium, uxoris meae virum, nec invenio (eller, med en let Ændring i næstsidste og sidste Led, matris meae virum, uxoris meae filium). Gådens Vid skal efter Singer, Apollonius v. Tyrus, Halle 1895, S. 38, ligge i Jevnstilling af Blods- og Svogerslægtskabsforhold. Det latinske quaero er ikke heldigt gengivet ved »leder efter«; »søger« vilde træffe Meningen bedre. Deter vel tvivlsomt, om Fordanskeren (så lidt som andre) har forstået Meningen; når han udelader det sidste Led: min Hustrus Mand (min Svigersøn, eller: min Hustrus Søn, der også er: min Svigersøn), har han i hvert Fald forsømt et Middel til at gøre Læserne Gåden forståelig.

17, 3: i det høye Haff, alto pelago; således oftere. De tyske Oversættelser har: die offene See, das wilde Meer, men aldrig das hohe Meer, die hohe See.

18, 5: du spør effter dit eget vid, scis et interrogas!

20, 1—2 synes dansk Ejendom.

21, 8: forscriffuen, proscriptus.

21, 9: fælning, Tiltale, Klage; Udsættelsen af en Pris for vedkommendes Liv eller Ære (jfr. S. 103, 7) (Skyldning, Kalkar III, 841).

21, 11: fordriffue bør rettes til forscriffue (proscribere).

21, 24: see dit synifte, se dit bedste, bær dig nu klogt ad (jfr. Kalkar III, 739).

22, 3ff.: Dette vidløse Indfald har Danskeren meddelt under Tvang af den Text eller de Texter, han har haft som Forlæg. Det findes i Gesta Romanorum (Singers Text p. 76) og hos Welser, og i middelalderlige Folkemålsoversættelser, således navnlig i den mest udbredte tyske Folkebogsredaction ved Stadslægen i Ulm Heinrich Steinhoevel, trykt første Gang i Reutlingen 1471 og, formodentlig sidste Gang, sammesteds, »neu erzählt« ved Ottomar F. H. Schönhuth, uden Årstal, men vistnok fra Midten af 19. Årh. (Et Håndskrift fra 1468, hvis Text er identisk med det Steinhoewelske Tryk, er udgivet af C. Schröder i Mittheilungen der deutschen Gesellschaft zur Erforschung vaterländ. Spr. u. Alterthümer V, 2, Leipzig 1873 p. 91 ff, Stedet her p. 97). Det rigtige lader sig let læse ud af de ældste Håndskrifter, skønt også disse er forskrevne på dette Sted, og må have lydt saaledes: Tunc Apollonius . . . centum talenta auri jussit ei dari et ait: . . . accipe et puta, te mihi caput a ceruicibus amputasse et portasse gaudium regi . . . et manus puras a sanguine innocentis habes (jfr. Rieses 2. Udg. p. 14—15).

23, 10: behyde, (be)hytte.

25, 15: Indskriften. Uden Kendskab til antik Indskrift-Stil er Danskeren og en Mængde ældre Afskrivere og Oversættere kommen til at give Indskriften en Form, der er helt forskellig fra den oprindelige. Den må efter Texten i Ra og Rb (jfr. Klebs

p. 197) have haft denne Form: Tarsia civitas Apollonio Tyrio donum dedit eo quod liberalitate sua famem et sterilitatem sedaverit.

29, 17: Pilegrime, peregrini.

29—31: Skildringen af Gymnasiet og Idrætterne deri fjerner sig meget stærkt fra den oprindelige Skildring. Trille-Spillet er vistnok rent dansk Ejendom. I de ældste latinske Håndskrifter er der Tale om Boldspil (pila, i Gesta Romanorum: sphaera), men Skildringen af Trille-Spillet her passer ikke på nogen af de antike Lege (jfr. Blümner, Die römischen Privataltertümer, München 1911 p. 420—441), medens den grangivelig minder om den danske Landsby-Leg, der har været kendt og øvet lige til Nutiden.

33, 14: Tafelfeder, aurum, argentum, mensam, (vestes) et ministeria regalia.

32, 29: værmød, vedermød (Kalkar IV, 772).

34, 4: Lucina. I den oprindelige Text hedder hun Archestratis (Faderen: Archestrates), jfr. Klebs p. 42. Navnet Lucina er fremkommet ved en Misforståelse af Fødselsscenen (nærværende Udgave S. 54, Riese Cap. 25). Den latinske Text lyder: (Apollonius's Hustru, Archestratis) septimo mense (Uvejret på Havet fremkaldte en for tidlig Fødsel) cogente Lucina enixa est puella puellam, d. v. s. skønt Archestratis kun var i syvende Måned blev hun dog, efter Juno Lucinas Vilje, forløst med et Pigebarn. De senere Afskrivere og Bearbejdere har

ikke vidst, at Lucina var Junos Tilnavn som Fødselsgudinde, og har forstået cogente som hørende til mense septimo og Lucina som Moderens Navn.

38, 7: Ra og Rb (Riese a og b) har: in omnibus locuples; Gesta Rom. og Welser: video te eruditum in omnibus. Begge Dele er forenede i den danske Text.

38, 11: **Guld Krone** er en let forståelig moderne Misforståelse af det latinske corona. Hele Skildringen af Appolonius's »Optræden« fremhæver tydeligt, at denne foregår i tre Stadier. I Gesta Romanorum og hos Welser er dette helt udvisket og det hele trængt sammen til en Ubetydelighed. Også Texten i Ra og Rb er i nogen Grad misforstået og forvansket, dog ikke mere end at man nogenlunde kan reconstruere det oprindelige Indhold, jfr. Klebs p. 208f. I Rb (omtrent = Ra) står der om første Afdeling: egressus foras Apollonius induit statum, corona caput decoravit, et accipiens lyram introivit triclinium. Et ita stetit, ut omnes non Apollonium sed Apollinem aestimarent... Om anden Afdeling: Post hæc deponens lyram induit statum comicum et inauditas actiones expressit (Ra: et mirabili manu et saltu inauditas actiones expressit, der på Dansk frit og forklarligt gengives ved: **øffnede Kaanft met vnderlige Spring / som mand aldrig hæffde seet tilforn / huer mand gruede der faare**; det er Ordet inauditas, der avler så mange danske Ord). Om tredje Afdeling: deinde induit tragicum. Det er herefter øjensynligt, at der i Omtalen

af første Afdeling er udfaldet et Ord, et Adjectiv, efter statum, formodenlig lyricum eller citharoedicum, svarende til comicum og tragicum. Skildringen, der er af den største Interesse til Oplysning af antik Underholdning, er slet ikke bleven forstået i Middelalderen, da man ikke kendte til Komædie og Tragedie. — Med Hensyn til den danske Texts Oprindelse viser Stedet her, at den ikke eller ikke alene kan søges i Gesta Romanorum eller Welser, men at Ra eller Rb på en eller anden Måde må ligge til Grund. Modsat viser 39,28 os der til ti tiende Quinder, en positiv, præcis Angivelse, der ikke let kan være tilføjet på fri Hånd, Lighed med Gesta Rom. og Welser, medens Ra og Rb ikke har denne Tilføjelse.

41: Hele Siden er et godt Mønster på Fordanskerens Sprog-tone. De latinske Håndskrifter er her nogenlunde overensstemmende, så vi kan hidsætte det tilsvarende Stykke efter Ra: »Puella ait: bone rex, pater optime, placet tibi, ut hodie Apollonius a nobis locupletatus abscedat, et quod illi dedisti, a malis hominibus ei rapiatur? Cui rex ait: bene dicis, domina; iube ergo ei dari unam zactam (Gesta Romanorum: aulam), ubi digne quiescat. — Accepta igitur mansione Apollonius bene acceptus requievit, agens deo gratias, qui ei non denegavit regem consolatorem. XVIII. (Herfra efter Gesta Romanorum, der har udeladt nogle Vers-Stumper fra antike Digtere, som i Ra har gjort Texten uforståe-

lig for Afskriverne:) Puella vero amore accensa inquietam habuit noctem. Mane vero cubiculum patris adiit.« Man må sige, at Texten er virkelig for-dansket. Og dette gælder helt igennem, især også for de følgende Sider.

47, 11: Da forstod Kongen etc. Man forstår ikke ret, hvorledes Kongen nu forstår det, og det er også sandsynligt, at Danskerens Forlæg her har haft en Lacune. I hvert Fald har de ældste Håndskrifter en her manglende Forklaring. Både i Ra og Rb og i Gesta Romanorum fortælles nemlig, at da de tre Bejlerne har mundhuggedes, og Kongen stadig ikke ved, hvem hans Datter mener med den skibbrudne, siger han til Apollonius: tag Du Brevet og læs det, det kan jo være, Du forstår det bedre end jeg, for Du var hos hende, da hun skrev det. Så tog A. Brevet og læste det, og da han af Brevet forstod, det var ham, Prinsessen elskede, rødmede han. Kongen spørger: Nå, har Du så fundet ud af, hvem den skibbrudne Mand er? A. svarer så, som i den danske Text 47, 9.

49, 20—50: Det er et så godt som dansk Jagilde og Bryllup, Danskeren her har fået ud af den latinske Text. Den troskyldige og hjertelige Sprog-tone, der er aldeles frigjort fra den latinske Text-tvang, påskønner man især mod Slutningen af S. 50: slgn. den latinske Sætning: cum haberet puella mense iam sexto uentriculum deformatum (eller, i Gesta Rom.: cum puerum in utero haberet). Den

eneste Håndskriftstext, der kan have foreligget til Gildeskildringen — hvis den ikke er gjort på fri Hånd — er Ra.

51: Gubernius som Egennavn for Skipperen er fremkommen ved en Misforståelse af den latinske Text i Ra (eller dermed beslægtede Håndskrifter), hvor der er brugt Ordet gubernius i Stedet for gubernator (i Ra Cap. 25: Apollonius græder over sin døde Hustru, men så »introiuit gubernius qui ait: Domine, tu quidem pie facis, sed nauis mortuum sufferre non potest.« Conflicten mellem Sorgen over den døde og Sømandstroen på det ulykkebringende i at at sejle med et Lig i Lasten er ægte antik; Danskeren tager S. 55, 27 noget hårdhændet på det latinske tu quidem pie facis). De middelalderlige Afskrivere har neppe kendt Ordet gubernius (el. gubernus) som enstydigt med gubernator. — Intet af de tyske Håndskrifter eller Tryk har Navnet.

52, 1: forbiuder, bør sikkert rettes til forbider (forbyder, forbijder; lat. opes regni Apollonio seruantur, jfr. 55, 13 bier effter).

53, 2: ved den beste ven, så sandt jeg er den bedste Ven, Du har.

53, 17 ff.: Danskerens Hjertelighed har atter her taget Magten fra Oversætteren. I de latinske Texter er Kongen ublandet glad. Også Skibets Udrustning og Afskeden S. 54 er Danskerens Ejendom.

55, 20: i sine Vere, i sin Varetægt, i sin Rådighed.

55, 27: se til 51.

56, 24 ff.: Skriftens Text meddeles i Ra og Rb og i de fleste andre latinske Håndskrifter først længere fremme, da Kisten findes og åbnes (nærv. Udg. S. 58, 18). Kun et Håndskrift fra Tegernsee (skildret af Klebs p. 63 ff.) har Texten her (og tillige på det andet Sted). Men i og for sig kunde Danskeren godt på egen Hånd flytte Texten herhen. Tegernsee-Hskr. er en ofte stærkt fordærvet Bearbejdelse af Ra og Rb.

57, 3f. er meget karakteristisk for de senere middelalderlige Afskriveres og Oversætteres Ukendskab til folkelig antik Sæd og Udtryksmåde. De ældste Håndskrifter har endnu bevaret det oprindelige: den, der ikke gør sin Menneskepligt og sørger for en rigtig Jordefærd, trues med det forfærdeligste, der kunde ske et Menneske: »Han skal dø sidst af al sin Slægt, og der skal ingen være til at jorde hans Lig«. (Jfr. »Manes« I, p. 79f.).

58, 23f.: Den her noget dunkle Sætning er vistnok en misforstående Gengivelse af de latinske Ord: iubet instrui rogum, Ligbålet. En udpræget Misforståelse af antik Gravskik og Dødecultus frembyder

59, 13 ff.: I den oprindelige latinske Text, der allerede er let forvansket både i Ra og Rb, har stået: Tag Salvekrukken og gyd Salve over Liget; det er den sidste (eller ypperste) Velgerning, vi kan yde den døde (tolle ampullam unguenti, et, quod est

supremum officium, defunctae corpori puellae superfunde). Sætningen er mangfoldigt misforstået og gengiven af Afskrivere. Danskeren går tilsyneladende på egen Hånd, når han gengiver Lægens Opfordring ved: *smør dette Læg over Beltestæden*, men i Virkeligheden har han, ude af Stand til at forstå Meningen i den latinske Text, lavet Sætningen efter Skildringen af Pandectas Behandling af den skindøde. Navnet Pandecta findes vist ikke udenfor den danske (og den svenske) Folkebog. Det er formodenlig fremkommet ved en Fejllæsning i det benyttede latinske Håndskrift. I *Ra* står svarende til *nærv.* Udg. 59, 11: bene uenisti; haec enim hora te expectat. Den sidste Sætning har intet Spor sat i den danske Gengivelse — undtagen netop Navnet Pandecta. Mon ikke den latinske Sætning har været forskreven og uforståelig, men Ordet expectat har kunnet tolkes som Pandecta? Eller skulde det være en misforstående Forvanskning af apodixin i *Ra* og *Rb*, Rieses Udg. p. 52, 14 og 53 b 1 og Navnet derefter være indføjet også her?

60, 20: *Uldetæt*, et Stykke Skind med Ulden på. (Misforstået i de senere danske Tryk, se Varianter).

62, 1—15: Den christelige Forvending af den folkelige, antike Fortællings højst interessante Oplysning om Existensen af hellige Jomfruer eller, om man vil, i ugift Stand levende Kvinder i Dianas (Artemis's) Helligdom i Efesos er her ligeså tydelig som klodset, idet Dianas Tempel er sat i For-

bindelse med christelige Vendinger som »et godt og helligt Vidue-Levned« og »åndelige Personer« ∴ Nonner. — Det tilsvarende Sted i den ældste latinske Text lyder: (Lægen, Cerimon) *adhibitis amicis in filiam suam sibi adoptavit. Ut rogavit cum lacrimis, ne ab aliquo contingeretur, exaudiuit eam et inter sacerdotes Dianae feminas secluserit, ubi omnes uirgines inuiolabiliter seruabant castitatem.* Deter altså, naturligvis, ikke Lægen, der opfordrer hende til ikke at gifte sig, men hende, der beder om at måtte leve ugift. Misforståelsen kan forklares ud fra den allerede i Rb forvanskede Text.

63, 2: Ra og Rb forklarer, hvorfor Apollonius ikke vil tilbage til sin Svigerfader, *cuius filiam in mari perdidit.*

63, 21, jfr. 65, 26: Løftet om ikke at to sit Hår eller sit Hoved er vistnok en udelukkende dansk Gengivelse af det oprindelige og antike *capillos tondere* (demere).

64, 20: ophøre, opspørge.

66, 20 ff.: Den ægte Text er nogenlunde bevaret i Ra: Efter et Års Sørgetid »*deposito luctu induit priorem dignitatem* (∴ begyndte at gå med sine almindelige Klæder; Danskeren gengiver det ved: holdt hun sig igen efter sin gamle Sædvane) *et petiit scolam suam et ad studia liberalia reuersa non prius sumebat cibum, nisi primum monumentum intraret, ut ferens ampullam . . . inueheret coronas. Et ibi manes parentum suorum inuocabat.*« Stedet

er allerede fuldstændig forvansket i R b, men Gesta Romanorum og Welser har her, om end med misforstået og forkortet Slutning, Texten fra R a. Denne Text skildrer kort og præcist en Del af den folkelige antike Dødecultus: Besøg ved Graven, Ofre af Vin og af Blomster, Bøn til de døde's Manes. Dette har hverken Danskeren eller andre yngre Afskrivere og Oversættere forstået det mindste af. Danskeren hjælper sig med sin sædvanlige speculative Tro-skyldighed: hun bad for sin Fostermoder og tænkte inderlig på sine Forældre, — sådan som en god og brav ung Pige rettelig burde gøre. Men han er kommen for Skade, under Texttvang, at lade hende medtage en Krukke Vin, hvis Bestemmelse dog måtte have forekommet ham gådefuld.

67, 17 ff.: Hele Gangen i Fortællingen om Plejeforældrene, Theophilus og Tarsia er allerede tidlig ved Afskriverfejl o. l. bleven endevendt på mange Måder ved Omflytninger af de enkelte Scener. Men da Fortællingens Indhold i det store og hele, uanset Optrinenes Rækkefølge, er det samme, er der ingen Grund til her at komme ind på Enkeltheder.

69, 12: Her atter i de ældste Texter Dødecultus-Ceremonierne. R a: posuit coronas er i yngre Håndskrifter blevet til: exposuit casus suos el. lign.

69, 22 burde vel rettes til: men skal jeg slå dig ihjel.

72, 13: Gud see for fært (i det yngre Tryk b: Gud se forfært [!]) d.v.s. det være kæret for Gud. Udtryk-

ket (med Bevarelse af den gamle Præs. Conj. af vera Isl. sé) forekommer jevnlig i Folkeviserne, således Danske Ridderviser (ved Axel Olrik) III, Side 414, Vers 34: »Dette se nu Gud-fader for kiertt — wy ha ffuer icke sammen en barn«. Jfr. S. 258, V. 164: Det ware her Sti Jonnsen — thog stolt Adellus udi sinn arum — »Ded sie Gud for kiertt — wi ha ffuer icke thil-sammen edt Barn«. Men i en anden Opskrift af samme Vise, S. 268, V. 146: »Det vere Gud kiert i himmerig — vi ha ffue icke til-sammen et barn«.

73, 24 ff.: Versene er en ordrig Omskrivning af en formodentlig i Danskerens Forlæg stærkt forvansket og uforståelig Indskrift, der på Grundlag af Ra og Rb af Klebs (p. 204) er reconstrueret således: D(is) M(anibus). Cives Tarsi Tarsiae uirgini sanctissimae Apollonii Tyrii filiae pietatis causa ex aere conlato fecerunt. Der bør dog vist i Stedet for: pietatis causa sættes: ob beneficia eius.

74, 5: *Maçilenta*, skal være Mytilene.

74, 10—15: Definitionen af Ruffer er dansk.

75, 17: *Mande røs*, de lat. Hss.: Priapum.

75, 24 ff.: Tarsias Ytring forståes kun ud fra hendes Svar i Rb på Rufferens Spørgsmål: hvorfor: quia cives Lampsaceni Priapum colunt, som Danskeren unægtelig gengiver meget frit.

76, 8: du far met starn; Rab: *alleua te misera*.

76, 29: *foractete*, *velato capite*.

79, 17 og 80, 20: Modsætningen mellem den grædende og den leende Athenagoras findes alt i Rb.

80, 29 ff.: at ingen aff dem stulde gjøre vnderisning paa hende o. s. v. gengiver øjensynligt Ra: et adiurantes se in uicem, ne alicui proderent aliorum coeperunt expectare exitum. Den latinske Text er mangelfuld og Oversættelsen vag og dunkel.

81, 23 ff.: Ra og Rb og Welser har: si virgo tantum adfert, quantum mulier, hvor meget vil hun da ikke kunne indbringe mig; det er vel også Meningen i Danskerens: lad hende siden fuldkomme sit Embede o. s. v.

83, 21: hendis bedre, Comparativ af »hendes Lige«.

86, 22: Titel, det sædvanlige latinske Ord for Indskrift (Gravskrift).

87, 15: Høytid, som det fremgår af de ældste Hss. er det Neptunalia, der er Tale om, en udpræget folkelig religiøs Fest, der fejres i Juli Måned.

89, 17: fem Spenne. Tallet kun i Ra, ikke i Rb eller Gesta Romanorum, ej heller hos Welser. Men omvendt nævnes 90, 6 Ardelius, ikke i Ra, men i de tre andre nævnte Texter.

90, 21: Een kunde være en Trykfejl for Lou (jfr. 90, 26).

90, 28: Da Loven altså ikke gælder A., kan han uden Fare gå ned til Apollonius.

91, 8: it floððit hovit, caput squalidum el. horridum et sordidum.

94, 7: der til met etc. Man undres over, hvorfor A. da ikke helt frelser Tarsia fra Rufferen, når det

står i hans Magt at gøre det for en Tid. Men Ordene der til met er også en misforstående Tilføjelse. De 30 Stykker Guld og de 30 Stykker Sølv er Rufferløn for 30 Dage, med andre Ord: kun ved daglig Skadeløsholdelse er det muligt at få Rufferen til at give Tarsia fri. Den danske Text giver en Sammenhobning af Texten i Ra og i Rb, som også Gesta Romanorum og Welser har.

94, 25ff.: Visen er oprindelig på Latin i en Art rhythmiske Hexametre, der allerede i det ældste Håndskrift er forvanskede og som mishandles i alle Afskrifter. Meningen er dog i det store og hele rigtig gengiven i den danske Oversættelse.

98: Danskeren har (ligesom den svenske Folkebog) kun to Gåder, medens Mindstetallet ellers er tre. Oprindelig er der ti. Gåderne genfindes blandt de Hundrede 3-linjede Gåder, der tillægges en vis Symphosius, hvis Levetid er usikker (4.—5. Årh.), og man har da antaget, at de er tagne fra denne Samling, da man christianiserede den oprindelige Apollonius-Roman. Det er dog ligeså sandsynligt, at de oprindelig har været i vor Roman, og at Symphosius har hentet dem derfra til sin Samling. — Efter Litteraturen at dømme har Gåder af denne Art været Underholdningsmiddel i Antiken (se f. Ex. Plutarchs »De syv Viser Sammenkomst«; Symphosius fingerer også i sin Fortale, at Gåderne er fremkomne som Improvisationer ved en privat Saturnaliefest).

100, 16 f. som ieg haffuer nu / oc verit vdi aff første oprindelse. Formodenlig er / mellem nu og oc en Trykfejl. Det er udeladt i begge de to yngre Tryk.

102, 25: fæffn, Sagn.

103, 7: fælning, jfr. 21, 9.

103, 16 f.: Denne forbløffende Erklæring findes ikke i Ra, men derimod i Rb (også i Gesta Romanorum). Men da Athenagoras også i Ra bliver Apollonius's Svingersøn, er det ikke umuligt, at Erklæringen dog hører hjemme i den oprindelige Text; med en god Vilje kan man jo også til en vis Grad godkende den.

105, 9 ff.: Både i Ra og Rb findes den interessante Sætning, henvendt til Borgerne i Mytilene, at »Tarsia uestra pietate virgo permansit«, medens Ruffen har gjort sit muligste for at vanære hende. Det »vos«, der ligger i »uestra pietate«, er altså alle de Borgere, der har besøgt Tarsia, jfr. 81, 5 ff.

105, 14: under Øyen, imod, til Skade (Kalkar IV, 983b 15 ff.)

105, 18: betage, jfr. Kalkar betage 5. De yngre Tryk a og b synes ikke at have forstået Ordet; de har begge: betale.

107, 6: Ra og Rb: uidit in somnis quendam angelico uultu sibi dicentem. Den christelige Interpolation angelico uultu gengives i senere Afskrifter ligesom her ved Engel, en Guds Engel. At det er en Interpolation af den christelige Bearbej-

der fremgår tydelig nok af et senere Sted i Ra og Rb (Cap. 48, Slutningen, svarende til det ganske korte: denne min Datter, nærv. Udg. 109, 29), hvor han i sin Skødesløshed har ladet følgende stå (i Apollonius's »Skrifte« i Templet): »hanc filiam paruulam quam coram te, magna Diana, praesentari iussisti« (således Rb; i Ra gentagen, her dobbelt klodset Interpolation: (»praesentari) in somnis angelo admonente (iussisti«)). — I den danske Gen-givelse er Fortællingen helt igennem christelig (S. 108 ff.), tiltrods for, at Scenen er og siges at være Dianas Tempel i Efesos. — Romanens Fremgangs-måde at få Knuden løst på ved således at hidføre Genkendelsen (ligesom tidligere i Apollonius's Skib) er jo iøvrigt den samme, som Skuespillet har brugt lige til vore Dage. At »in somnis« (eller måske: in somnio) gengives ved: i en Søfn, synes at være en af de Ting, der tyder på, at Danskeren har et latinsk Forlæg.

108,28: I Ra (afbleget i Rb) står der: Quam videns Apollonius cum filia sua et genero corruerunt ante pedes eius. Tantus enim splendor pulcritudinis eius emanabat, ut ipsam esse putarent deam Dianam. (Rb: ut ipsa dea esse uideretur). Gesta Romanorum: ut ipsa Diana esse videntibus putaretur.

114, 14: I Ra er bevaret et af de stærkeste Spor af antik Tankegang, idet det her hedder, at de to Lig overlodes Markens Dyr og Himmels Fugle

»ut etiam corpora eorum terrae sepulturae negarentur«.

116, 4ff.: Det er kun i den danske (og den svenske) Folkebog, Gubernius bliver lønnet — for sin ikke synderlig store Tjeneste. Overalt ellers er det Elanicus.

116, 15: 84 År (også i den svenske Folkebog) ellers 74. I Oesterleys Udg. af Gesta Romanorum dog 84 (men i Singers 74).

116, 26: Om denne antike Skik (som i Folkebogsredactionerne øjensynligt er gengiven for at give hele Fortællingen en særlig og højtidelig Troværdighed), jfr. Klebs p. 211. I Rom vilde Skriftet være blevet nedlagt i Vestas Helligdom. Dianas (Artemis's) Helligdom i Efesos nævnes dog også, ikke blot her, men også hos Diogenes Laertios som Gemmested for Herakleitos's og Krantors Værker (Diog. Laert. 9, 1 og 4, 25).

118, 1—7 findes vistnok kun i den danske (og svenske, jfr. Bäckström I, p. 183) Text.

THEAGENES OG CHARICLIA.

A. LISTE OVER RETTEDE TRYKFEJL.

126, 16 og 28 *Trachinum*] *Trachinam* — 131, 27 *Klenodie*] *Klanodie* — 132, 4 *Theagenem*] *Cheagenem* — 133, 19 *Chariclia*] *Cariclia* — 133, 24 *fangne*] *fanne* — 137, 8 *Cibele*] *Cibile* — 138, 8 *Uchemene*] *Urchemene* — 139, 25 *forhobendis*] *fohrobendis* — 140, 24 *allerstørste*] *allerstøste* — 143, 14 *Det*] *Der* — 144, 26 *befalet*] *belet* — 146, 1 *Ryttere*] *Ryrtere* — 149, 22 *dog*] *dog* (ved Linjeskifte) — 149, 28 *antvordet*] *atvordet* — 153, 10 *befinde*] *befinge* — 157, 5 *Morovæus*] *Morovæus* — 157, 11 *Heliodorus*] *Heleodorus* — 162, 26 *fig*] *fin*.

B. VARIANTER.

Trykket fra 1660 er helt igennem et Optryk af Texten fra 1636, endog således, at de to Tryk følges ad Side for Side og Linje for Linje. Optrykket fra 1660 har bevaret så godt som alle Trykfejlene i 1636 Trykket og føjet nogle flere til. Der er kun ganske få Ord- og Stil-Varianter.

127, 22: *bliffue*] *bleffve* — 130, 22 *Men at*] *men* — 132, 12 *Charicliam*] *hende* — 140, 6 *samme*] *hver* — 144, 26 *befalet*] *beret* — 148, 9 *fundt*] *fiendt* — 153, 15 *der*] ÷ — 153, 19 *fordi*] *for* — 154, 21 *oc*] ÷ — 155, 6 *oc*] ÷ — 159, 5 *forstrifvelse*] *bestriffvelse* [!].

C. COMMENTAR¹⁾ OG TEXTKRITIK.

S. 123, 8 ff.: Skildringen af Undfangelsen og »For-

1) Henvisninger til Romanen er kun givne der, hvor Misforståelser, Fejl eller Uklarheder i Folkebogstexten giver Anled-

seelsen« findes i 4. Bog Cap. 8. At man har troet på og følgelig også kunnet forklare denne og lignende Mærkeligheder, har vi et fyldigt Vidnesbyrd om i Plinius's Naturhistorie, hvor det i 7. Bog Cap. X (ed. G. Brottier, Paris 1779) hedder: »Similitudinum quidem in mente reputatio est, in qua credantur multa fortuita pollere, visus, auditus, memoria, haustaeque imagines sub ipso conceptu. Cogitatio etiam utriuslibet animum subito transvolans, effingere similitudinem aut miscere existimatur. Ideoque plures in homine quam in ceteris omnibus animalibus differentiae, quoniam velocitas cogitationum animique celeritas et ingenii varietas multiformes notas imprimat, cum ceteris animantibus immobiles sint animi et similes omnibus singulisque in suo cuique genere.« Forestillingen lever jo også i nyere Tid.

124, 3: Ringen med den miraculeuse Ædelsten Pantarbe skildres i Romanens 4. Bog Cap. 8 og 8. Bog Cap. 11.

124, 21: urigtig Gengivelse af Romanens Skildring i 2. Bog Cap. 30ff., hvor Sisimethres i Ægypten træffer Apollo-Præsten Charikles fra Delfoi og får ham til at modtage den lille Charikleia og føre hende hjem til Delfoi.

125: Skildringen af Festen: 3. Bog Cap. 1—5 og

ning dertil. Da der foreligger en moderne dansk Oversættelse af Romanen ved Christensen Schmidt (Odense 1893), må Læsere, der ønsker at kende Heliodors Værk, henvises dertil.

4. Bog Cap. 1—4. Det er 3. Bog Cap. 5 der har inspireret Kronborg-Billedet Nr. 2, og 4. Bog. Cap. 4 Billedet Nr. 3.

125, 16: Det er ikke i 6. Bog, men i Slutningen af 4. og Begyndelsen af 5. Bog Bortførelsen skildres. Om Trachinos og Peloros: 5. Bog Capp. 25—33. — Med Skildringen af Charikleia og den sårede Theagenes efter Kampen mellem Trachinos og Peloros er det, Heliodors Roman begynder (her er denne Skildring antydnet S. 127, 5 ff.). Knemons Færd og Hændelser er i Romanen skildret bredt og levende og overmåde interessant. Her er alt dette udeladt.

132, 12 ff.: Denne Scene (i Romanens 1. Bog Cap. 30, Drømmen i Cap. 18) har Shakespeare haft i sin Tanke, da han i »Helligtrekongers Aften« (Twelfth-Night, or What you will) V, 1 lader Orsino sige:

Why should I not, had I the heart to do it,
like to the Egyptian thief at point of death,
kill what I love? A savage jealousy . . .

Heliodor siger om Handlingen, som han finder barbarisk: »Sådan som Barbarer nu en Gang er, giver de ikke let Slip på, hvad de en Gang har sat deres Hu til; når en mistvivler om sin egen Frelse, plejer han først at dræbe alt hvad han elsker, enten fordi han håber da at komme til at leve sammen med dem efter Døden eller for at holde dem fri for Fjendevold og Mishandlinger.« Fr. Beckett minder i denne Sammenhæng i den i Indledningen omtal-

te Afhandling S. 30 om den antike Marmorgruppe: Galleren, der dræber sin Hustru. Når man læser Heliodors Forklaring, vil man finde dens Anvendelse på Gallere meget træffende. Måske passer den også på Ægyptere. Men iøvrigt har Heliodor neppe i sin egen Bevidsthed foretaget nogen videnskabelig ethnografisk Sondring, og umuligt er det ikke, at det netop er Sagn om lilleasiatiske Gallere, der foresvæver ham. Måske har han endog kendt Billedgruppen.

132, 17: en Græfste Kvinde, det er Thisbe, Knemons Elskede.

133, 12: I Originalen (5. Bog Cap. 5) er det ikke på Stadsporten (hvad der også vilde være temmelig mærkeligt), men »på Templer eller navnkundige Billedstøtter, på Hermer og Stene ved Korsveje« de skal skrive Genkendelsestegnene.

133, 27 ff.: Som det også senere fremgår af selve den danske Text, kommer Theagenes ikke til Babylon, men til Memfis, hvor Storkongens Satrap Oroondates er gift med Storkongens Datter Arsake.

134, 11: I Ringen sidder en Amethyst »så stor som et Pige-Øje«. Det vidunderlige Arbejde er omhyggeligt skildret i 5. Bog Cap. 13—14. Det er en æthiopisk Amethyst, der er langt værdifuldere end de vesterlandske Amethyster og bl. a. ejer den Kraft at holde Indehaveren ædru ved ethvert Drikkelag.

135, 7: omflattig, unfläthig.

135, 12: Det er neppe uden dybere Hensigt, Heliodoros lader Kvinden hedde Kybele — ligesom »den store Gude-Moder«, hvis Cultus Heliosdyrkere sikkert har været fjendsk.

139, 5ff.: Skønt Læseren af den danske Folkebog må tro, at Thyamos er ude af Sagaen efter hvad der er fortalt S. 132, dukker han nu op på ny som Beskytter af Charikleia og Theagenes. Nu er han jo også bleven Profet og er ikke længere Sørøver. Hans Fader Kalasiris's sidste Oplevelser og opbyggelige Død og Thyamos's Kamp med sin Broder, der alt er yderst levende skildret i Romanen, har Danskeren ikke evnet at få med ind i sin Genfortælling.

141 f.: Skildringen af Charikleia på Bålet faar man ikke det rette Indtryk af, uden man læser den i Romanen (8. Bog Cap. 9). Billedet af Charikleia, som Ilden ikke vil røre: »og som kun lod hende fremtræde i en mere lys og forklaret Skikkelse, idet hendes Skønhed strålede endnu herligere i Ildens Glans, så det var som om hun stod Brud i et flammende Brudekammer«, minder nordiske Læsere om Brynhild, men mere nærliggende er det i den hele Skildring at genkende adskillige Træk fra Martyrlegender, et nyt Vidnesbyrd om, at intet kommer af intet, og at Legendeskriverne (eller -fortællerne) naturligvis har taget deres Stof dér, hvor det var at finde, i den antike Overlevering.

142, 25 ff.: I »Buch der Liebe« (og hos Zschorn) lyder Versene således:

Förcht dir nicht für des Feuwers Glut
Darfür Pantarbus der Stein gut
Ist ein köstlich vnd war Artzney
Sagen die Göttin Parce frey.

og:

Du wirst kommen ins Morenland
Ein Jungfrauw führen an der Hand
Auch soltu morgen ledig seyn
Von Arsace der Gfencknusz dein.

Theagenes's (her urigtige) Udtydning af Drømmen leder Tanken hen på det skønne Sted i Platons Kriton, hvor Sokrates gengiver og fortolker Drømme-Varslets Homer-Vers (Il. IX, 363) om Achilleus, der var hjemhørig i Fthia:

»Overmorgen forvist til det muldrige Fthia Du kommer«,

idet det at komme hjem betyder at dø.

144, 10: Bagoas's Sendelse er fremkaldt ved Achaimenes's Afsløringer for Oroondates, jfr. Romanen 8. Bog Cap. 2—3 og 12—13.

146, 8 ff.: jfr. S. 148, 24 ff

146, 12 ff.: Romanens Læsere måtte nu naturligt tro, at alt på en Gang vilde blive opklaret og ende godt, som også Theagenes ytrer i en fortrolig Samtale med Charikleia i 9. Bog Cap. 24. Men Charikleia (og Heliodoros) svarer: »Min sødeste Ven, store Ting kræver store Forberedelser, thi når Gud-

dommen fra først af har lagt en indviklet Plan, må Afslutningen også nødvendigvis udføres ad lange Omveje . . . » På den Måde forsvarer Heliodor også Romanens indviklede Composition.

147, 25: de vise, d. e. Gymnosofisterne.

148, 2ff.: Det er den hellige Rist, der er Tale om. Den gemmes i Helios's Tempel og hentes af nogle Børn, om hvis kønslige Renhed der ikke kan være Tvivl. Den er sammenflettet af gyldne Stænger, og den har den guddommelige Kraft, at den brænder enhver, der ikke er ren eller som har gjort Edsbrud (10. Bog Cap. 8). Skildringen af Charikleia på Risten (10, 9) genkalder Skildringen af hende på Bålet.

151, 7: durch lebendige Zeugen vnn Geschriffen.

153, 5: jfr. S. 123, 10: *Andromache*, for *Andromeda*.

153, 29: *brunfort*, *branntschwartz*. Til Uoverensstemmelsen mellem Linje 24 og Linje 29 og 154, 1—2 findes der allerede et Grundlag i Originalen (10. Bog Cap. 16).

156, 24: Den forbløffende Optræden af den middelalderlige Epiks Merovæus har dog ikke noget med denne Epik at gøre. I Buch der Liebe kaldes Manden hårdnakket Merobeus, medens han hos Zschorn rigtigt kaldes Meroebus (Meroibos), men en Gang ved en Trykfejl (Side ccj) Merobeus.

157, 10f.: I Romanens 10. Bog Cap. 28f. er givet en pragtfuld og spændende Skildring af, hvorledes Theagenes får Magten over en stor Tyr. En lignen-

de »Forestilling« omtales kort af Sueton i hans Skildring af Kejser Claudius Cap. 21.

157, 24 og 26: Krone, kronet; det rigtige vilde naturligvis være: Krans, kranset, men Fejlen findes allerede hos Zschorn og i Buch der Liebe.

162, 10f.: Denne uforståelige Hentydning forstås kun, naar man kender Romanens Skildring af Theagenes's Kamp med Tyren. Det er en Giraf, der volder Forstyrrelsen.

163, 10: da kom Chariclia ihu. Buch der Liebe (og Zschorn) har, rigtigt: da fiel dem Charicli zu wie Apollo geweissagett heft, sie wurden in schwartzer Zeit weisse Kräntz tragen. Men Spådommen (2. Bog Cap. 35 og 10. Bog Cap. 41) har rigtignok ikke noget om en sort Tid; den lyder, at de skal kranses med hvide Bind, der skal smykke den sorte Pande. I den tyske Oversættelse skulde der måske have stået: auf schwartzer Stirn.

163, 17: Mergen, Fejllæsning eller Trykfejl for Meroen.

Rettelse: S. 67, 5 i Marginen: D 4r, læs: D 6r; 68, 10: D 4v, læs: D 6v; 69, 15: [D 5r], læs: [D 7r].

BIBLIOGRAFI

AF

R. PAULLI

Nummereringen er kun foretaget af praktiske Hensyn og betegner blot Rækkefølgen, ved Tryk uden Aarstal den formentlige Rækkefølge af de kendte Udgaver. Af Numrene kan der altsaa intet sluttes om Antallet af de Udgaver, der har eksisteret, lige saa lidt som Udgave Nr. 1 altid kan regnes for editio princeps.

De med † mærkede Udgaver har ikke foreligget ved Bibliografiens Udarbejdelse.

KONG APPOLONIUS.

1. Rostock u. A. — Kgl. Biblioteket, Stockholm.

Optrykt i dette Bind S. 3—118.

Defekt Tryk uden Titelbl. 8°. Et komplet Eksempplar maatte bestaa af 52 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—G; men i det eneste bevarede Eksempplar mangler Titelbl., Bl. C 6, C 8, D 1, D 2, D 4, D 5, D 6, D 7, D 8, E 1, E 8, F 6. Bl. A 2^r Overskrift: *Fortalen.* Bl. A 3^v: *Kong Appolonij historie aff Tyro.* Bl. A 3^v et Træsnit, reproduceret i dette Bind S. 6. — Bl. A 4^r, E 2^v Træsn., repr. S. 8, 77. — Bl. A 5^r Træsn., repr. S. 10. — Bl. A 6^r Træsn., repr. S. 12. — Bl. A 7^r, B 3^v, E 5^v, G 2^r Træsn., repr. S. 14, 26, 84, 113. — Bl. A 7^v Træsn., repr. S. 16. — Bl. B 1^r Træsn., repr. S. 19. — Bl. B 6^r Træsn., repr. S. 31. Bl. B 7^r, E 7^r, F 7^v Træsn., repr. S. 34, 87, 107. — Bl. B 8^v, C 5^r Træsn., repr. S. 38, 48. — Bl. C 3^r Træsn., repr. S. 43. — Bl. G. 4^r: *FINIS. Prentet i Rostock aff Stephan Møllmand / i befoftning Laurentz Albrechts Borger oc Bogfører i Lübeck.* Udgaven er aabenbart trykt i Slutningen af det 16. Aarhundrede, formodentlig i 1590erne. Bogtrykkeren Stephan Møllmand i Rostock har trykt danske Bøger paa Laurentz Albrechts Bekostning 1591 (Syv vise Mestre, Sigismunda og Guiscardus), 1594 (Euriolus og Lucretia), 1599 (Henrik Smids Urtegaard). Sammenligner man Træsnittet i Appolonius Bl. B 6^r (gengivet i nærværende Udgave S. 31) med Euriolus Bl. G 1^r, hvor den samme Stok er benyttet,

synes det næsten, som om Appolonius maa være trykt først, altsaa inden 1594.

Eksemplaret hører til den Samling danske Folkebøger, som Kgl. Biblioteket i Stockholm erhvervede sidst i 1870'erne, se Danske Samlinger 2. R. VI. 1877—79, S. 392, hvor G. E. Klemming har leveret en Beskrivelse.

† 2. København 1618.

I Bibliothecæ Sevelianæ sive Catalogi librorum quos reliquit Fr. Chr. Sevel pars II. Havn. (1779) anføres S. 365 som Nr. 1216 blandt Oktaverne: En Histor. om Kong Appollonio; i hvilcken Lyckens Hiul, og Verdens Wstadighed bescriffuis. Kbh. 1618. Ellers kendes denne Udgave ikke.

† 3. København 1627.

I (Lavritz Lind:) Det Danske Bibliotek eller Fortegnelse paa alle de Danske Skrifter, som Karen Brahe haver foræret til det Adelige Jomfrue-Kloster i Othense. Kbh. 1725 anføres S. 145 blandt Philosophiske og Philologiske Bøger: En Historie om Kong Hypoloneo [!], i hvilken Lydens Hiul / og Verdens Ustadighed beskrives. Kiøb. 1627. in 8ta-vo. Denne Udgave findes ogsaa anført i Jochum Halling: De Danskes Bibliothek. 1726 (Thotts Ms. Saml. Nr. 1049. Fol.) S. 78 i Afsnittet: Bøger for Skiemt og Tiid-kort, men kendes ellers ikke; fra Karen Brahes Bibliotek er den forlængst forsvundet.

4. U. St. o. A. (Defekt.) — Universitetsbibl. Kbh.
Defekt Tryk uden Titelbl. 8°. Et komplet Eksempplar maatte bestaa af 52 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—G; men i det eneste bevarede Eksempplar mangler Titelbl., Bl. B4, B5, B6, B7, C1, C2, D1, D2, D3, D4, D5, D6, E4; desuden er Bl. C8 og E7 defekte. Bl. A2^r Overskrift: *Fortalen*. Bl. A3^v Overskrift: *Kong Appolonij Historie aff Tyro*. Denne Udgave er sikkert trykt i Slutningen af det 17. Aarhundrede og er maaske i Virkeligheden identisk med Udg. 5 eller 6, der begge maa anføres som forsvundne.

† 5. København 1690.

I Fortegnelse paa en stor Deel Bøger, som Justitz-Raad Peder Stavanger haver efterladt sig. Kbh. [1757] anføres S. 144 som Nr. 734 blandt Oktaverne: *Historie om Kong Appollonio, Kbhñ. 1690*. Ellers kendes denne Udgave ikke.

† 6. København 1699.

I Fortegnelse paa endeel Bøger Niels Simonsen Munchs Arvinger tilhørende. Kbh. 1787 anføres S. 378 som Nr. 2539 blandt Oktaverne: *Historie Om Kong Appollonio. Kbhñ. 1699*. Ellers kendes denne Udgave ikke.

7. U. St. o. A. (Defekt.) — Kgl. Bibl. Kbh.

Tryk uden Titelblad. 8°. 47 (komplet Eksempplar

med Titelbl.: 48) upagin. Bl. sign. A—F. Bl. A 2^r Overskrift: **fortalen.** Bl. A 3^v Overskrift: **Kong Appolonii Historie af Tyro.** Ark A—C samme Side- og Liniefølge som Udg. 4. — Trykket stammer øjensynligt fra Begyndelsen af det 18. Aarhundrede.

8. København 1708. — Kgl. Bibl. Kbh.

**En Deylig og Skøn | Historie/ | Om | Kong Ap-
polonio / | I hvilken Lydens Hiul / og Ver- | dens
Ustadighed beskrivis / lystig og | nyttelig at læse og
høre. | [Træsnit: En forgrovet Kopi af Solens Figur
i Laurentz Benedicht: En Astronomische bescriff-
uelse. Kbh. 1594 Bl. F 4^r.] | Kiøbenhavn/ | [Røsgen.] |
Trykt af Willads Jerfin / Univ. Bogt. | Aar 1708.
8°. 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—F. Bag paa
Titelbladet et Indledningsdigt. Bl. A 2^r Overskrift:
fortalen. Bl. A 3^r Overskrift: **Kong Appolonii Hi-
storie af Tyro.** Bl. F 8^v: **ENDE.****

9. København udi dette Aar. — Kgl. Bibl. Kbh.

**En Deylig og Skøn | Historie, | Om | Kong | Ap-
polonio, | I hvilken Lydens Hiul, og Ver- | dens
Ustadighed beskrives, lystig og | nyttelig at læse og
høre. | [Kopi af Træsnittet paa Titelbl. af Udg. 8.] |
[Røsgen.] | Kiøbenhavn udi dette Aar. 8°. 48 upa-
gin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—F. Bag paa Titelbla-
det et Indledningsdigt. Bl. A 2^r Overskrift: **forta-
len.** Bl. A 3^r Overskrift: **Kong Appolonii Historie
af Tyro.** Bl. F 8^v: **ENDE.****

† 10. U. St. 1725.

Jochum Halling har i **De Danskes Bibliothek** 1726 (Thotts Ms. Saml. Nr. 1049. Fol.) S. 78 efter at have anført Udg. 3 yderligere tilføjet Aarstallet 1725, hvilket er den almindelige Maade, hvorpaa han plejer at angive senere Optryk. Ellers kendes denne Udgave ikke.

11. København 1731. — Kgl. Bibl. Kbh.

**En Deylig og Støn | Historie, | Om | Kong Ap-
pollonio, | I hvilken Tyffens Hiul, og Ver- | dens
Ustadighed bestrives, lystig og | nyttelig at læse og
høre. | [Vignet: Et Palads, omgivet af en Arabesk-
Ramme.][Røsgen.][Kjøbenhavn, Trykt Aar 1731.
8°. 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—F. Bag paa
Titelbladet et Indledningsdigt. Bl. A 2^r Overskrift:
Fortalen. Bl. A 3^r Overskrift: Kong Appolonii
Historie af Tyro.**

12. U. St. o. A. (Defekt). — Kgl. Bibl. Kbh.

Tryk uden Titelblad. 8°. 47 (komplet Eksempplar med Titelblad: 48) upagin. Bl. sign. A—F. Bl. A 2^r Overskrift: Fortalen. Bl. A 3^r Overskrift: Kong Appolonii Historie af Tyro. Næsten overalt samme Side- og Liniefølge som Udg. 11.

13. U. St. o. A. (Defekt). — Kgl. Bibl. Kbh.

Defekt Tryk uden Titelblad. 8°. Et komplet Eks-
emplar maatte bestaa af 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl

sign. A—F, men i det eneste bevarede Eksempplar mangler Titelblad, Bl. A8, F1, F8. Bl. A3 r Overskrift: Kong Appolonii Historie af Tyro. Samme Side- og Liniefølge som Udg. 12.

† 14. København 1732.

I Fortegnelse paa Kgl. Fuldmægtig Magnus Nicolaj Christensens Bogsamling. Kbh. 1816 anføres S. 307 som Nr. 3585 blandt Oktaverne: Keyser Octaviani, Kong Appolonii og Ridder Diegoleis Historier. Kbh. 1732. Man kunde antage, at Aarstallet kun refererede sig til Viegoleis, som findes bevaret i en Udgave fra 1732, men ogsaa af Octavian har der eksisteret en nu tabt Udgave fra det paa-gældende Aar ifølge Fortegnelse paa endeel Bøger Niels Simonsen Munchs Arvinger tilhørende. Kbh. 1787. S. 379. Sandsynligheden taler da for, at Apollonius ogsaa har foreligget i en Udgave fra 1732, som imidlertid nu er forsvundet.

15. København 1754. — Kgl. Bibl. Kbh.

En deylig og skøn | Historie | Om | Kong Appo-
lonio, | I hvilken Tyffens Hiul, og Ver- | dens U-
stadighed beskrives, | Iystig og nyttelig at læse | og
høre. | [Samme Vignet som Udg. 11.] | [Røsgen.] |
København, Trykt udi H. Kongl. Majests. | priv.
Bogtrykkerie 1754. 8°. 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl.,
sign. A—F. Bag paa Titelbladet et Indledningsdigt.

Bl. A 2 r Overskrift: Fortalen. Bl. A 3 r Overskrift: Kong Appolonii Historie af Tyro.

16. Trykt i dette Aar. — Universitetsbibl. Kbh.

**En Deylig og | Skøn Historie, | Om | Kong | Ap-
polonio, | I hvilken Lyffens Hiul, og Ver- | dens
Ustadighed beskrives, lystig og | nyttelig at læse og
høre. | [Samme Træsnit som Udg. 9.] | [Røsgen.] |
Trykt i dette Aar. 8°. 80 pagin. Sider. Det Indled-
ningsdigt, som i de andre Udgaver findes bag paa
Titelbladet er her udeladt. S. 3 Overskrift: Forta-
len. S. 5 Overskrift: Kong Appolonii Historie af
Tyro. — Trykket stammer øjensynligt fra anden
Halvdel af det 18. Aarhundrede.**

17. U. St. o. A. (Defekt). — Kgl. Bibl. Kbh.

Tryk uden Titelblad. 8°. Et komplet Eksempplar
maa bestaa af 64 pagin. Sider, men i det eneste beva-
rede Eksempplar mangler, foruden Titelbladet, Bl.
A 2 (S. 3—4), der har indeholdt Fortalen. S. 5 begyn-
der selve Fortællingens Tekst uden Overskrift blot
med en dobbelt Røsgen som Frise. — Trykket stam-
mer øjensynligt fra anden Halvdel af det 18. Aar-
hundrede.

18. København 1783. — Kgl. Bibl. Kbh.

**En deylig og skøn | Historie, | Om | Kong Appo-
lonio, | I hvilken Lyffens Hiul og Ver- | dens U-
stadighed beskrives | lystig og nyttelig at læse | og**

høre. | [Samme Vignet som Udg. 15.] | [En Streg.] |
Kjøbenhavn, 1783. | **Trykt hos H. J. Graae, boende**
i Knabroe- | stræde No. 70. 8°. 96 pagin. Sider. S. 2
 (Bagsiden af Titelbl.) et Indledningsdigt. S. 3 Over-
 skrift: **Fortale.** S. 5 Overskrift: **Kong Appolonii Hi-**
storie af Tyro. Samme Side- og Liniefølge som
 Udg. 12 og 13.

19. Kjøbenhavn 1788. — Kgl. Bibl. Kbh.

En deylig og skøn | Historie | om | Kong | Appo-
lonio. | I hvilken | Lyffens Hjul | og | Verdens U-
stadighed beskrives. | [Vignet.] | **Kjøbenhavn, 1788.**
Trykt hos H. J. Graae, boende i Knabroestrædet
No. 70. 8°. 72 pagin. Sider. S. 2 (Bagsiden af Titel-
 bl.) et Indledningsdigt. S. 3 Overskrift: **Fortalen.**
 S. 5 Overskrift: **Kong Appolonie Historie af Tyro.**

20. Kjøbenhavn 1818. — Kgl. Bibl. Kbh.

En deilig og skøn | Historie | om | Kong | Appo-
lonio. | I hvilken | Lyffens Hjul | og | Verdens U-
stadighed beskrives. | [Træsnit: En Drage.] | [Slut-
 streg.] | **Kjøbenhavn, 1818.** | **forlagt af Tribler,**
Allegaden No. 107. 8°. 64 pagin. Sider. S. 2 (Titel-
 bladets Bagside) et Indledningsdigt. S. 3 Overskrift:
Fortale. S. 5 Overskrift: **Kong Appolonii Historie**
af Tyro.

THEAGENES OG CHARICLIA.

1. U. St. 1636. — Karen Brahes Bibliotek, Odense.

Optrykt i dette Bind S. 121—163.

Titelbl. faksimileret S. 121. 8°. 22 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—C.

2. U. St. 1666. — Universitetsbibl. Kbh.

**En meget skøn oc lystig Historie / | Om tuende |
førstelige Per- | soner / Theagene oc Chariclia / |
hvilde aff en tuctig oc tilbørlig Kier- | lighed haff-
ve inderlig elstt hin anden: Huor | udaff mand med
synderlig lyst kand see oc erfa- | re Eydens ustadig-
hed / oc hvor mangfoldige oc | atskillige wlyde oc
fare de haffve udstaaet / | oc endelig hvor alting er
kommen til | en Eydialig oc ynskelig ende | met den-
nem. | [Træsnit: En Herre ogen Dame.] | [En Streg.] |
Prentet Aar / 1666. 8°. 22 upagin. Bl. inkl. Titel-
bl., sign. A—C. — Træsnittet er det samme, som fin-
des paa Titelbladet af Griseldis. Kbh. 1665.**

† 3. U. St. 1690. — Kgl. Bibl. Dresden.

I Fortegnelse paa Peder Stavangers Bøger. Kbh. [1757] anføres S. 143 som Nr. 721 blandt Oktaverne: **Historie om 2de fyrstelige Personer, Theagene og Chariclea 1690.** Samme Bog anføres ogsaa i Catalogus Bibliothecæ Thottianæ. IV. Haun. 1788 S. 552 som Nr. 809a blandt Oktaverne med Tilføjelse af sine loco. Ifølge F. A. Ebert: Allgemeines bibli-

ographisches Lexikon. I. Lpz. 1821 Sp. 751 skulde denne Udgave findes i Königl. öffentl. Bibliothek i Dresden; men da Laan til Udlandet fra tyske Biblioteker for Tiden er ophørt, har den ikke kunnet skaffes til Veje ved Bibliografiens Udarbejdelse.

**TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)
PAPIRET LEVERET AF DE FORENEDE PAPIRFABRIKKER
REPRODUKTIONERNE UDFØRTE I F. HENDRIKSENS
REPRODUKTIONSATELIER**

OPLAG: 425 EXEMPLARER

TREDIE BIND FÆRDIGTRYKT D. 4. SEPTEMBER 1917

TO

202 Main Library

642-3405

LOAN PERIOD 1

2

3

4

5

6

This book is due before closing time on the last date stamped below

LIBRARY USE

MAR 2 1982

RET'D	MAR	2 1982
-------	-----	--------

UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY

FORM NO. DD6A, 20m, 12/80 BERKELEY, CA 94720

M518919

~~Jacobsen, Jens Peter~~
~~Danske folkebøger~~

~~845~~
~~J 17~~
~~a~~
~~v. 3~~

M518919

~~845~~
~~J 17~~
~~a~~
~~v. 3~~

